Tef

Karikatüristleri Albümü

Bedri

Tef

KİTAPLARI
SERİSİ No.1

Tef VE DÜNYA KARİKATÜRİSTLERİ ALBÜMÜ

ŞEHİR MATBAASI
Ankara Caddesi 48 — İstanbul - 1955

TEF VE DÜNYA KARİKATÜRİSTLERİ ALBÜMÜ

ÇAĞLAYAN YAYINEVİ

Ankara Caddesi 48 — İstanbul

1

Karikatür kelimesi, İtalyanca «caricare» kelimesinden gelir. Sözlükteki anlamı, «hücum etmek» olan karikatür, başlangıçta, insanların ve eşyaların tuhaflaştırılmış resimleri olarak tarif ediliyordu. Bu da ressamlar tarafından yapılıyor, ayrı bir karikatür sanatı ve karikatüristlik düşünülmüyordu bile.

Şahısların gülünçleştirilmiş portreleri şeklinde başlayan karikatür, basında, siyasal bir mücadele silâhı oluyor. Devrin ünlü siyaset ve idare adamlarının portreleri, davranışlarını hicveden yazıların resimleri şeklinde genişliyor. Zamanla, yalnız bu işle uğraşan ressamların elinde, resmin bir kolu olarak gelişiyor.

2

Bu devrede, karikatürlerin ağırlık noktası çizginin altındaki yazı idi. Nükte, yazı ile ifade ediliyor ve resim bu nükteyi müşahhaslaştırmağa, tasvir etmeğe yarıyordu. Başka bir deyişle, karikatür, çizgi ile süslenmiş fıkra oluyordu.

Çizgilere bu tasvir gayesinden ötürü, gerekli olarak resmin kuralları ile bakmak ve bunları, resim gibi değerlendirmek gerekir. Aynı zamanda, bu tasvir gayesi resimden, «fotoğraf gibi» olmanın ilkelerini almayı zorluyordu. Bu anlayış, modeli çizgilerle komikleştirmek şeklinde, karikatüre aktarılıyordu. Bu komikleştirmenin, altındaki nükte ile ilgisi olmadığı gibi, kendi içinde de bugün anladığımız anlamda bir mizah değeri yoktu. Bir iki büyük ressamın yaptığı karikatürler bir yana, diğerleri resim olarak da zayıf kalırlar. Çünkü, komikleştirme gayreti, eseri, resim olmaktan uzaklaştırıyor ve bu resimden uzaklaşma nispetinin karikatürde başarı sağlayacağı sanılıyordu. Aslında, bir nükteyi ifade etmeyen bu çizgiler, karikatür de olmuyordu.

Genel olarak, eski karikatür anlayışının özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

a) Karikatür, yazı ile yapılan mizahın çizgi ile süslenmesidir.

b) Bu süsleme keyfiyetinin çizgide, karikatüristi nükte ile ilgisi olmayan teferruata sürüklemesi...

c) Bazılarında, «fotoğraf gibi» anlayışından gelen resim gayreti; bazılarında ise, komikleştirme gayretine dayanan mübalâğalı çizgiler...

d) Bu karikatürlerdeki mizahın, çizgi ile ilgisi olmamasından ötürü, çizgisiz de anlatılabilir olması...

3

Bu devir, gerçek karikatür anlayışını hazırlamak bakımından, geçilmesi zaruri olan bir merhale idi. Bu devrin us-

talarının değerleri inkâr edilemez. Fakat karikatür, resmin gerisinde, onun bir kolu olmaktan öteye geçememiş ve diğer güzel sanatlardan ayrı, onların yanında bir sanat olmak vasfını kazanamamıştır, bu devirde.

4

Resim sanatının bizde bir geleneği olmamasından ötürü karikatür de yurdumuza geç girmiş ve güç alışılmıştır. Bizde de, batıda olduğu gibi zaruri inkişaf merhalelerinden geçmiştir. «Diyojen» adlı ilk mizah dergisinde, Ermeni vatandaşlarımızın imzasız olarak çizdikleri ile yabancı dergilerden alınan karikatürlerle halka yayılmıştır.

İlk karikatürler siyasal özelliklerinden ötürü, yurdumuzun geçirdiği hürriyet denemeleri içinde bir hücum vâsıtası olarak resimden daha fazla halka yaklaşma ve benimsenme yolunu bulmuştur. En devamlı şöhret olarak Cem, devrin başarılı eserlerini vererek Türk karikatürünün ilk sanatçısı olmuştur.

Cumhuriyet Devrinde, Ramiz Gökçe ve Cemâl Nadir Güler, Türk karikatürünü yıllarca temsil eden, yeni neslin yakından tanıdığı ve etkisinde kaldığı isimler olmuşlardır.

Cemâl Nadir - Ramiz devri diyebileceğimiz bu uzun devre içinde, Türk karikatüründe bir nesil karakteri ve gelişmesi yoktur. Ramiz dergi, Cemâl Nadir gazete karikatüristi olarak halka yayılmışlar; muhtelif sebeplerden ötürü yalnız bu iki isim halk tarafından benimsenmiş, başka isimler tutunamamıştır. Bunda, halkın iki imzadan başkasına hazır olma-

ması ve bunlarla yetinmesi, gazetelerde karikatürün bir ihtiyaç olarak duyulmaması gibi sebeplerin rolü vardır.

Meselâ: bu devirde Sedat Nuri İleri, konuları yönünden kuvvetli olmamakla beraber çizgi yönünden resim değeri olan eserler veriyor. Cemâl Nadir ve Ramiz'den daha üstün bir sanatçı olmasına rağmen yayılamıyor. Bunun sebebini, o zaman için fazla batılı olmasında aramak gerekir. Fakat çizgide, eski karikatür anlayışının en başarılı örneklerini gerçek resim anlayışı içinde veren Sedat Nuri'nin Türk karikatüründe önemli bir yeri vardır.

Cemâl Nadir ve Ramiz'in, karikatürü halka sevdirmek, aranılan bir sanat olarak hayatımıza sokmaları yönünden büyük faydaları olmuştur.

Bilhassa Cemal Nadir, yaygın ve sevilen şöhreti ile Türk karikatürünün önder isimlerinden olmuştur.

5

Türk karikatürünün bu devrinde, yukarıda saydığımız gibi, eski anlayışın özelliklerini görürüz. Gerçek karikatür anlayışına ulaşılması ve yeni bir neslin yetişmesi için böyle bir merhaleden geçmek gerekti. Geçildi.

Fakat, bu devri o zamanın batı sanatı ile karşılaştırırsak, aynı seviyeye ulaşamadığımızı görürüz. Üzülerek söylüyoruz; garbın şuursuz etkileri, zaman zaman da garbın taklitlerinin hâkim olduğu bu devirde, şöhretlerin Türk karikatürüne getirdikleri, yenilik, ilerilik olmaktan çok bir mahallileşme olmuştur. Bugün buna, yanlış olarak millileşme adı verilmek isteniyor.

Bu devrin önemi, halkı karikatür kelimesine alıştırmaktan öteye geçemez.

6

Günümüzde karikatür, gerçek yolunu buldu. Eskiden, karikatürün ayrılmaz ve yapıcı bir unsuru sayılan yazı önemini kaybetti. Mizah artık yazı ile değil çizgi ile ifade ediliyor. Bu olaydan karikatürün gerçek tarifini çıkarabiliriz. Karikatür, çizgi ile mizah yapma, sanatıdır.

Bu çok sağlam ve değişmez bir tariftir. Bu tarifte iki unsur vardır: çizgi ve mizah. Sanatçıların özel anlayışları bu iki unsur yönünden değişik olabilir, fakat bu, genel tarifin kesinliğini sarsmaz. Çizgi ve mizahın tarifinde ayrılanlar, karikatürün «çizgi ile mizah» olduğunda birleşirler.

Bu anlayış karikatüre, çizgi ve konu yönünden yepyeni bir mahiyet verdi. Fıkra nüktesinin dışında, karikatür nüktesi denilen yalnız çizgi ile ifade edilebilen bir nükte tipi doğdu.

Çizgi, süsleme karakterini kaybedip, sadece nükteyi ifade eden bir unsur olunca zaruri olarak konu ile ilgisi olmayan fazlalıklarından kurtularak sadeleşti. Resmin «fotoğraf gibi» likten kurtulmasına karşılık, karikatür de bu anlamda, «resim gibi» likten kurtuldu.

Genel olarak, gerçek karikatür anlayışının özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

a) Karikatür, çizgi ile mizah yapmaktır.

b) Çizginin nükteyi ifade edecek bir bütünlüğü vardır.

c) Çizgi, bir nüktenin ifadesine yarar. Vasıtadır.

d) Bu nükte, karikatür sanatının özelliğini taşır. Çizgiden başka vâsıtalarla ifade edilmez.

e) Çizgideki endişe, tabiatı aksettirmek değil, nükteyi hissettiği gibi verebilmektedir.

7

Gerçek karikatürün anlayışı gerek batıda, gerek bizde hızla gelişmektedir. Eski sanatçıların eserleri içinde de bu anlayışa uygun karikatürlere rastlanır. Fakat bu, tesadüfen olmuş, şuurlu olarak bu anlayışa bağlanılmamıştı. Bugün de, yeni sanatçılar her zaman bu anlayışa uygun eserler veremiyorlar. Yeni neslin üstün tarafı, şuurlu olarak bu anlayışa uygun eser verebilmek için çalışmasıdır. Yazı, karikatürden tamamen kalkmış değildir. Fakat, eski anlayışta bir «yazı ile nükte» endişesi kalkmıştır.

Bugün, karikatürde yazı, ancak şu iki şekilde yer alabiliyor:

1 — Yazının çizgiden ayrı hiçbir anlamı olmadığı gibi, çizginin de yazıdan ayrılınca hiçbir anlamı kalmıyor. Bu tip karikatürde mizah, çizgi ile yazının birleşmesinden ortaya çıkıyor.

2 — Yazı, karikatürün ismi olmuyor. Altında o yazı olmasa da çizgi, kendi kendine yetiyor. Bu isim, karikatürü biraz daha açıklamağa yarıyor.

Bu, seyirciyi ve sanatçıyı «yazısız» karikatüre hazırlayan ve geçişi sağlıyacak olan gerekli çalışmalardır. Gerçek

karikatür sanatı, bağımsızlığını, «çizgi ile yapılan mizah» anlayışı içinde bulacaktır.

8

Karikatür, bağımsız bir sanat olmak, diğer güzel sanatların yanıbaşında yer almak için çabalıyor.

Genel bir tarifle, sanat, estetik heyecan veren yaratışlardır. Her sanat, bu estetik heyecanı kendine has özelliği ile verir. Bir sanatı diğerinden ayıran da bu özelliktir.

Karikatürün, şimdiye kadar bağımsız bir sanat olaması, nükteyi yazıda tamamlanmasından ötürü çizgide resmin estetik heyecan veren özelliğine bağlı kalması zarureti idi.

Bugün ulaşılan gerçek karikatür anlayışında karikatürün tarifi, çizgi ile mizah yapma sanatıdır. Bu tarife göre bize, karikatür sanatının estetik heyecan veren özelliği, çizgi ile yapılan mizahtır.

Burada «mizah» edebiyata girmez. Çünkü çizgi ile yapılıyor. «Çizgi» resme bağlı ise de kendisindeki mizah unsurundan ötürü, uyandırdığı estetik heyecan resmin özelliğini değil, yepyeni bir sanatın, karikatürün özelliğini taşır.

9

Bizde, resim ve karikatürün toplumumuza geç girmesi, yabancılığı, bir nesil hareketini de geciktirmiştir. Cemal Nadir - Ramiz devresi, bir nesil özelliğine ulaşamamış, sadece bu iki imza Türk karikatürünü temsil etmiştir.

Türk karikatürünün, imzaların üstünde bir nesil olarak kendisini göstermesi, 1949 - 50 yıllarında, gelişen yeni sanatçılarla başlar.

Bu hareket; aynı zamanda gerek konu, gerek şekil olarak gerçek karikatür anlayışına doğru olmuştur. Bugün de şuurlu olarak ilerlemektedir.

1949 - 50 den önce, Nuri Saran ve Eflâtun Nuri Erkoç'un karikatürleri, bu alanda ilk denemelerdir.

Nehar Tüblek'in de eski konuların imkânları içinde çizgiye bir sadelik getirdiği görülür.

1948 - 49 yıllarında Ali Ulvi Ersoy ve Altan Erbulak ile yenileşme hareketi yayılmağa başlıyor. Altan'ın yaptığı şekilde kalan yenilikler, Ali Ulvi'nin hem şekil, hem konu yenilikleri, yeni bir anlayışın ilk örnekleri oluyor.

Daha sonra Turhan Selçuk'un yaptığı şekil ve konu yeniliği Türk karikatüründe çok önemli bir merhale olmuştur. Turhan getirdiği yenilikler, devamlı olarak gerçek karikatür anlayışına uygun eserler vermesi ve yeni yetişenler üzerindeki etkileri ile Türk karikatürüne kuvvet kazandıran önemli bir sanatçı olmuştur.

Altan, Ali Ulvi ve Turhan ile birlikte yetişen yeni değerler, Türk karikatürünü batı sanatının seviyesine ulaştırma yolunda hızla geliştirmektedirler.

10

Bugün, Türk karikatürünü bu nesil başarı ile temsil etmektedir. Buna rağmen, bu hareketin dışında kalan ve ger-

çek Türk karikatürü için hiçbir tehlikesi olmayan bazı imzalardan, sırf basında işgal ettikleri yerlerden ötürü bahsetmeyi gerekli buluyoruz.

Bu tip imzalardan bir kısmı eskiden dergiler dolusu karikatürler çizmişlerdi. Fakat ortadan çekilir çekilmez unutuldular.

İşte, unutulmağa mahkûm, fakat ortadan çekilmemiş iki imza, Orhan Ural ve Necmi Rıza Ayça.

Türkiye'nin en çok satan gazetelerinden birinde, her gün karikatürleri yayınlanan Orhan Ural, tek olarak; gerek konuları, gerek çizgileri bakımından anlayış ve zevk eksikliğinin örneklerini vermeye devam etmektedir. Nükteleri-nin mizah değeri olmadığı gibi, çizgilerinde de resim değeri yoktur. Eski anlayışta bir karikatüristin uyması gereken «fotoğraf gibi» resmin kurallarından hiçbirini bilmeyen Orhan Ural, zaten eski karikatüristler tarafından da ciddiye alınmamış, onların anlayışları için bile bir tehlike olamamıştı.

Türkiye'nin iki mizah dergisinden birinde çizen Necmi Rıza'ya gelince: Konuları bakımından bir değeri olmamakla beraber, çizgi yönünden Orhan Ural kadar bilgisiz değildir. Necmi Rıza, eski karikatür anlayışının kötüsünü çizmektedir.

Karikatüre başladığı yıllarda, kendisine bir yol bulmak için samimi gayretler gösteren Necmi Rıza, şu son yıllarda İtalyan ve Fransız mizah dergilerinden yaptığı kopyalar ile batıda, Türk karikatürünün haysiyetine dokunacak yazıların yazılmasına sebep olmuştur. İçerde karikatürleri ile yaptığı yetmiyormuş gibi, dışarda da uyandırdığı bu kötü tepkilerden ötürü kendisini takbih ederiz.

11

Bugün, eski karikatür anlayışını Orhan Ural ve Necmi Rıza'nın, her bakımdan bir sanat değersizliği içinde sürüklemelerine karşılık, bazı imzalar bu anlayışta imkânların gerektirdiği kadar başarılı olmağa çalışıyorlar.

Bunlardan Ratip Tahir Burak, şahıslarda müşahhaslaşan bir politika anlayışının karikatürlerini veriyor.

Sururi Gümen magazin - resmi çizgi ile bir vodvil mizahı yapıyor.

12

Genç Türk karikatüristlerinin anlayışlarını, gösterdikleri gelişmeyi överken beliren bir tehlikeyi burada, ortaya koymak istiyoruz.

Batı karikatürünün ulaştığı anlayışın benimsenmesini, Türk karikatüristlerini onların işlediği konulara el atmak ve şekil yönünden onların yeniliklerini denemek, gibi yanlış bir anlayışa götürüyor.

Bu kıyafetin, her sanatta olduğu gibi, karikatürde de etkinin sınırlarını aşarak taklide götürmesi tehlikesi vardır.

Bunun sebebi, sınırlarımızı aşmak ve evrenselliğe ulaşmak duygusudur. Fakat bu, kozmopolitleşmekle değil, tam tersine, millî bir mizahı beşerî değerler içinde vermekle gerçekleştirilebilir kanaatindeyiz.

Batılaşmanın etkiden çok, taklide dayandığı toplumuzda, sanatçının da diğer alanlar ile birlikte batılaşmanın şuuruna varması gerekmektedir.

Genç yaşta kabiliyetlerini gösteren karikatür sanatçılarımızın hepsinin kendilerine has özellikleri vardır. Biz bu gerçeğe dayanarak, bu neslin evrensel bir Türk karikatürü yaratacağına inanıyoruz.

TEF KARİKATÜRİSTLERİ :

Oğuz Aral

Oğuz Aral, 1936 da İstanbul'da doğmuş, on dört sene hiçbir şey yapmadıktan sonra 1950 de ilk karikatürünü neşretmiştir. İlk eserinin karşılığı olan «5 T. L.» nı hâlâ muhafaza edemediğine üzgündür. Kendi ifadesine göre, beş senedir de birçok müesseselerden kovulmuş, istifa etmiş ve çok ender olarak ta uzun müddet çalışmıştır. Büyüdüğü zaman daha iyi eserler vereceğine kanidir. Halen Güzel Sanatlar Akademisine devam etmektedir. Âşıktır.

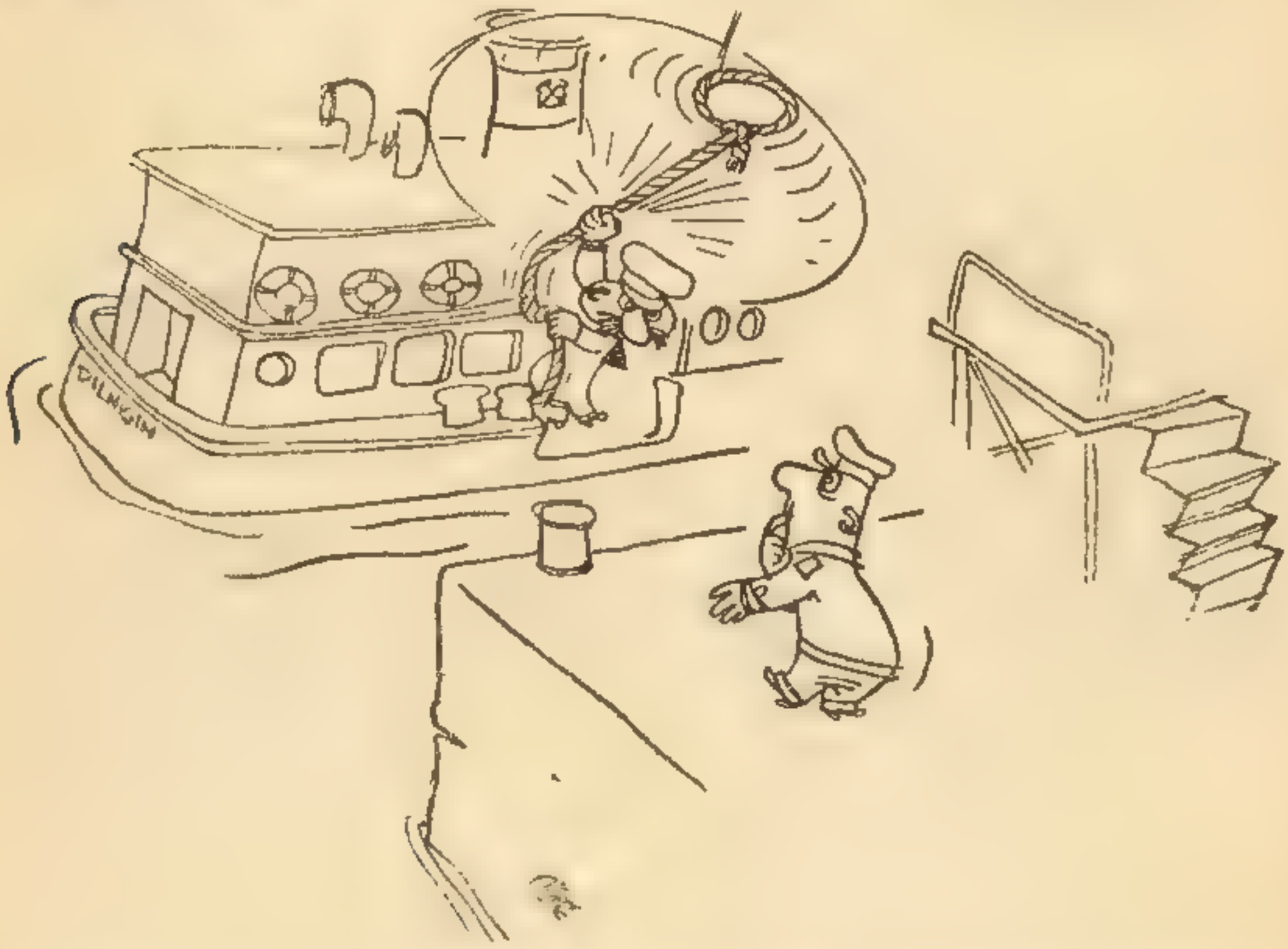

— Hay Allah kahretsin! Bu herifi yine kovboy filmine götürmüşler

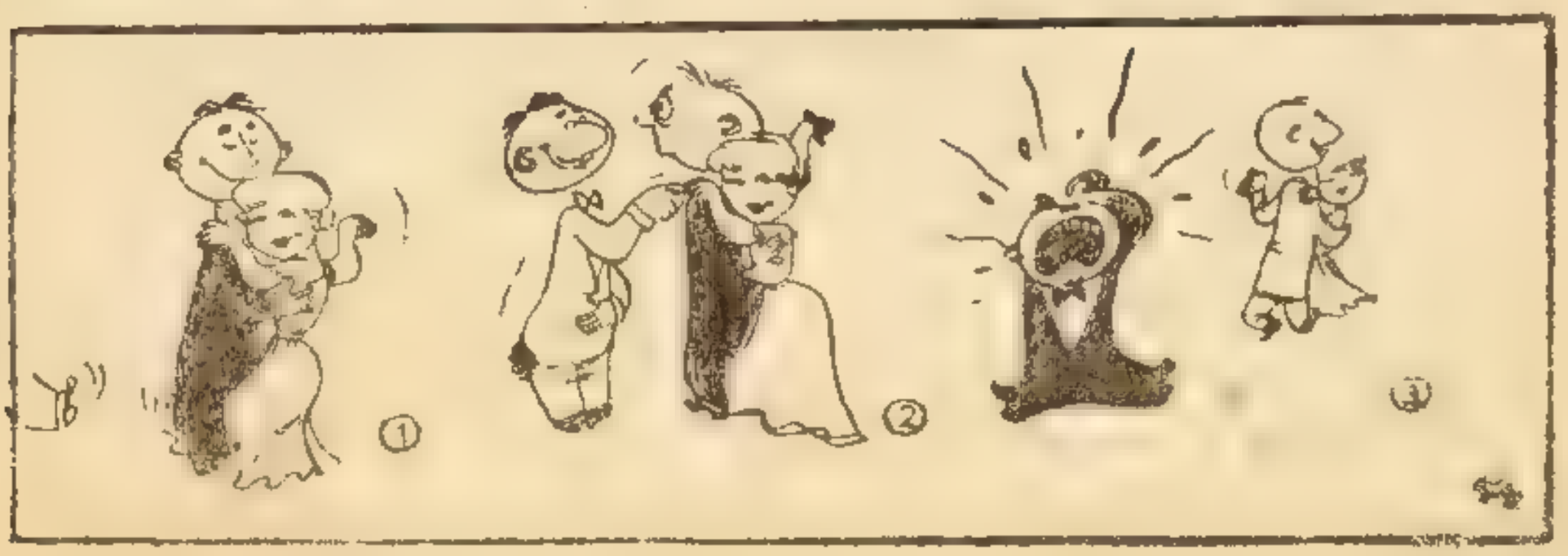

Tef

Nurettin Atalay

1927 de Malatyalılardan hiçbiri yeni doğan hemşerileri Nurettin Atalay'ın ilerde iyi bir karikatürist olacağını bilmiyorlardı.

Gaziantep'te ilk okulu okurken tahtaya çizdiği «Amcabey» resmi yüzünden cezalandırılınca karikatürist olmaya karar veren Nurettin 1946 da Galatasaray'ı, 1951 de de İnşaat Fakültesini bitiriverdi. 1943 te ilk karikatürü «Akbaba» da çıktı Daha sonra ve bilhassa son seneler-de yepyeni bir çizgi ve mevzu anlayışıyla çalışmaktadır.

— Çocuğa bir pergel al artık..

Semih Balcıoğlu

Annesi Semih'i, insanlar arasında hâlâ sempatik ve canayakınlar bulunduğunu bizlere unutturmamak için dünyaya getirmiştir kanaatindeyiz. (Sene 1928)

1943 yılında karikatüre başlayan Semih ilk eserini «Akbaba» da yayınladı. Güzel Sanatlar Akademisini bitirdikten sonra evlendi ve her nedense o sene Karadeniz'den buzlar geldi ve çabucak eridi.

Çok titiz çalışan Semih'in en sevdiği şey kahkaha atmaktır. Şimdi halen «Tef» Mecmuasında ve «Dünya» Gazetesinde çalışmaktadır.

— Şu astronomi ilmini çıkardın da ne oldu yani Galile... Senin yüzünden iki senedir çakıyoruz!..

Semih Balcıoğlu

— Haydi oradan garson kılıklı!..

— Nasıl olsun?..

— Vesikalık cicim!..

Nihat Bali

İstanbul'un sempatik Valisi Prof. Gökay'ın gıyaben en iyi dostu olan Nihat Bali, 1928 de Elazığ'da doğdu. İstanbul'da büyüdü ve okudu. 1945 te bir çocuk mecmuasında Miki resimleri yapmakla basın hayatına atıldı. Akrabası olan merhum karikatürist Ramiz Gökçe'nin tavsiyesiyle 1945 de karikatür çizmeye başladı, 1946 da «Küçük Vali» tipini yarattı. Ve o zamandanberi birbirlerini hiç kırmadan haşır neşir oldular. 1951 de «Karınca» adlı bir mecmua çıkarttı. Söylemediği bazı sebepler yüzünden sonradan başkasına devretti. 41,5 mecmuasında «Küçük Vali» ile tekrar karşılaştılar. Askerliğini bitirdikten sonra bir biblo atelyesi açtı. Şimdi işlerinin çok olmasına rağmen her hafta «Tef» te «Küçük Vali» ile konuşuyor, dertleşiyor, gülüşüyorlar.

Attilâ Bayraktar

1935 de «Düzce» de doğan Attilâ, çocukluktan nefret etmekte, şimdiden uzun boylu, kırk yaşında olgun bir adam olmak istemektedir. Halen bu üç isteğinin sonuncusuna erişmek üzeredir. Uzun boylu olamazsa bile günün birinde kırk yaşında olacağı muhakkaktır. Bir hayli okumuş ve Güzel Sanatlar Akademisinde karar kılmıştır. Afiş sahasında gösterdiği başarı ve yenilik karikatürleriyle atbaşı gitmektedir. Çizgile rinde ve mevzularında mutlak bir incelik ve samimiyet vardır. Sadece «Tef» te çizmektedir.

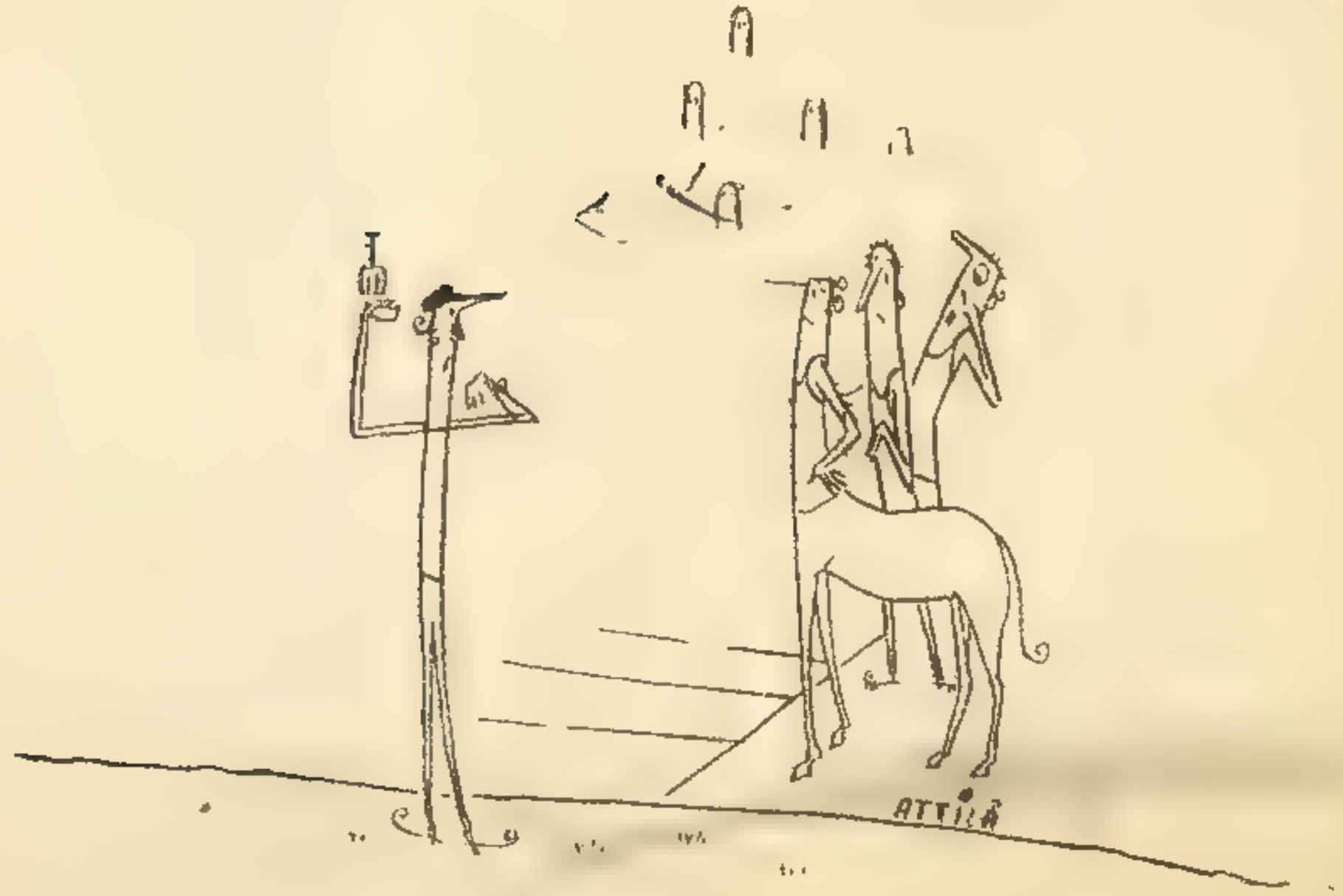
ATTILA

Sinan Bıçakçıoğlu

1931 Mayısının 23 üncü Perşembe sabahı, saat 9,56 da erkek olarak doğan Sinan, o zamandanberi dünyadan çok memnundur.

İstanbul'lu, uzun boylu ve esmerdir. 1952 de merhum Ramiz'in «Mizah» dergisinde ilk karikatürünü neşreden Sinan, sonraları Babıâlî'de çıkan hemen hemen bütün mecmualara karikatür çizmiş, bir ara da yeniden çıkan «Memleket» gazetesinde günlük karikatürlerini neşretmiştir. Son seneler içinde çizgilerinde ve mevzularında bir hayli değişiklik yapan Sinan, insanın en iyi taraflarını aksettiren iyimser bir sanatkârdır.

NUH

Yalçın Çetin

Yalçın, İstanbul'da 1934 de doğmuş, düşünmesini öğrendikten sonra karikatürist olmayı ve evlenmeyi aklına koymuştur. Bugün bu iki arzusuna da kavuşmuş olan Yalçın Çetin, hususî hayatında ve mesleğinde adım adım ilerlemektedir.

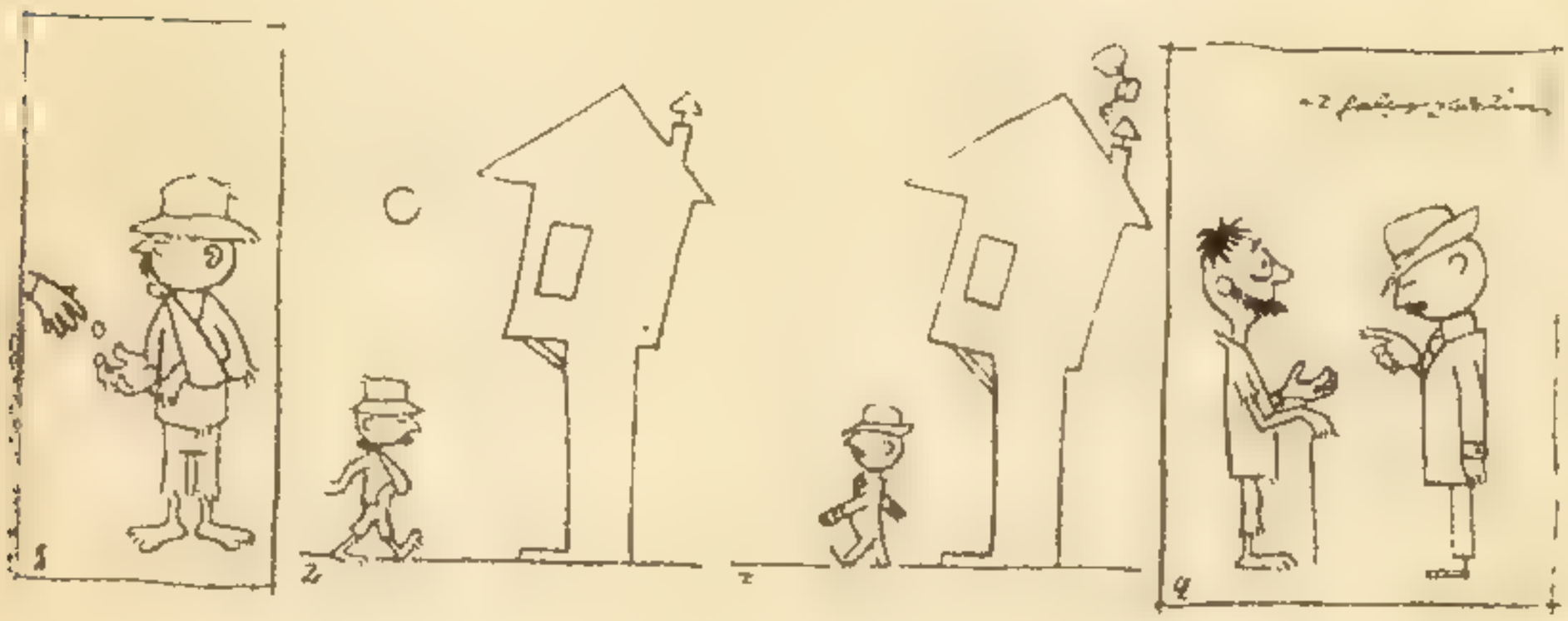

— — Dileneceğine git çalış!..

ADEM

Şadi Dinççağ

1935 de Bafra'da doğan Şadi, Bafralı olduğuna değil, Karikatürist Bedri ile hemşeri olduğuna biraz üzgündür okadar...

1938 de ilk karikatürünü «Karikatür» mecmuasında yayınlamıştır. 1944 de yüksek mühendis olmuştur. O zamandanberi yalnız zevk için karikatür çizmekte fakat iyi çizmektedir.

Şimdi Karayolları I. nci Bölgede yüksek mühendistir.

Ferruh Doğan

Ferruh Doğan, bir müddet evvel İstanbul'da «Karikatür münekkidi» olarak doğmuştur. Doğum tarihini: «Akıl yaşta değil baştadır» tekerlemesine uyarak yazmıyoruz. Yalnız, gençtir, akıllıdır ve hem Hukuk Fakültesi son sınıfındadır hem de karikatüristtir. Zaten o da, «Bukadarı bana yeter» demekte ve karikatürlerini son derece titiz bir itina ile çizmektedir. İnsanları pek okadar sevmiyen Ferruh, eserlerini karamsar bir görüşle meydana getirmekte, üstelik herkes tarafından beğenilmektedir.

Karikatür hakkındaki hususî ve resmî konferanslarının sayısı şimdiye kadar çizdiği karikatürleri çoktan geçmiştir.

Ferruh şimdi kendisini çok sevecek bir kadın aramaktadır.

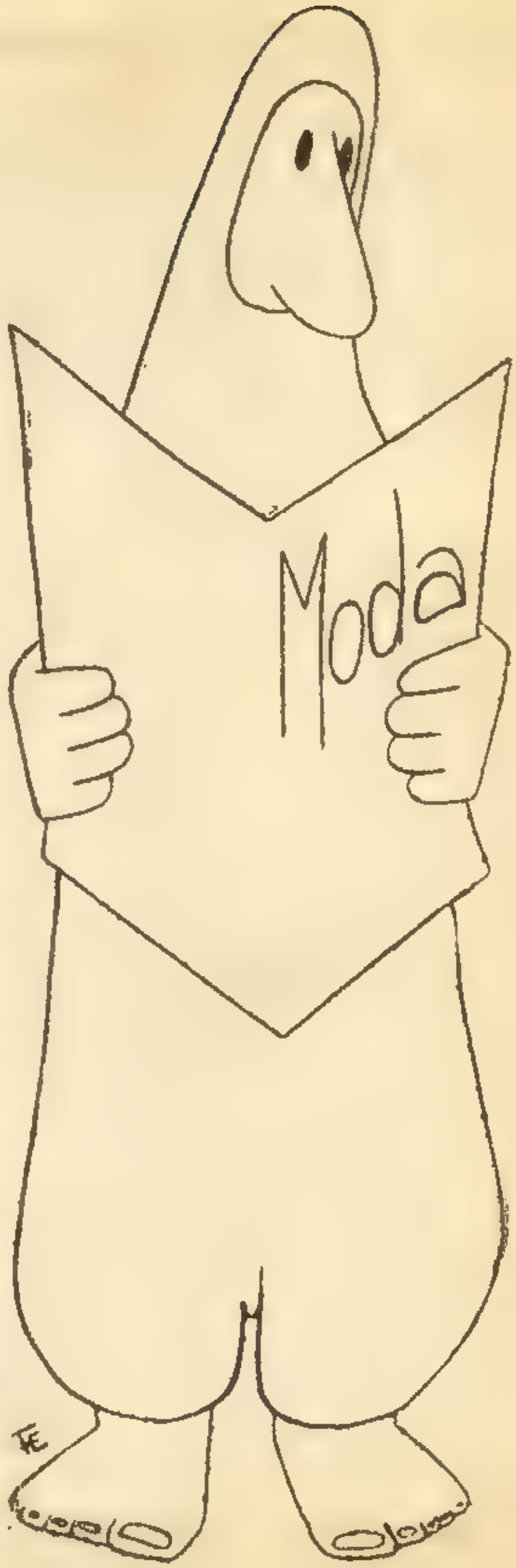

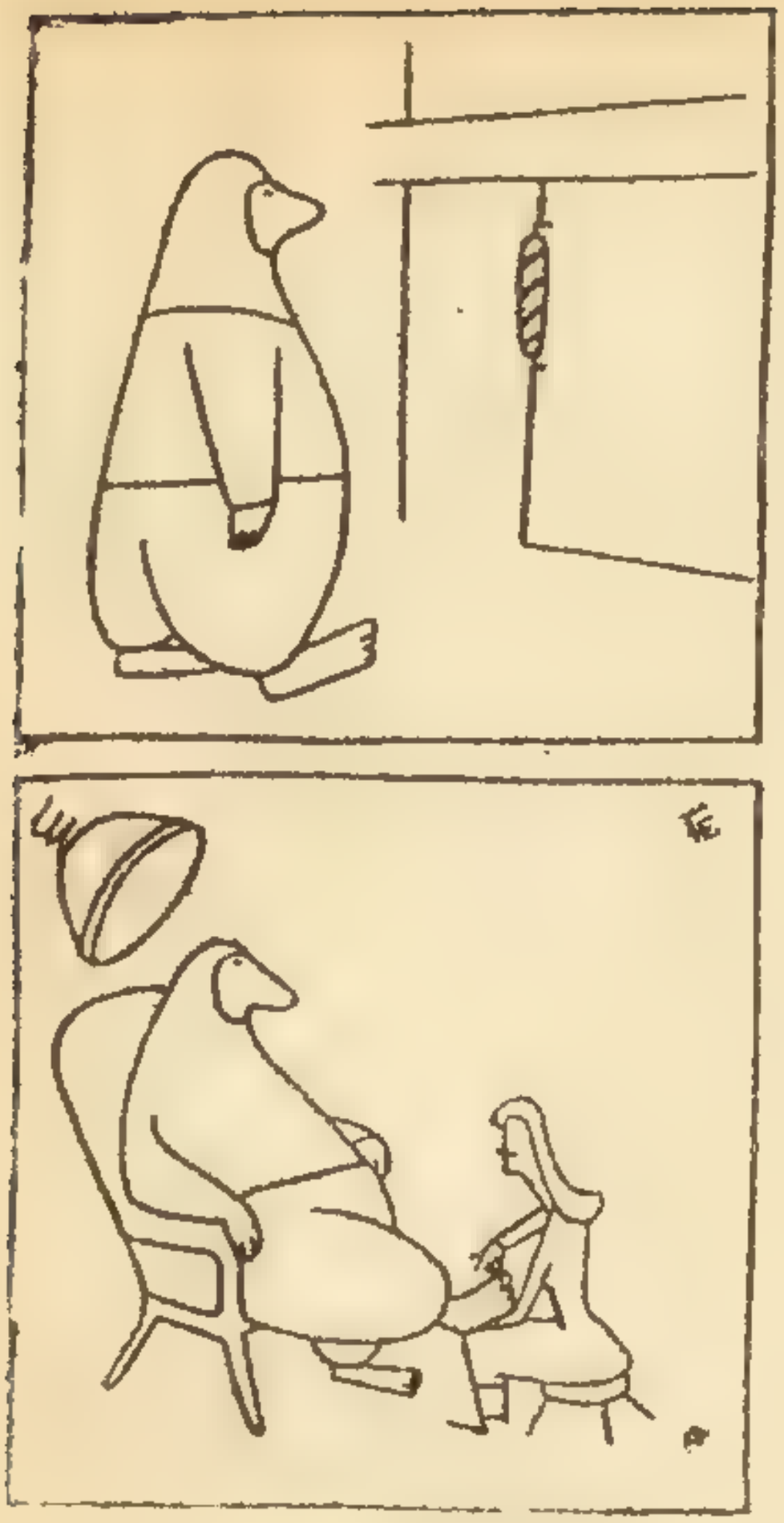

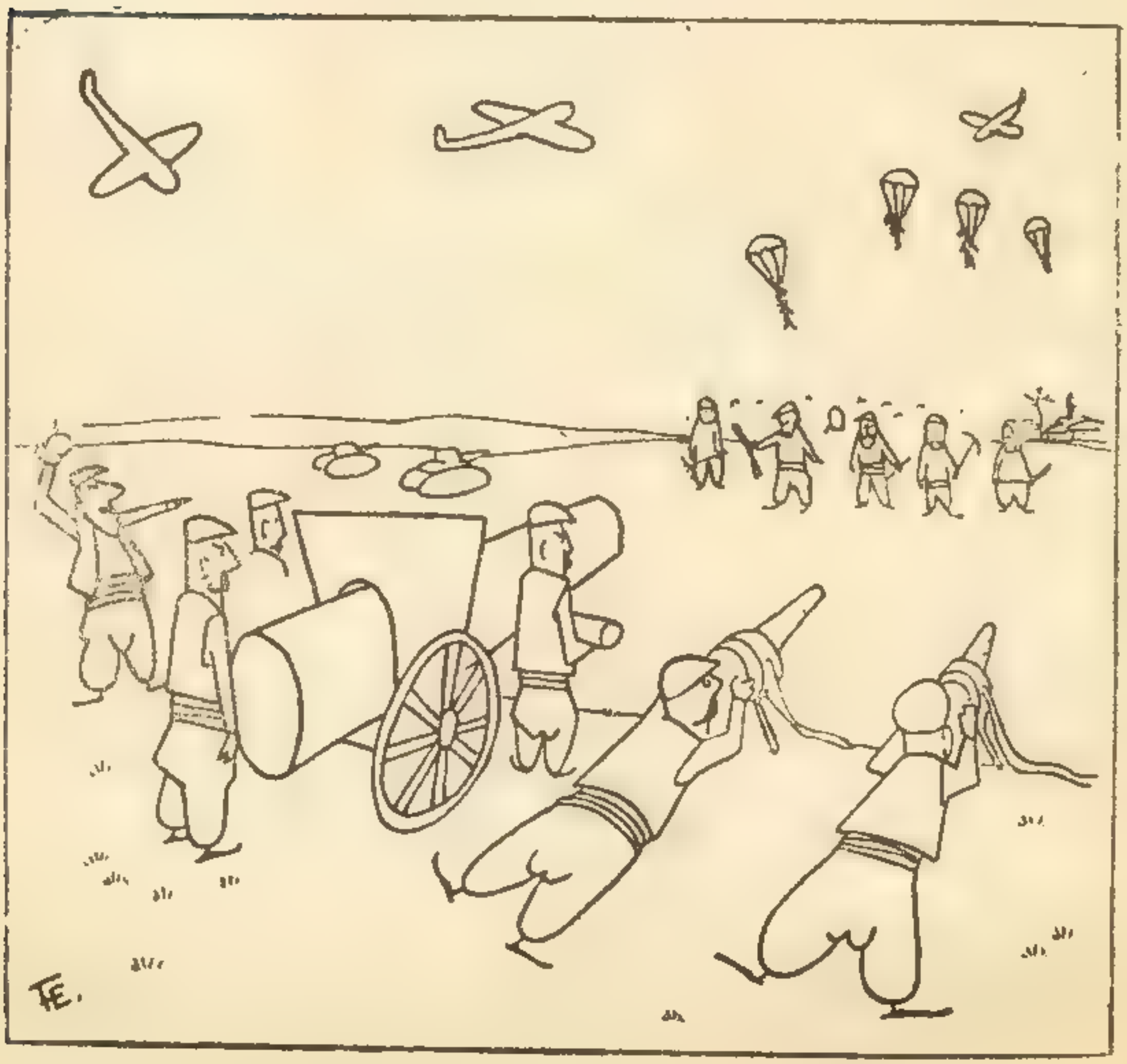

Orhan Doğu

Belki de doğduğundanberi talebe olan Orhan Doğu, doğduğu yer olan Eyüp'ü Piyer Lotiden sonra seven tek insandır. Mektepleri okadar çok sevmektedir ki, insanların talebelikten başka bir iş yapabileceklerini aklına getirmemektedir.

1953 te Yunus Nadi Karikatür Müsabakasını kazanmıştır. Müziği çok seven Orhan, okuyucularına imzasını ahenkle okutmaktadır. Halen âşıktır ,ve tabiî talebedir.

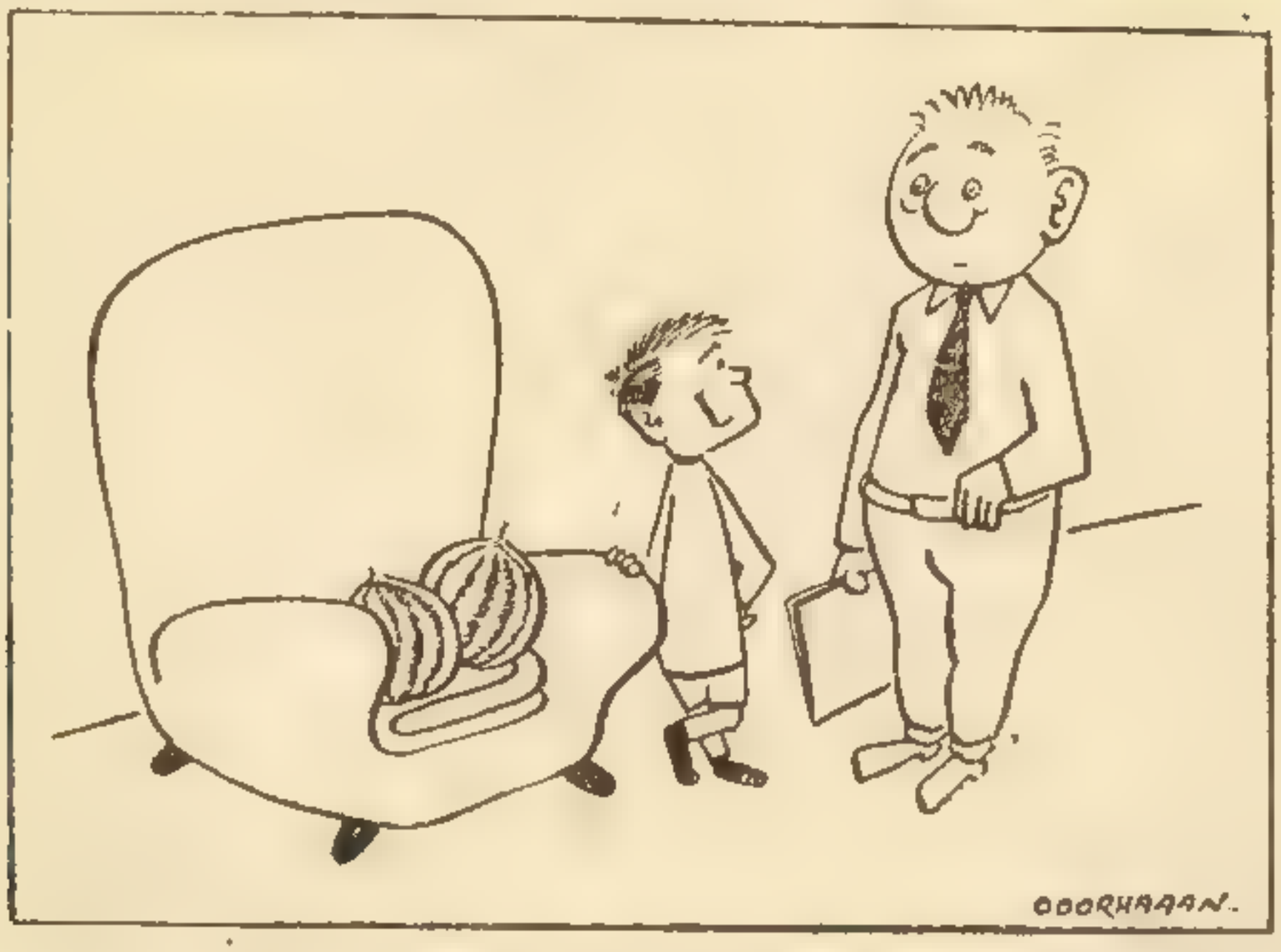

Çocuk — Baba, hani iki karpuz bir koltuğa sığmazdı?

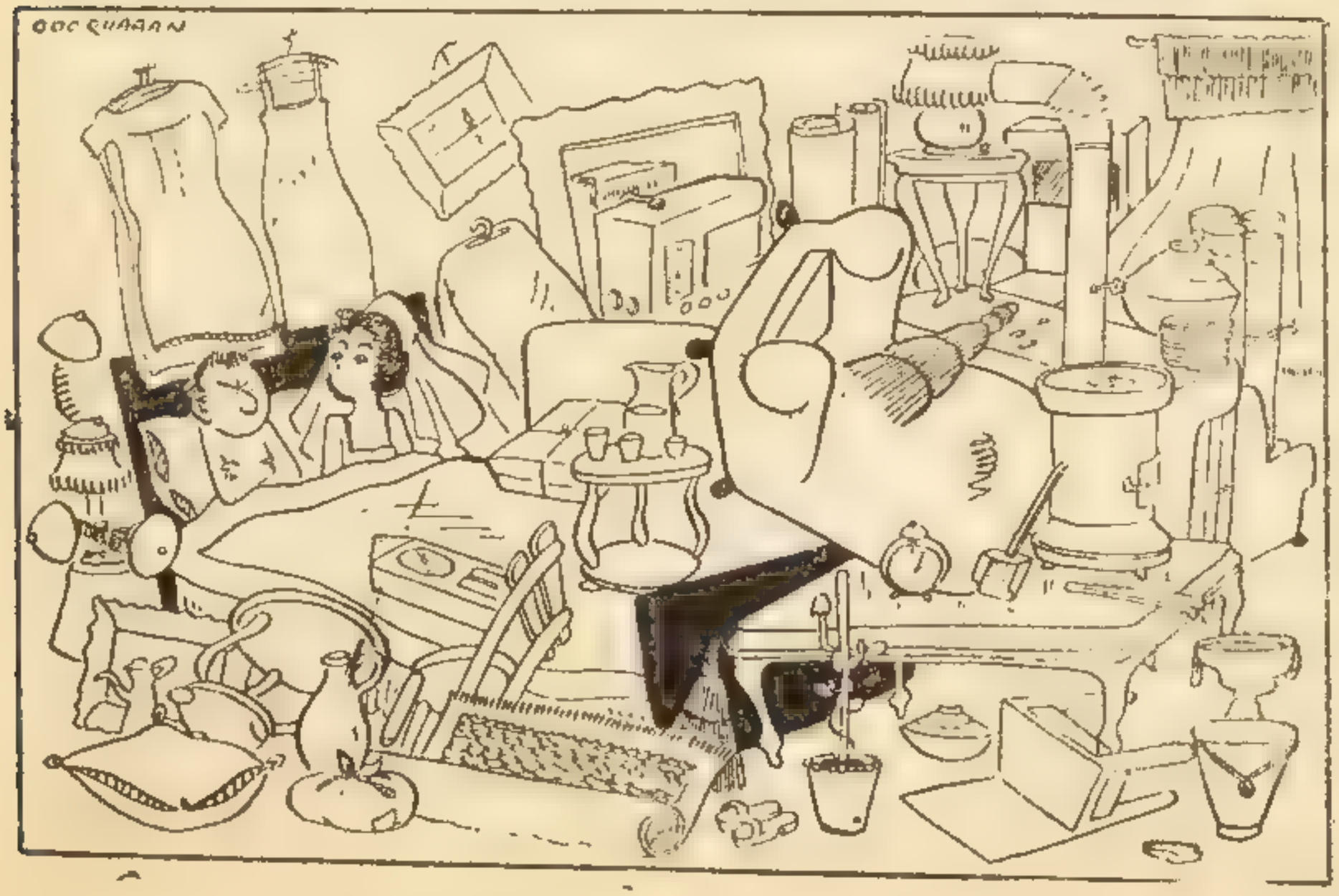

Damat — Sana kim bukadar çeyiz getir, dedi?

Selma Emiroğlu

Hepsi erkek olan meslekdaşlarının maskotu olan Selma Emiroğlu, üç yaşındanberi karikatür çizmektedir. O zaman yaptığı resimler bile hiç te küçümsenmiyecek kadar güzeldir. Müziği belki karikatür kadar, hattâ ondan da fazla seven Selma, İstanbul Şehir Korosunda dramatik sopranodur. Zaman zaman da radyoda ve konser salonlarında solo olarak batı musikisinden seçme eserleri pürüzsüz sesi ile söylemekte dinleyicilerini hayran bırakmaktadır. Cemal Nadir'in teşviki ve direktifleriyle karikatür sahasına atılan Selma, Türk mizahına birbirinden güzel birçok eser hediye etmiştir.

Birkaç sene evvel nişanlanıp ayrılan Emiroğlu, his hayatını bir kenara bırakmış, kendini tamamen müziğine ve karikatürlerine vermiştir.

Kadın — Hadi, ben «evet» diyeyim, sen «hayır» de...

Orhan Enez

1935 te Üsküdar'da doğan Orhan Enez, ilk karikatürünü 1953 te «Akbaba» da neşretmiş, o tarihten sonra çok dikkatli ve anlayarak çalışıp çizgilerinde ve mevzularında en iyi şekli bulmasını bilmiştir.

Altan Erbulak

Altan Erbulak, 1929 da Erzurum'da doğmuş, babasının memuriyeti dolayısiyle Anadolu ve Trakya'nın muhtelif kasaba ve şehirlerinde en azı kırk beş gün, en çok iki sene kalarak okumaya çalışmıştır. Çocukluğu otomobil kullanmak, ata binmek, silâh atmak ve yaralanmakla geçmiştir. Babası tekaüd olunca Altan'a iyi gelir düşüncesiyle ailece Bakırköy'e yerleşmişlerdir. İşte bu sıralarda karikatür çizmeyi kafasına koyan Altan, mektebe gitmeyi aklından çıkarmıştır.

Güzel Sanatlar Akademisinden kovulduktan sonra, vatanî vazifesini onbaşı olarak yapmıştır. 1948 de ilk karikatürünü neşredip bir müddet tek gözlü insanlarla vakit geçirmiş ve imzasını ayağa kaldırmıştır. Kendine has çizgileriyle bilhassa kadın ve evlenme mevzuunda çok çalışmıştır.

Her yemekten sonra bıyığını ve tırnaklarını yiyen Altan, şimdi Altan isimli çok cici bir kızcağızla nişanlıdır.

Asık suratları sevmemekte, «Yaşamak için çok az vaktimiz var, bu zaman içinde düşünmeli ve gülmeli. Diğerlerini öldükten sonra da yaparız» demektedir.

Altan Vatan gazetesinde günlük karikatürlerini neşreder ve pipo içer.

DÜELLO...

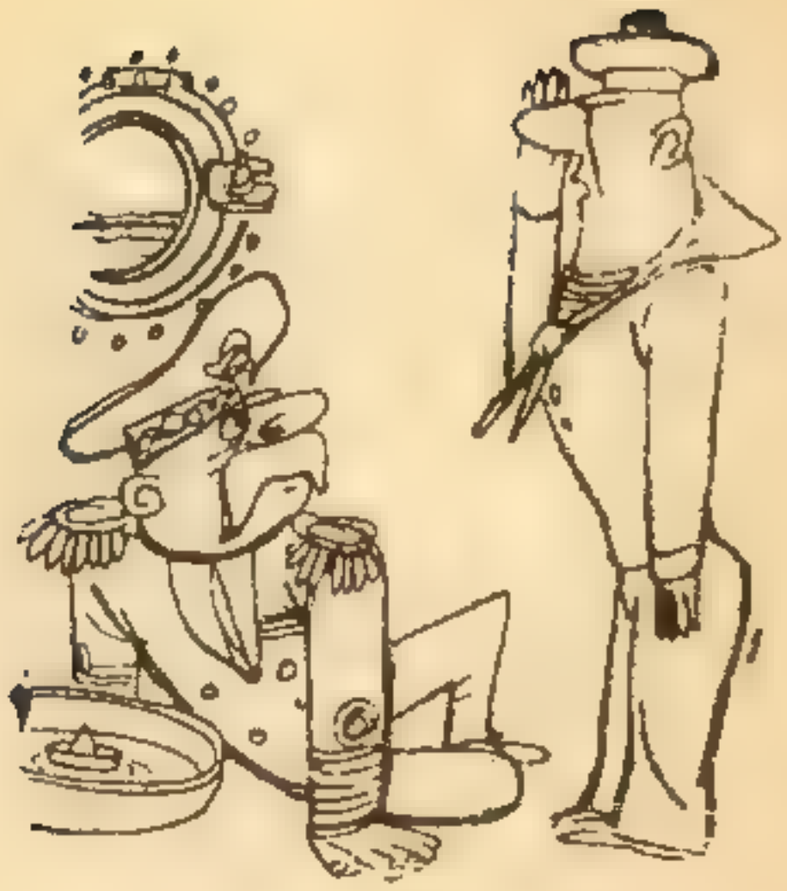

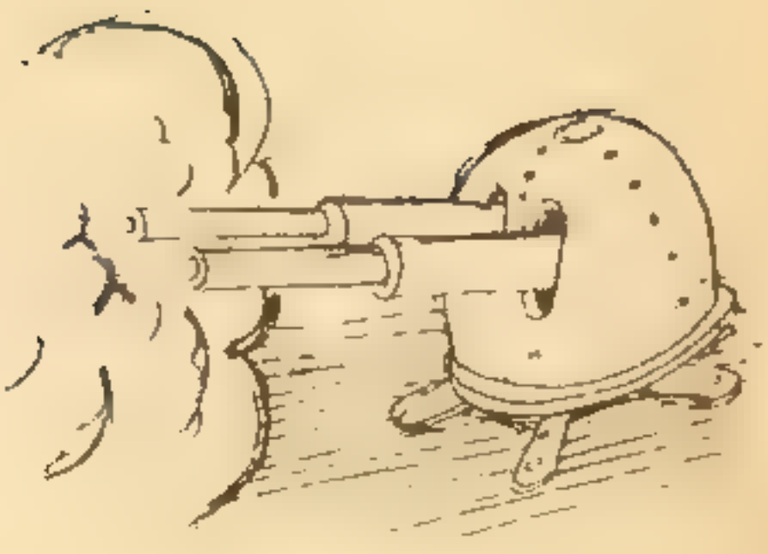

Mustafa Eremektar

Mustafa Eremektar'ın ne zaman doğduğu resmî kayıtlarda bile mevcut değildir. Annesini ve babasını kaybettikten sonra senelerdir anlata anlata bitiremediği Darülacezeye intisap etmiş, çıktıktan sonra pansiyon aramağa başlamıştır. Şimdi hâlâ aramaktadır. Bir müddet Mustafa Eremektar ismini kullanarak «Doğan Kardeş» te ilk karikatürlerini neşretmiş, «Bütün Dünya» da çalışırken MISTIK ismini benimsemiştir. Taş devri insanlarından mürekkep bir dünyası vardır. Ne yapacağını bilmemeği sevmekte ve sık sık âşık olmaktadır. San Organizasyon ismiyle kurduğu reklâm bürosu yüzünden arkadaşları arasında «Organizasyon Mıstık» diye anılmaktadır.

Maalesef hâlâ evli değildir.

Kral — Bana gıpta ederler ama bu tahta oturmak kolay değil evlâdım.

— Bubam bana yeni elbise alıyor.

Eflâtun Nuri Erkoç

İsmiyle başlayan gariplik, Eflâtun Nuri'nin bütün hayatına tesir etmiştir. Onun acayip bir dünyası vardır. Karışık, şekilsiz, neşeli, kalabalık, yalnız ve üzüntülü. Dünyasının dışında yaşayan insanlarla alay edişini belli etmemeye çalışır. Mevzularında ve çizgilerinde görülen kararsızlık ve hemen onun yanıbaşında fevkalâdelik, Eflâtun'un karakteridir. Hayalleriyle her işin altından kalkabilen Eflâtun, iyi bir ressam, iyi bir karikatürist, iyi bir arkadaştır.

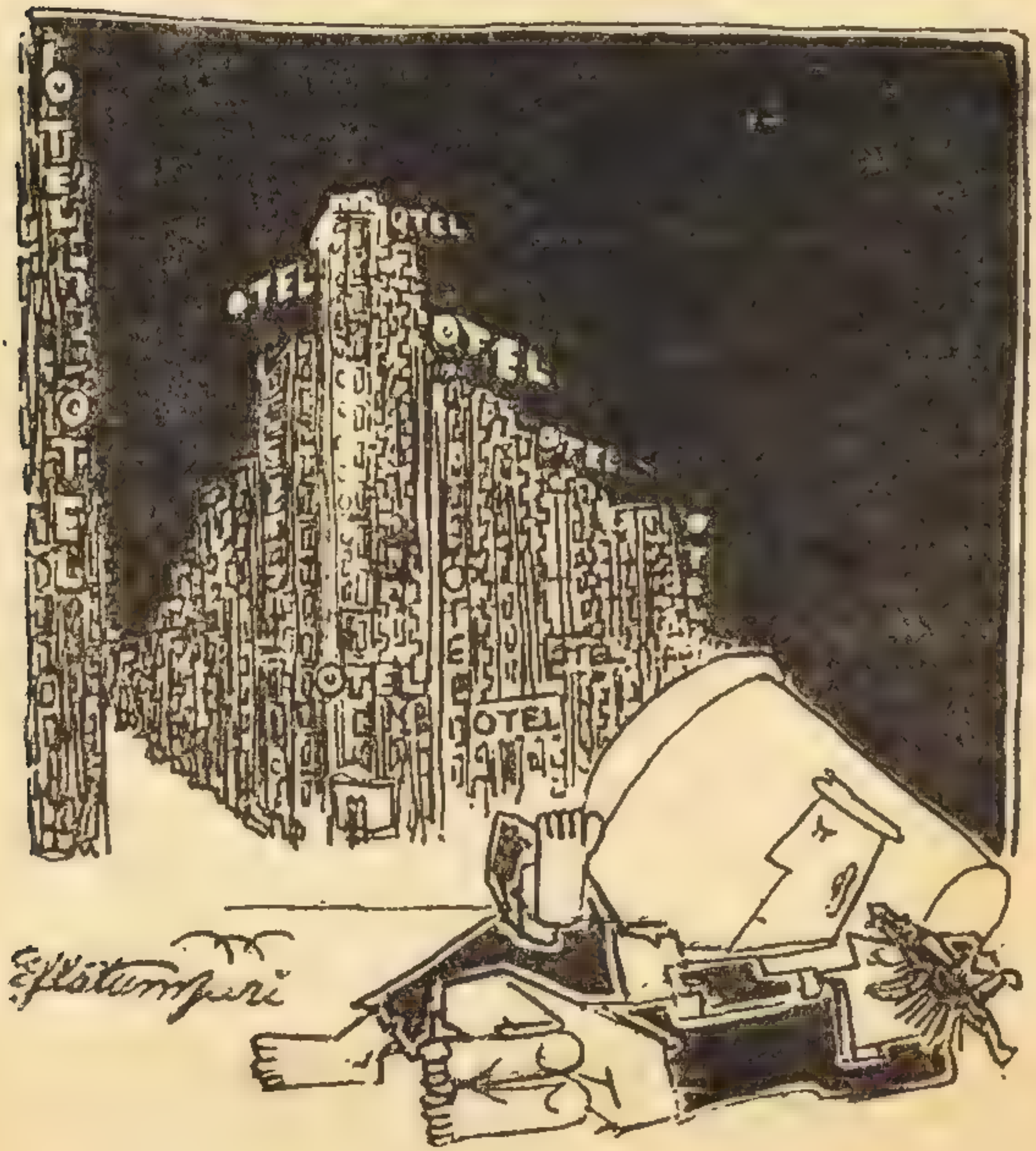

— Şehirlerde mesken buhranı varmış!..

Ali Ulvi Ersoy

Ali Ulvi, tahminimizce 1.87 boyunda doğmuştur ve halen de öyledir. 30 yaşındaki genç sanatkâr bu yaşa gelinceye kadar bir hayli mektebe gitmiş, iki sene askerlik yapmış ve çok kitap okumuştur. Kendisine «kültürlü genç» demelerine bayılır. Kazanova'nın maceralarına sadece dudak bükmekte ve, «Benim yanımda nekadar zavallı kalıyor» demektedir.

Karikatür çizerken son derece ciddî olan ve herşeyi unutan Ali Ulvi, beş senedenberi Cumhuriyet gazetesinde çizdiği günlük karikatürleriyle çok geniş bir alâka toplamıştır. Siyasî karikatürleriyle büyük bir okuyucu kütlesine hitap etmesini bilmiş ve takdirle karşılanmıştır.

Bir müddet evvel Avrupa'yı ziyaret eden Ulvi, yepyeni bir anlayışla eserler vermekte ve halen birisini sevmektedir.

Osman Filiz

1927 de Akşehir'de Göçmen Yusuf'un oğlu olarak dünyaya gelen Filiz, ilk tahsilini İzmir'de tamamlamış ve bu arada on bin metre Türkiye üçüncüsü olmuştur. Orta okulu, hastalanıp üç sene mecburî istirahat etmesi yüzünden bitirememiş ve okuldan çıkmıştır. 1942 de İstanbul'da cam dekoratörü olarak çalışan Filiz, Yunus Nadi Karikatür Müsabakasında ikinciliği kazandıktan sonra dekoratörlükten ayrılmıştır. Halen «Son Posta» gazetesinde, «Tef» te çalışmaktadır.

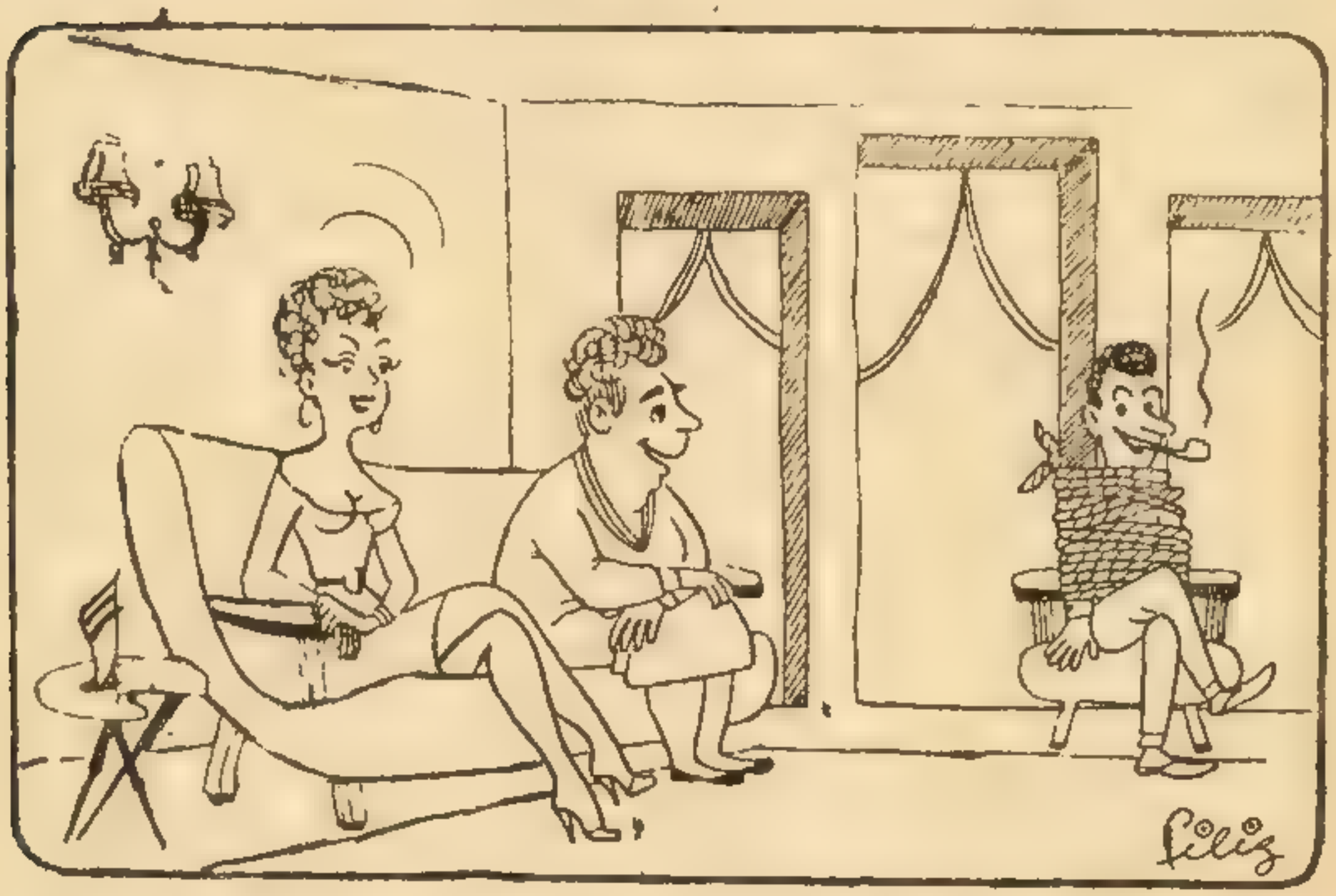

— Teyze işte kocam... Nasıl evine çok bağlı bir adam değil mi?

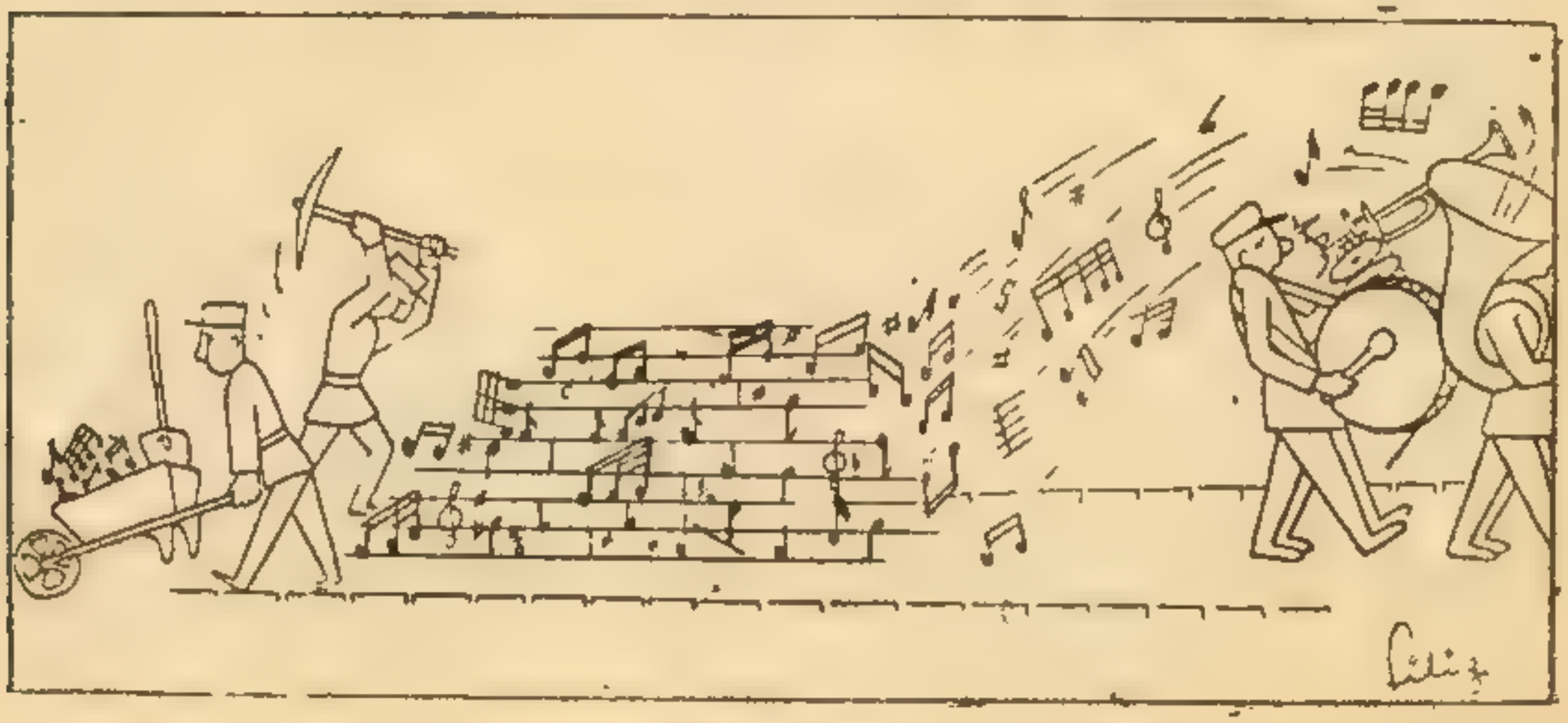

SES DUVARI

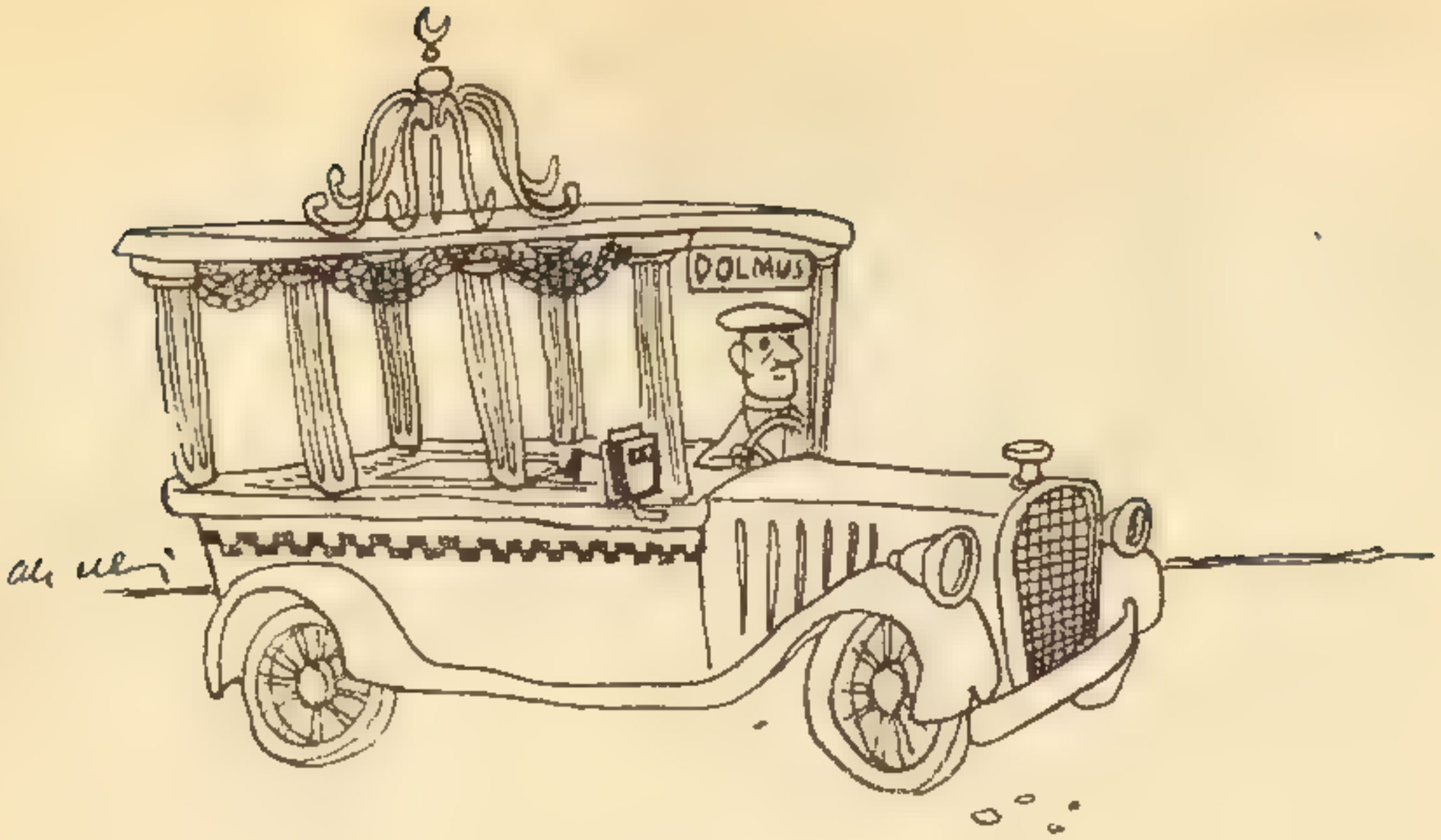
DOLMUS

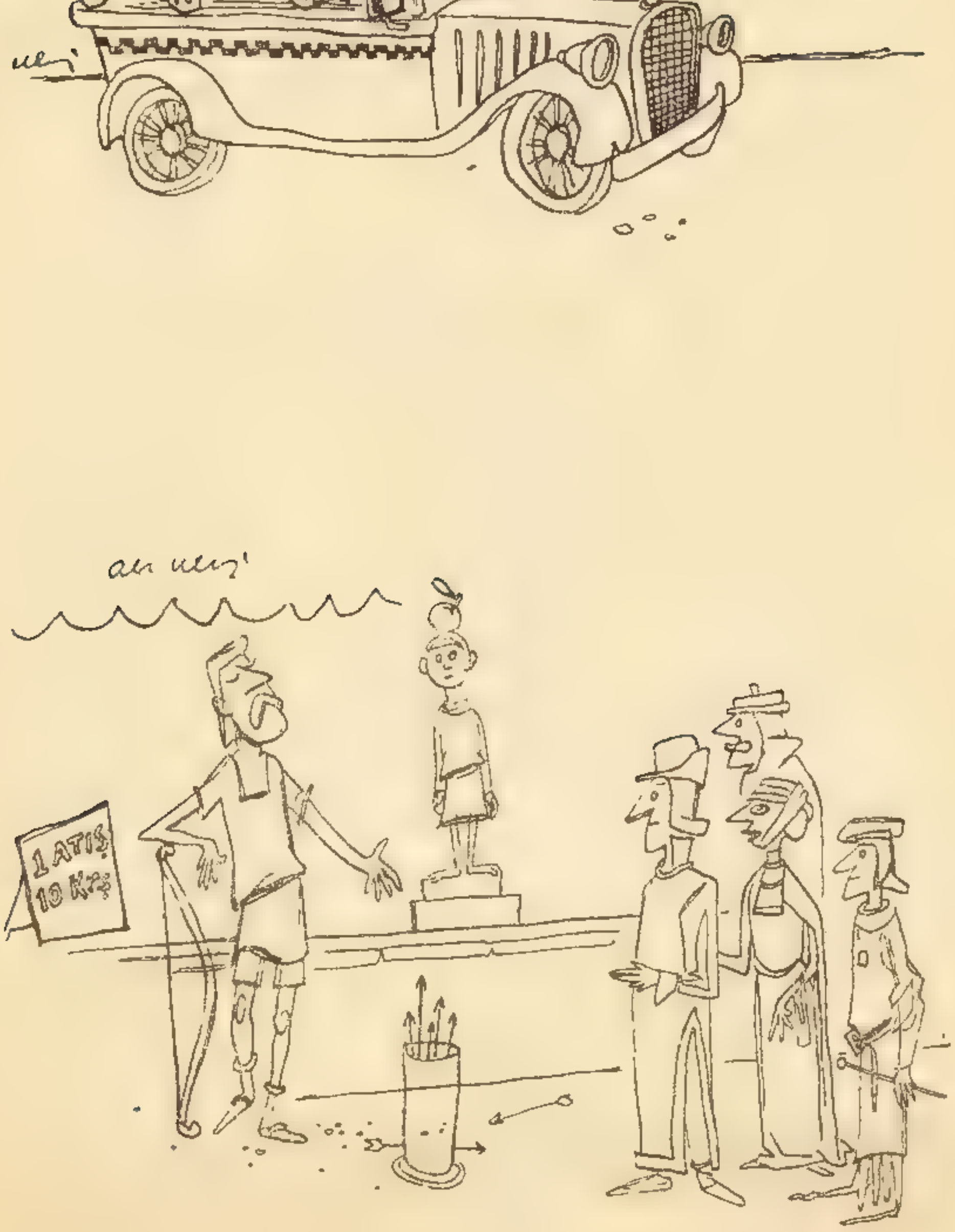
1 ATIŞ
10 Kr.

Yaşa Gazi

1926 yılında Bakırköy'de doğan Yaşa Gazi, bütün mektepleri İstanbul'da bitirmiştir. 1939 da Tan gazetesinde ilk karikatürü çıktıktan sonra «Akbaba» da, «Şaka» da, «Çocuk Gözü» nde çalışmış ve bir ara da «Yeni İstanbul» da günlük karikatürlerini neşretmiştir. Şimdi «Tef» te ve «Hürriyet» in pazar ilâvelerinde çizmektedir.

Yaşa Gazi deniz üsteğmeni olup evlidir.

Terzi — Size buraya gelmeyin demedim mi?

Yılmaz Karaca

1943 te Çanakkale'de mütevazı bir ailenin oğlu olarak doğan Yılmaz Karaca, orta okulun ikinci sınıfında karikatüre başlamış ve bütün boş zamanlarını şiir yazmak ve karikatür yapmakla geçirmiştir. 1949 da «Aydede» de ilk karikatürü çıktı. 1953 te «Hafta» mecmuasından karikatürlerinin ücretini alınca karikatürist olmaya kadar verdi.

Halen Hukuk Fakültesine gitmekte, «Hafta» ya, «20. inci Asır» a ve «Tef» e karikatür çizmektedir.

— Doooo!..

Patron — Bak böyle çiz!..

Bedri Koraman

1929 da Bafra'da doğan Bedri'nin çacukluğunun ve gençliğinin en enteresan taraflarını yakında çıkaracağı «Hayatım ve Ben» adlı kitabında okuyacaksınız.

Bedri, Bafra'da top oynamaktan bıktıktan sonra 1945 te İstanbul'a ressam olmak üzere gelmiş ve mum ışığında resim yapmak gibi klâsik bir meslek başlangıcından sonra «Hafta» mecmuasının hikâye ressamı olmuş ve birdenbire Babıâlî'nin en aranılan ressamlarından biri oluvermiştir. 1951 de «DEVE» adlı bir mizah mecmuası çıkarmış ve bekâr erkeklerin kafalarındaki ideal kadın tiplerinden nümuneler vererek okuyucularını bir hayli sevindirmiştir.

Karikatür sahasında gösterdiği en büyük başarı «Tef» kapaklarına çizdiği karikatürler olmuştur. Büyük bir okuyucu kütlesinin merak ve heyecanla takip ettikleri bu karikatürler, Bedri'nin Türk mizahına hediyesidir.

Bedri, Kazanova'ya dudak büken Ali Ulvi'nin izinden yürümekte ve bir hayli alâka toplamaktadır.

Arkadaşlarının pek birşeye benzetemedikleri fakat Bedri'nın ısrarla otomobil dediği Citroen marka bir arabası, bir karısı ve Şule adlı bir kız çocuğu vardır.

— Ooo, yine bizim sokaktan hayalperest biri geçmiş!..

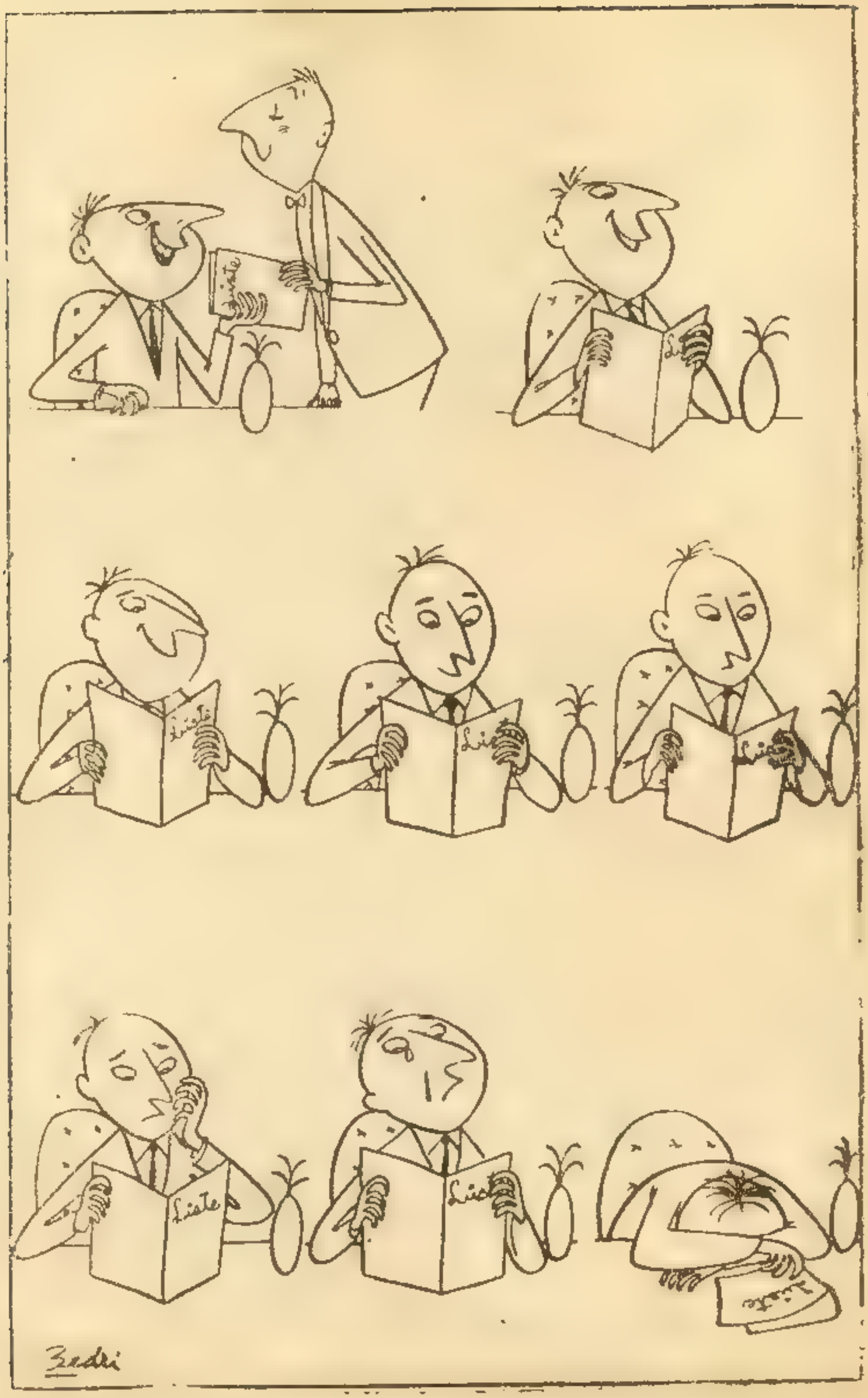

1.

2.

3.

4.

5.

6

Turhan Selçuk

Çok iyi bir görüş ve anlayışla karikatür çizen Turhan Selçuk, Türk mizahı içindeki yerine oturmuş nadir sanatkârlardan biridir. 1922 de Muğla'da doğan Turhan, Adana Erkek Lisesinden mezun olduktan sonra Dişçi Okulunun ikinci sınıfından ayrılmıştır. Karikatüristlıgi kendisine meslek ve gaye edinen Turhan, klâsik anlayıştan zamanla kurtulmuş bugün sağlam çizgileri ve pırıl pırıl nükteleriyle yabancı memleketlere bile ismini duyurabilmiştir.

Bir hanım muharririn söylediği gibi, onun biblo gibi sanki hemen kırılıp döküluverecek kadar ince insanlardan müteşekkil bir karikatür dünyası vardır.

Turhan - pek sevmediğinden olacak - arkadaşları arasında bulunmamakta ve Kadıköy'ündeki evinin denize bakan odasında eserlerini büyük bir itina ile hazırlamaktadır.

Halen «Akis» ve «Tef» mecmualarında çizmekte ve «Milliyet» gazetesinde günlük karikatürlerini neşretmektedir.

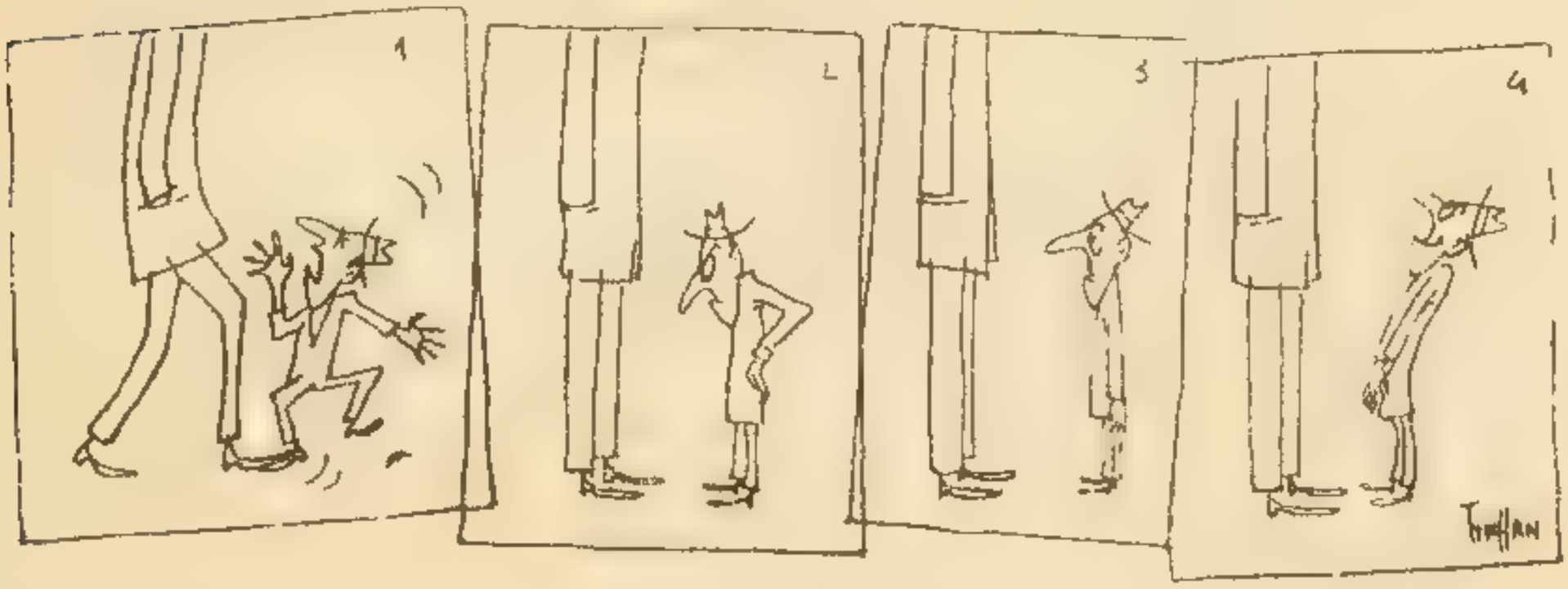

1
2
3
4
5
TYRHAN

KONSER
SALONU
KEMAN RESİTALİ

TURHAN

TURHAN

1
2
3
4
5
6
TVEITAN

Nehar Tüblek

1945 te girdiği Hukuk Fakültesinden hâlâ çıkamıyan Nehar, 1924 te Manastır'da dünyaya geldi. Ilk karikatürü 1943 senesinde «Amcaoğlu» mecmuasında neşredildi. O zamandanberi her türlü mecmua ve gazeteye karikatür çizen Nehar, son olarak «Akbaba» ve «Tef» te çizmekte ve muhakkak tramvaya binmektedir.

Nehar Beşiktaşlıdır ve on dört yaşından yukarı bütün kızlara âşıktır.

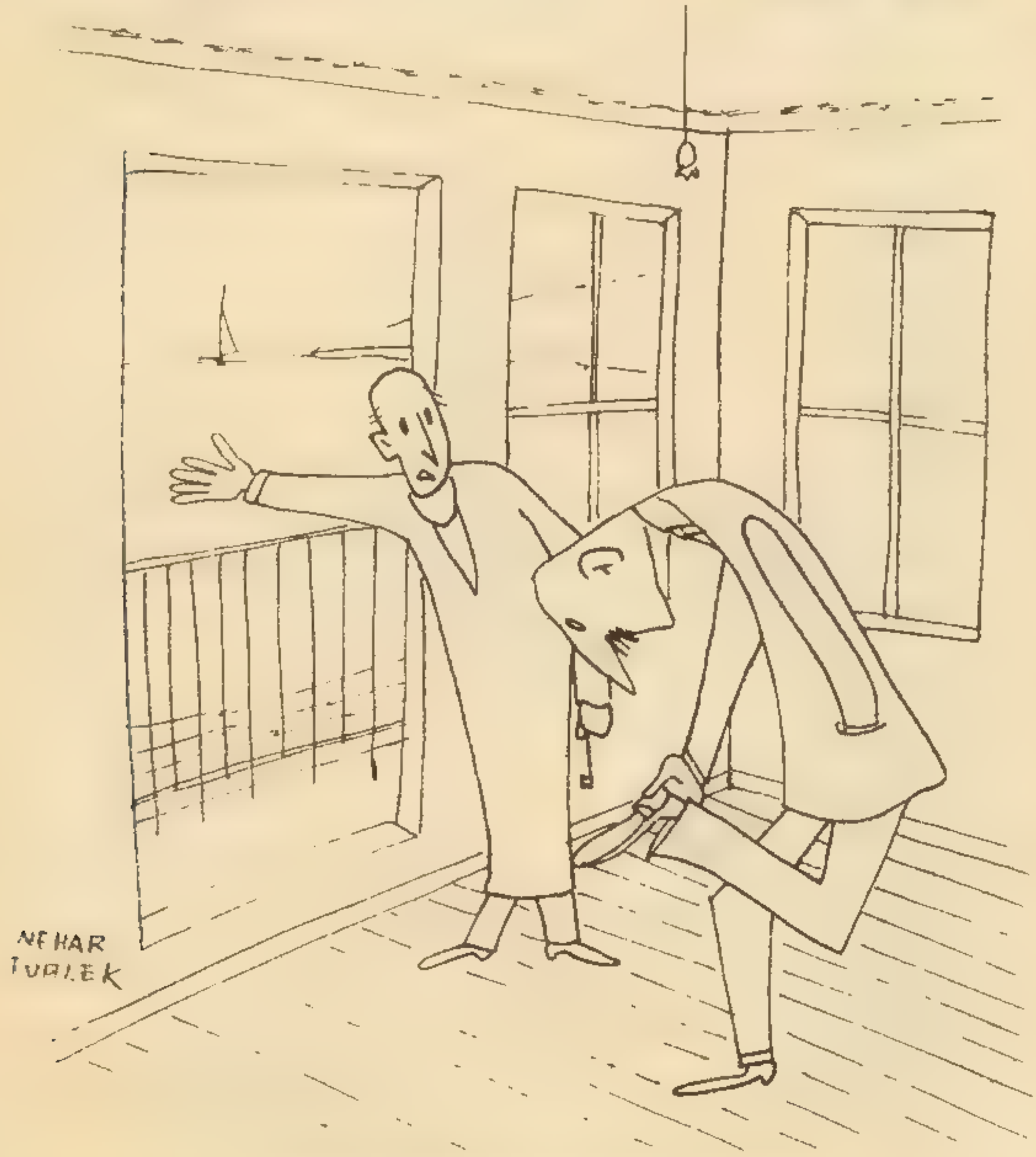

— Burada da deniz ayağınızın altında!..

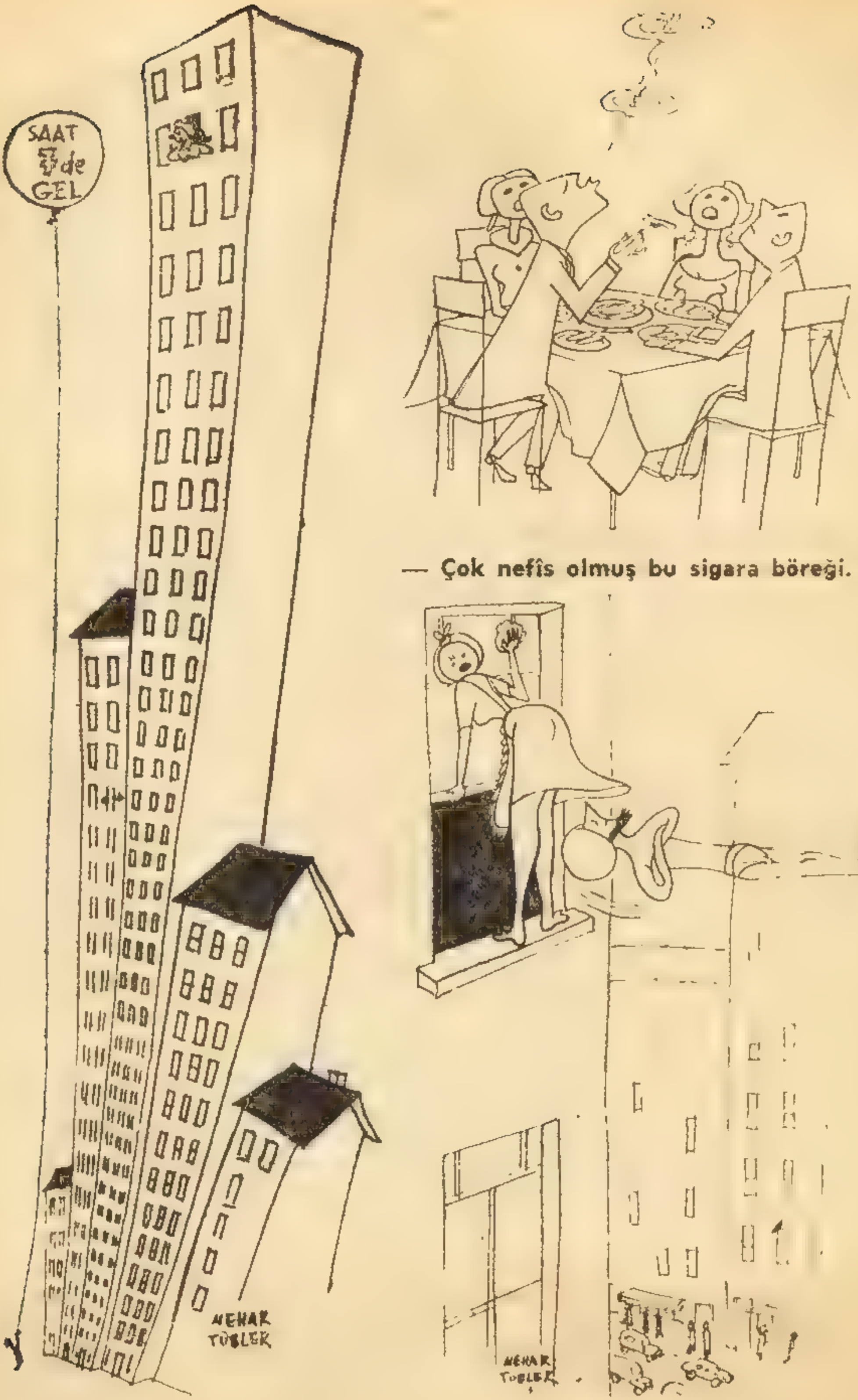

— Çok nefîs olmuş bu sigara böreği.

Çapkın fakir!..

Suat Yalaz

1932 de Çiçekdağ'da doğan Suat Yalaz, Güzel Sanatlar Akademisine girene kadar muhtelif Anadolu şehirlerinde dolaştı.

Hürriyetini çok seven Suat, sağlam ve sevimli çizgileriyle Türk basınında sevilmiş ve takdir edilmiştir. İki arzusu vardır: Prodüktör - rejisör olmak ve dünyayı enine boyuna dolaşmak. Karikatüristlik onda zaten Allah vergisidir.

Amerikan Karikatüristleri:

SAM COBEAN

Sam Cobean 1907 de Amerika'da doğdu. Mektuplaşma yolu ile öğrenci yetiştiren okulların birinde karikatür öğretmeni idi. Daha sonra, Oklahama Üniversitesine girerek avukat ve mimar oldu. Her Amerikalı sanatçı gibi bir Hollywood macerası geçirdi. Walt Disney'le çalıştı. Karikatürist arkadaşlarının teşvikiyle basın hayatına atıldı. Evli, iki çocuk babası iken, 1952 de bir otomobil kazasında öldü.

VIRGIL PARTCH

Amerika'da halk tarafından çok sevilen Vip, konularında saf insanların konuşmalarında, hareketlerinde gizlenen hoş saçmalıkları kullanır. Çizgisi sağlam bir sadeliğe erişmiştir.

— Sizi rahatsız ederse beni çağırın, madam.

Def

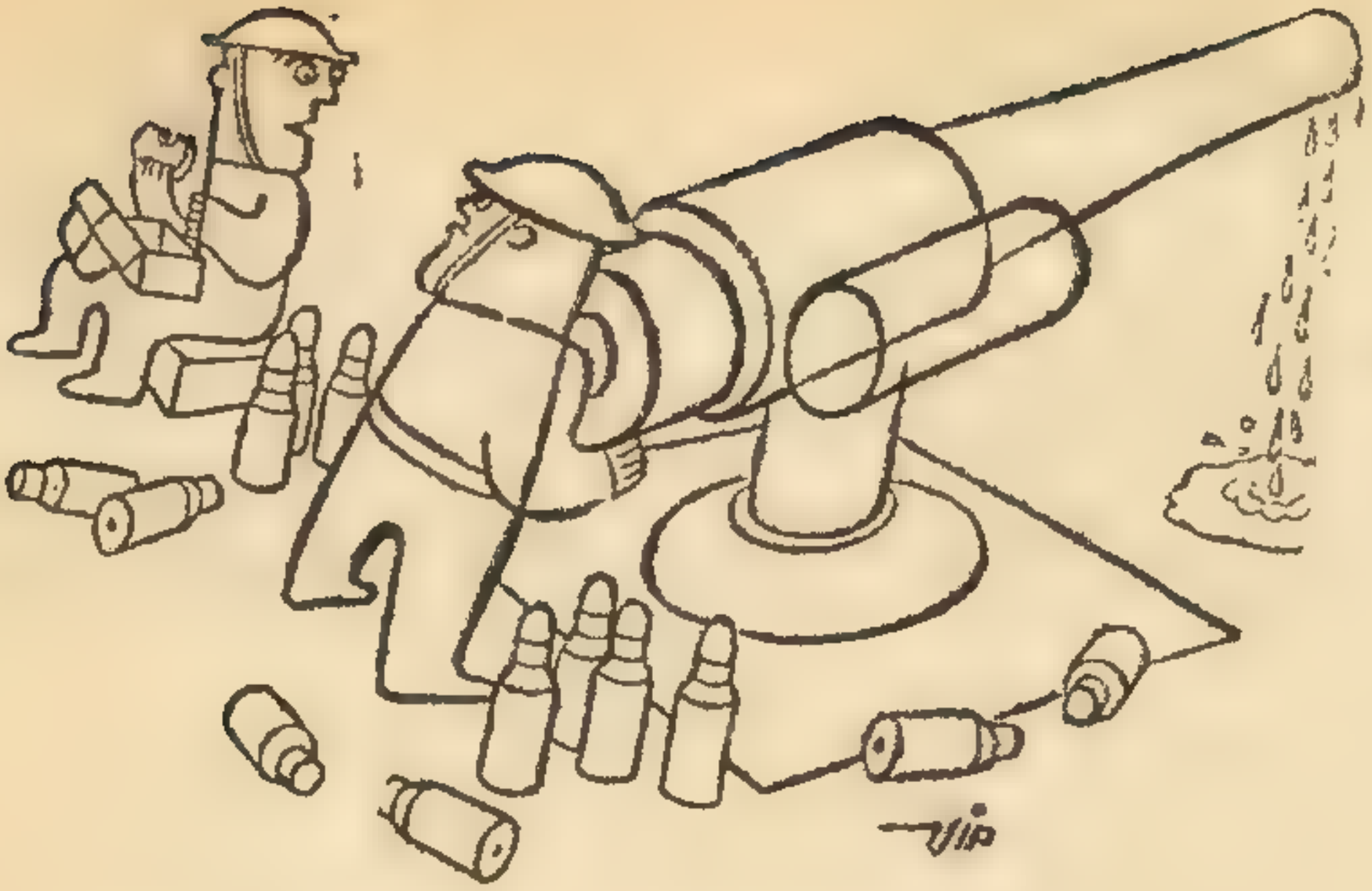

— Topa mermi yerine termosumu koymuşsun.

— Uzun zamandır bahriyede idim...

STEINBERG

Amerika'nın 1 numaralı karikatüristi olarak bütün dünyaya ün salan Saul Steinberg, 1914 de Romanya'da doğdu. Bükreş Üniversitesinde okudu. 1940 ta Milâno Üniversitesinden mimar olarak çıktı. 1942 de Amerika'ya gitti. 1943 de ressam Hedda Sterne ile evlendi. İkinci Dünya Savaşında askerliğini yaparken Çin, Hindistan ve Kuzey Afrika'yı gördü.

Yedi yaşında at resimleri çizmekle başladığı bu meslekte; ilk başarılarını İtalya'da gösterdi, şöhretini Amerika'da kazandı. Otel ve vapur dekorları da yapan Steinberg'in eserleri, 1946 da Amerika'daki Modern Sanat Müzesine kabul edildi.

Steinberg, bazı tenkitçilere kendisi için «deli!» detirtecek kadar geniş bir ilgi toplamış, kişiliği ile Amerikan toplumunda gürültüler yapmış bir sanatçıdır.

Steinberg çizgileri bakımından, günümüzdeki resim sanatından faydalanarak karikatüre yeni çizgi imkânları getirmiş ve bunu büyük bir ustalıkla yapmıştır.

Onun mizahı; topluma, toplumun bize verdiği bir takım alışkanlıklara yönelmiştir. Bunu - oturduğumuz koltuklara, attığımız imzalara varıncaya kadar - yepyeni konularla yapmaktadır.

Steinberg, karikatür sanatının gelişmesinde önder olmuş birkaç büyük imzadan biridir.

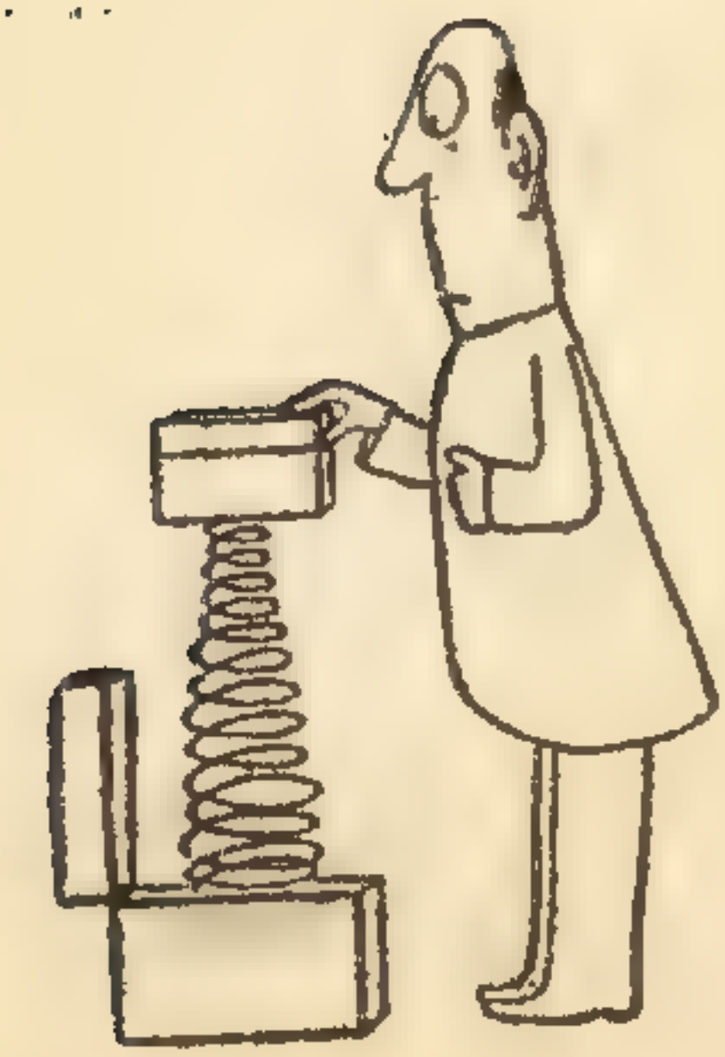

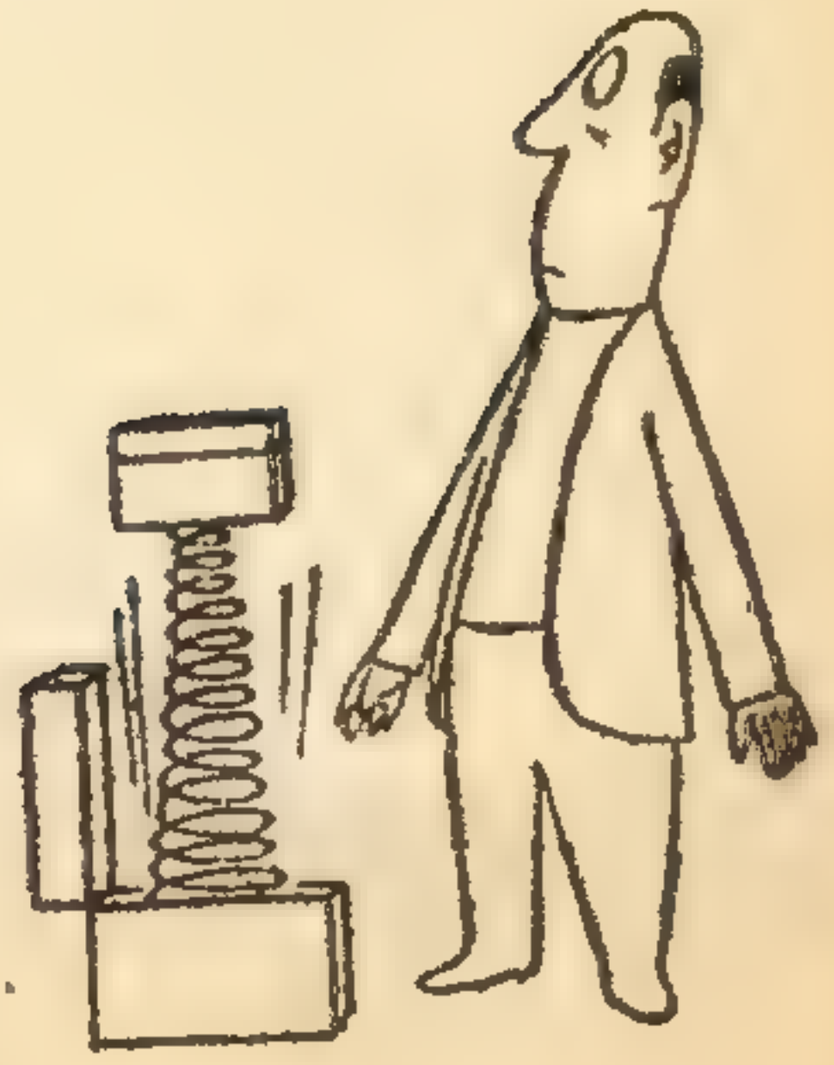

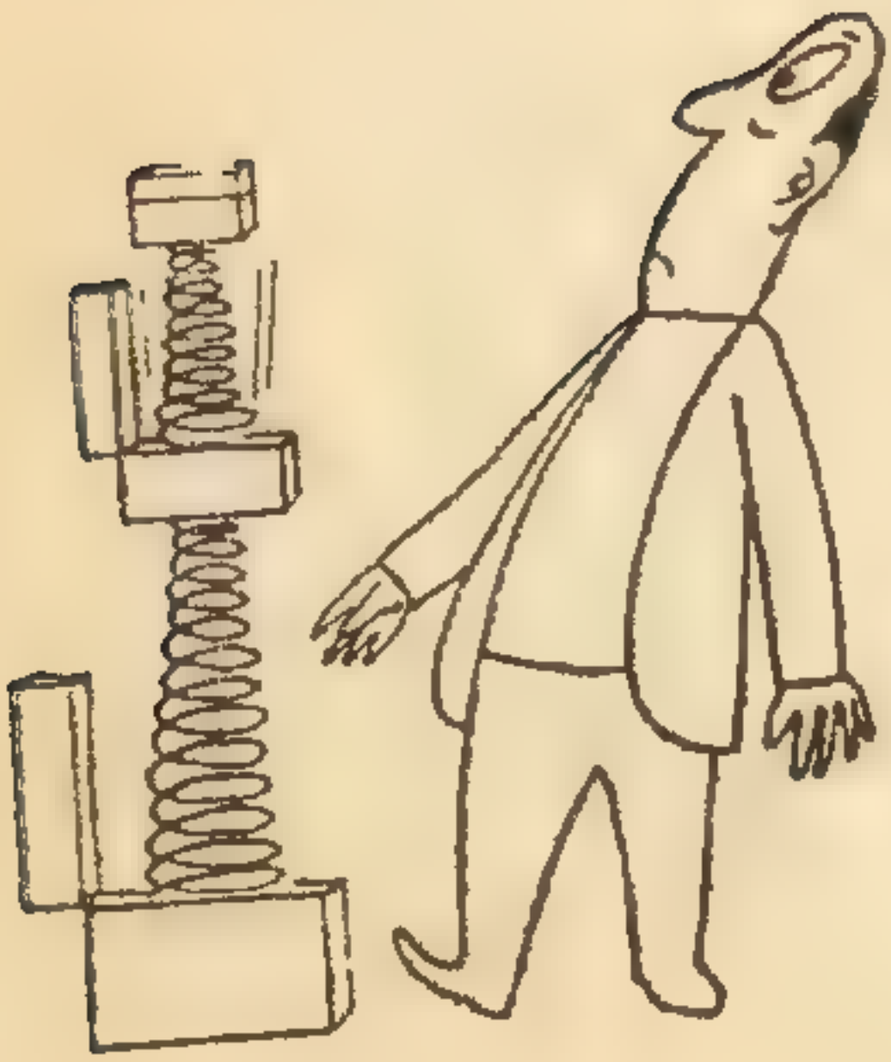

SYVERSON

Syverson, hareketlerimizin mizahını plân plân tesbit ederek vermekte usta olan bir sanatçıdır. Onun karikatürlerini film gibi seyrederiz.

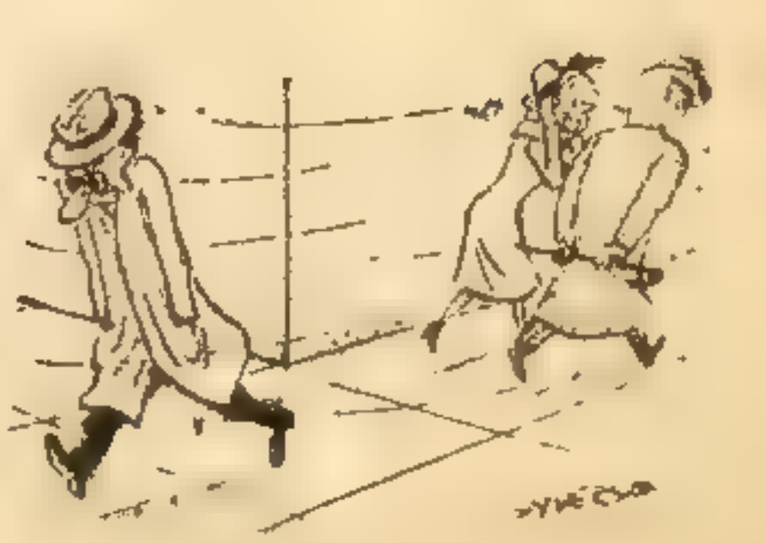

ATCHOO

Fransız karikatüristleri :

BELLUS

1933 de ilk karikatürlerini yayınlayan Jean Bellus; terzi çıraklığı. tüccar kâtipliği, banka memurluğu yaptı. İkinci Dünya Savaşında esir düştü. Esirler arasından bir tiyatro topluluğu kurarak kendisi de artist olarak çalıştı. Bu vesile ile bütün Prusya'yı dolaştı. Bir gün, tesadüf, Napolyon'un da yattığı odada yattı ve duvara, «Burada iki büyük adam yattı! biri ben, diğeri zavallı Napolyon!» diye yazdı. Kurtuluşta Fransa'ya dönünce bir müzik - holde çalıştı. Burada şansı açıldı ve Fransa'nın aranan karikatüristlerinden biri oldu. İki oğlu vardır. Şişman, hoşsohbet, babacan bir adamdır.

Bellus'un konularında; sathî, vakit geçirmeğe yarayan tipte bir Fransız mizahı vardır. Çizgileri de buna uygun, ustaca çizilip magazin - resminin etkisinde kalan desenlerdir.

— Ne dersen de azizim, ben tenisi tercih ederim.

— 189 uncu sayfada kaldım. Yarın devam ederim.

BOSC

Jean Maurice Bosc, 30 Aralık 1924 de Fransa'nın Güney Bölgesinde doğdu. Babası şarapçılık yapan bir bağ sahibi idi. Oğlunun mühendis olmasını istiyordu. Bir müddet taşrada babasının bağlarında çalıştı. Sonra Hindi-Çinî'ye gitti. 26 ay orada kaldı. Bu macera Bosc'a çok şeyler kazandırdı. Yeknasak geçen hayatı değişti. Oradan hasta olarak döndü. Doktorlar mutlak bir istirahat tavsiye ettiler. Bir buçuk yıl süren bu devreyi resim ve karikatür çizerek geçirdi. Artık karikatürist olmağa karar vermişti.

Bosc, 1952 yılının Kasım ayında Paris'e geldi. Çantasında 49 karikatür, yüreğinde büyük ümitler vardı. Fransa'nın dünyaca tanınmış, «Paris - Mach» dergisi bir tanıtma yazısı ile eserlerini yayınlamağa başladı.

Bosc, yeni ve gerçek karikatür anlayışına uygun eserler veren bir sanatçıdır. Kısa zamanda hızla gelişmiş ve karikatür sanatının önde gelen isimlerinden biri olmuştur.

Şekil bakımından yeni bir anlayışa sahip olmakla beraber, çizgilerinde henüz gerekli sağlamlığa ulaşamamıştır.

Bosc'un karikatürlerinde, çoğunluk düşündürerek güldüren bir mizah vardır.

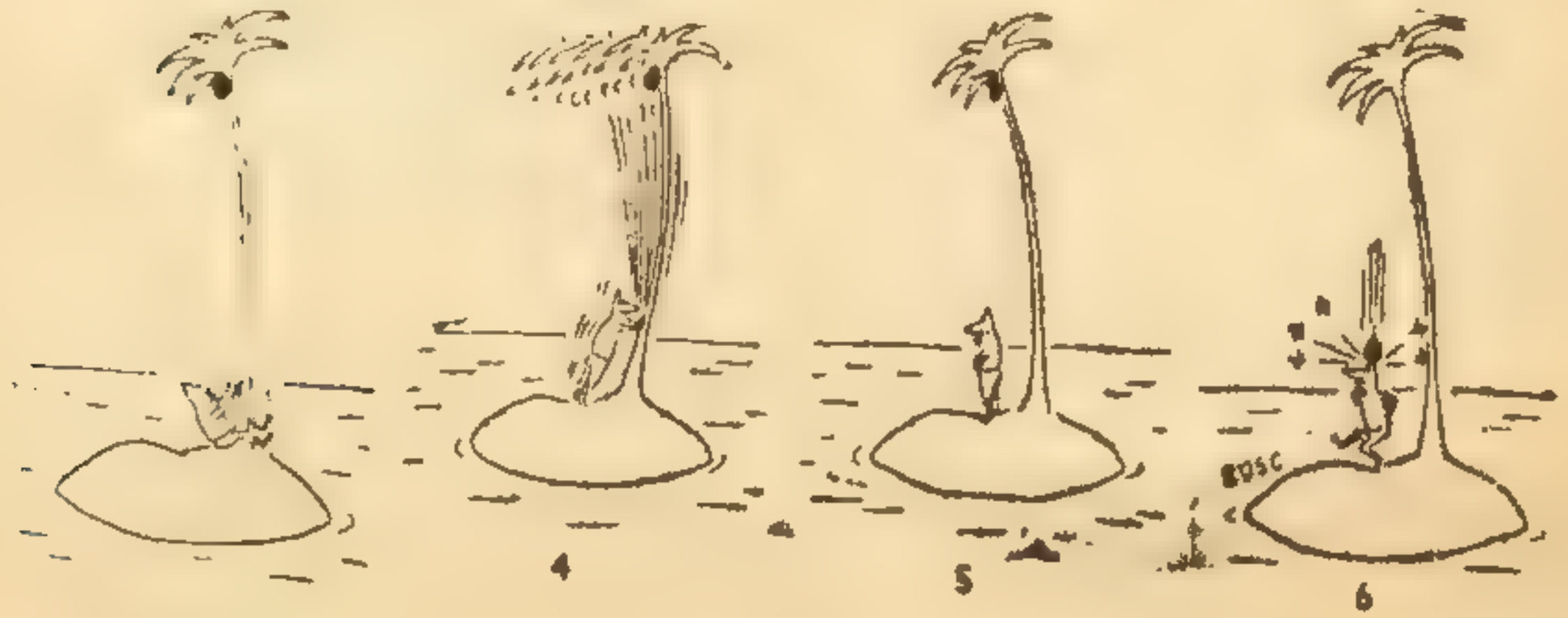

4 5 6

OO.

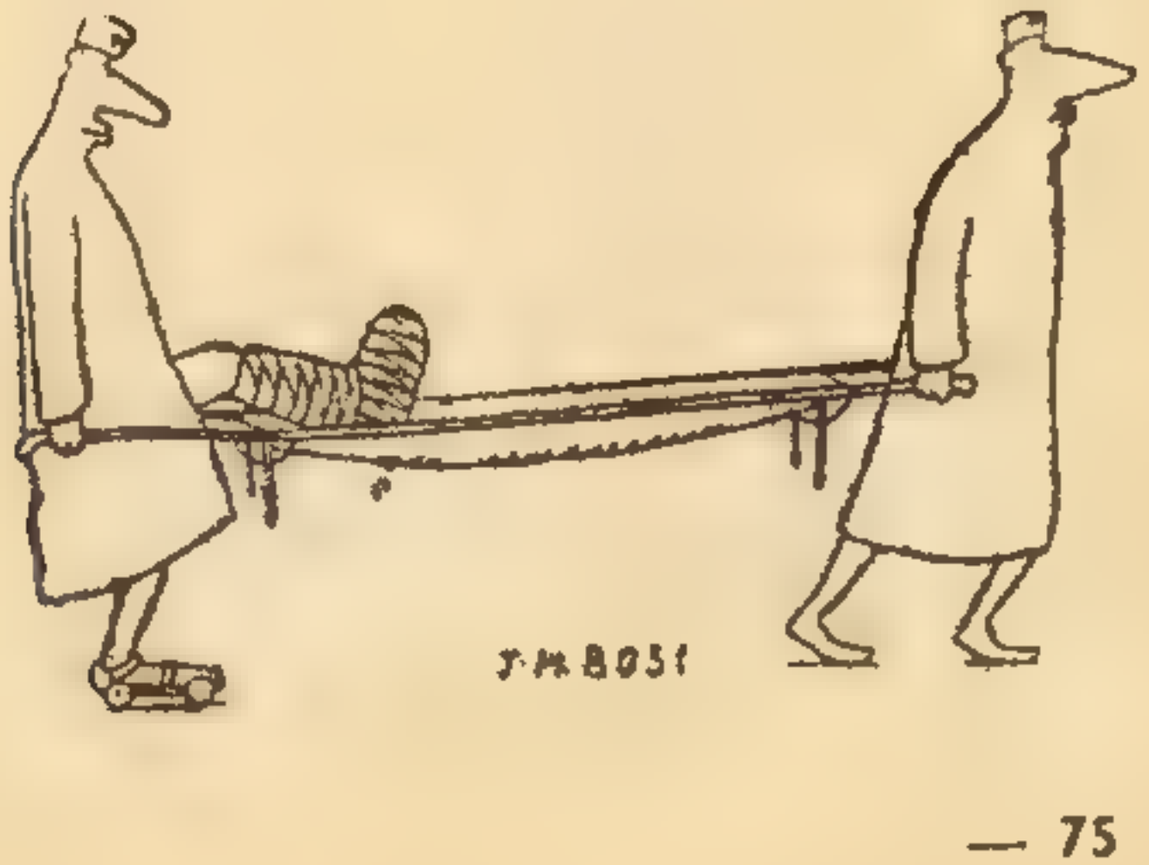

BOSC

CHAVAL

1952 de Fransa'da Carrizey Karikatür Armaganını kazanan Chaval, dünyanın, en önde gelen karikatür sanatçılarından biridir. Konularında, insan varlığının derinlemesine hicvini büyük bir başarı ile yapan Chaval, çizgilerinde de aynı ustalığı göstermektedir.

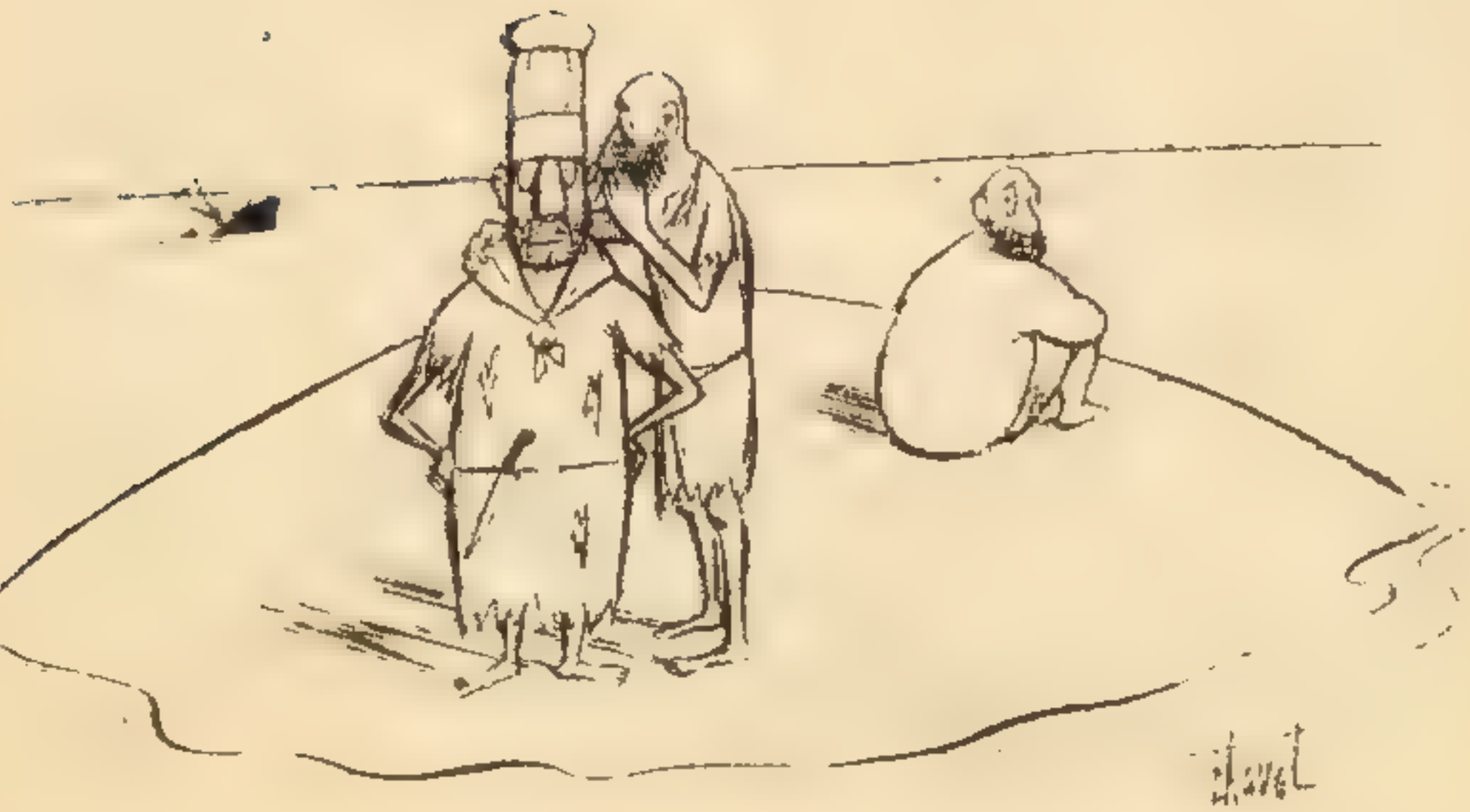

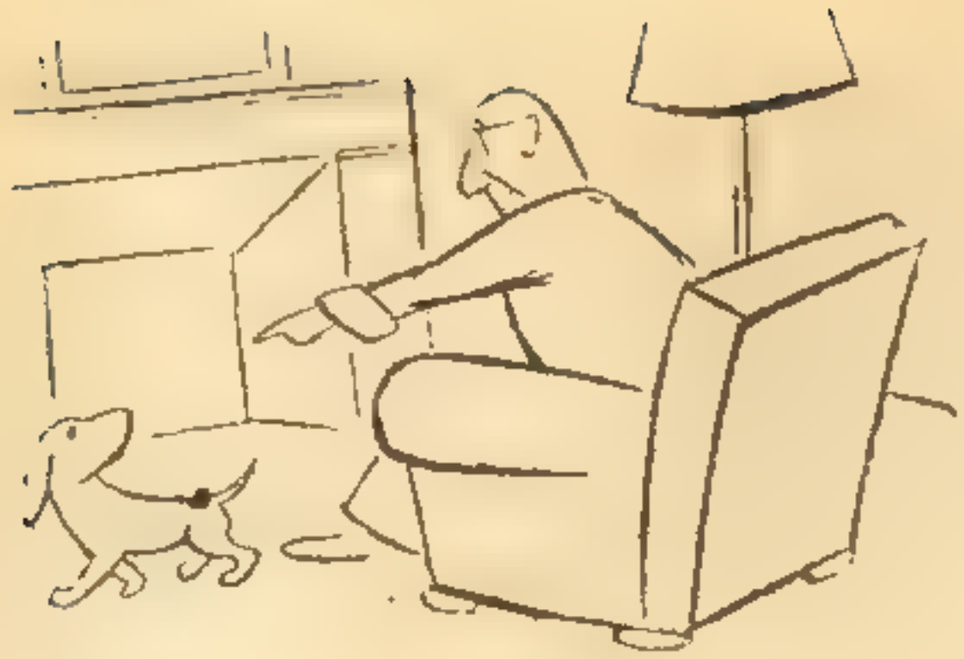

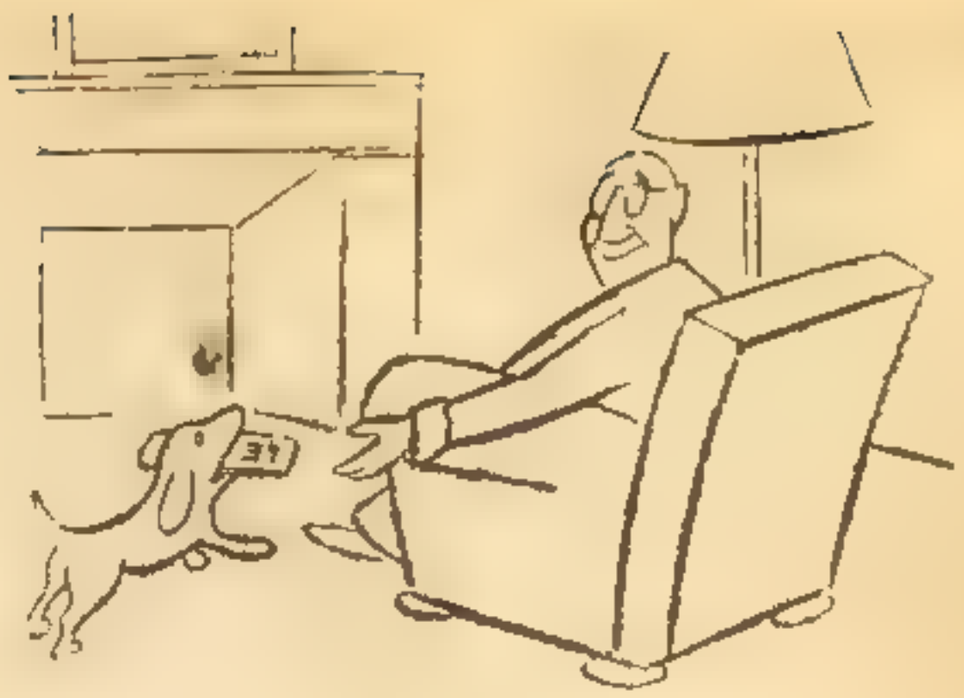

HİZMETÇİ
BÜROSU

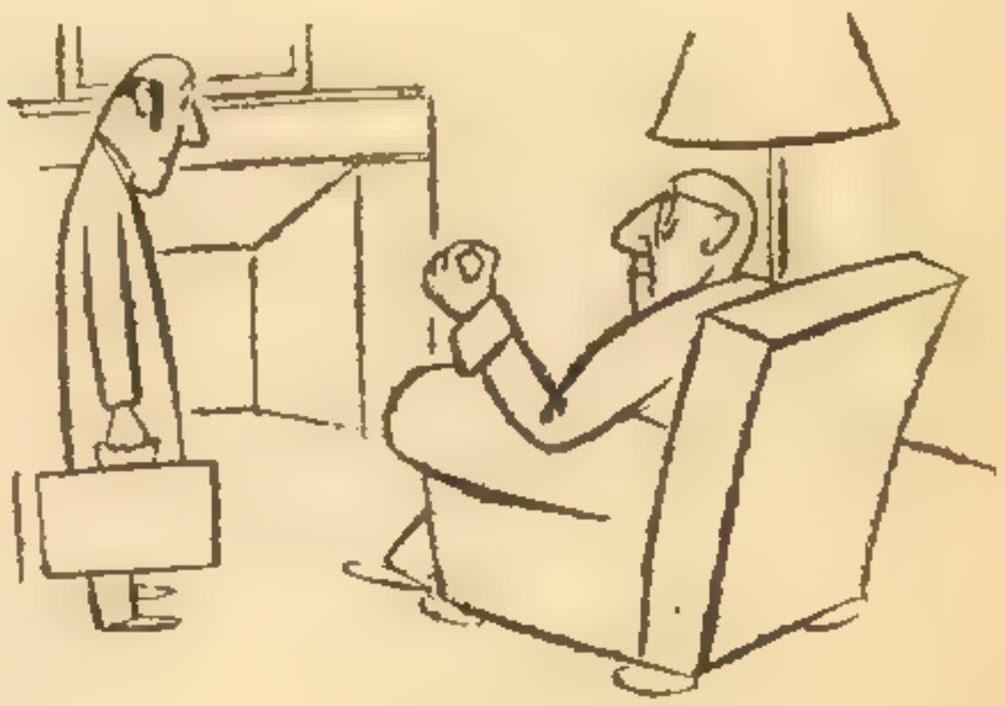

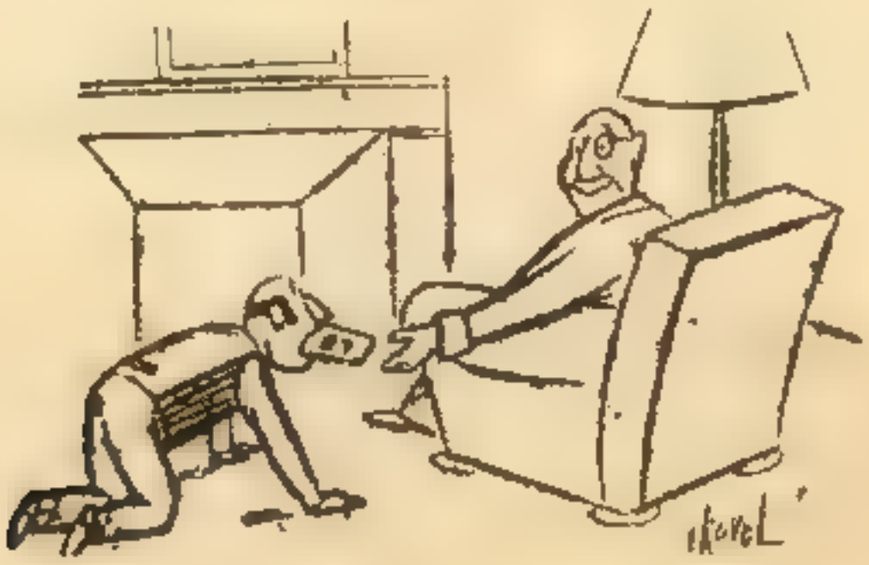

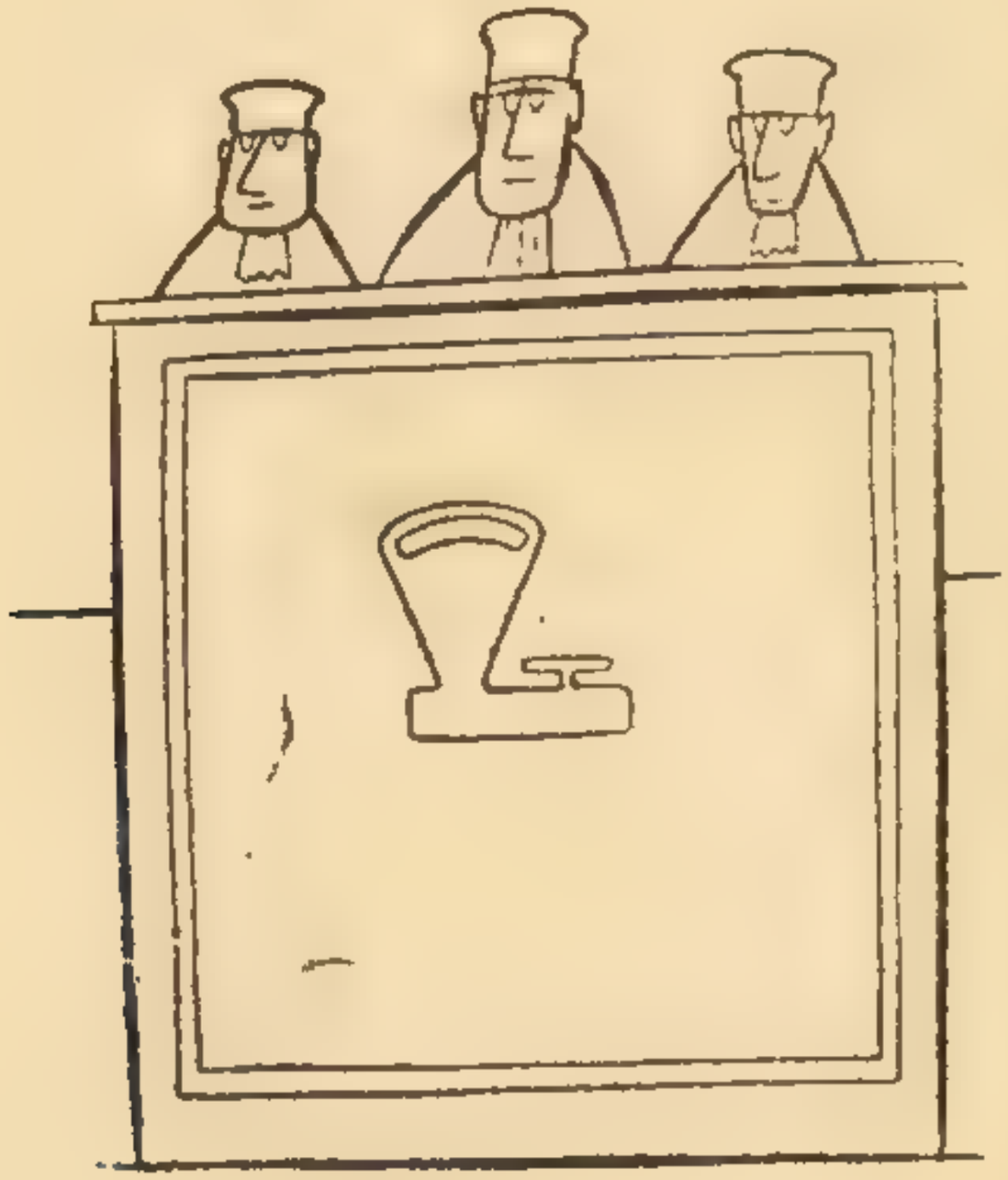

— Hem ilham perim gelmiyor dersin, gelince de böyle dalga geçersin!..

M. DOUAY

Michel Douay, çizgisi yönünden ustalıklı bir sadeliğe ulaşmış sanatçılardandır. Konularında ise hoş vakit geçiren, eğlendirici mizahın güzel örneklerini vermektedir. «Clic Reporter» ismi ile çizdiği tipinden bir örneği, bu sayfada sunuyoruz.

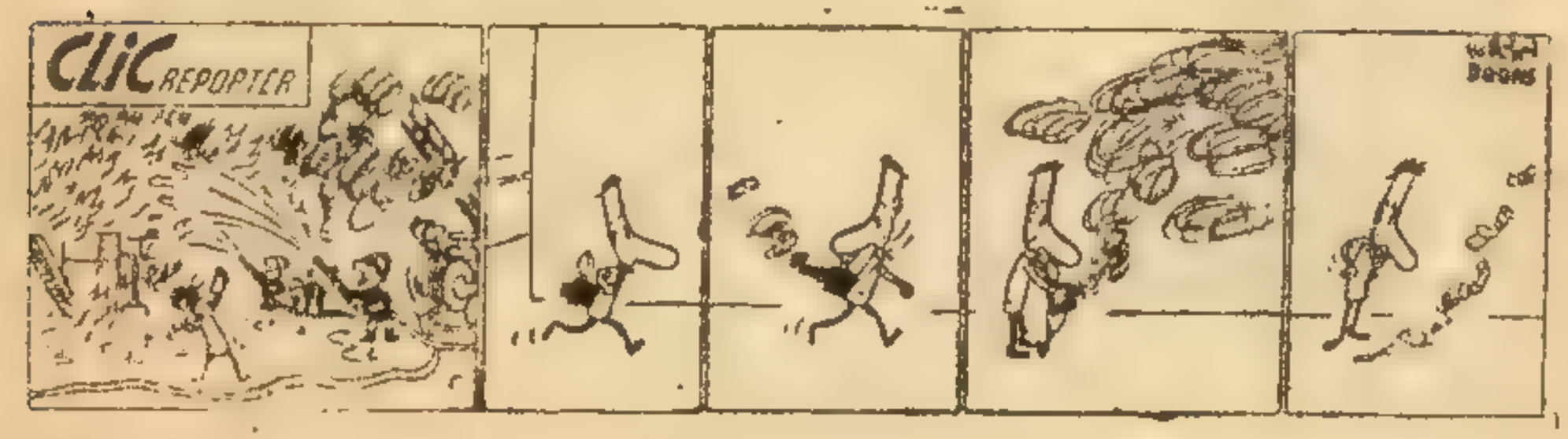

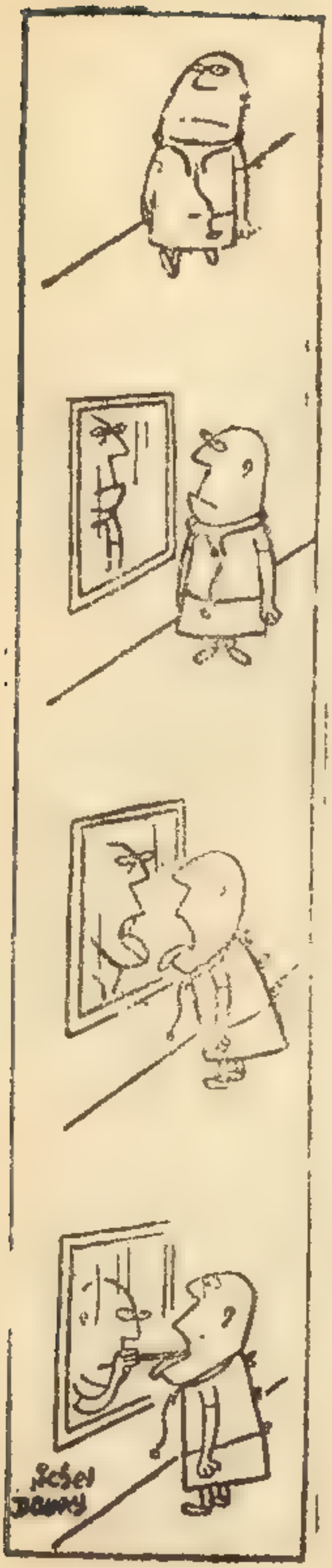

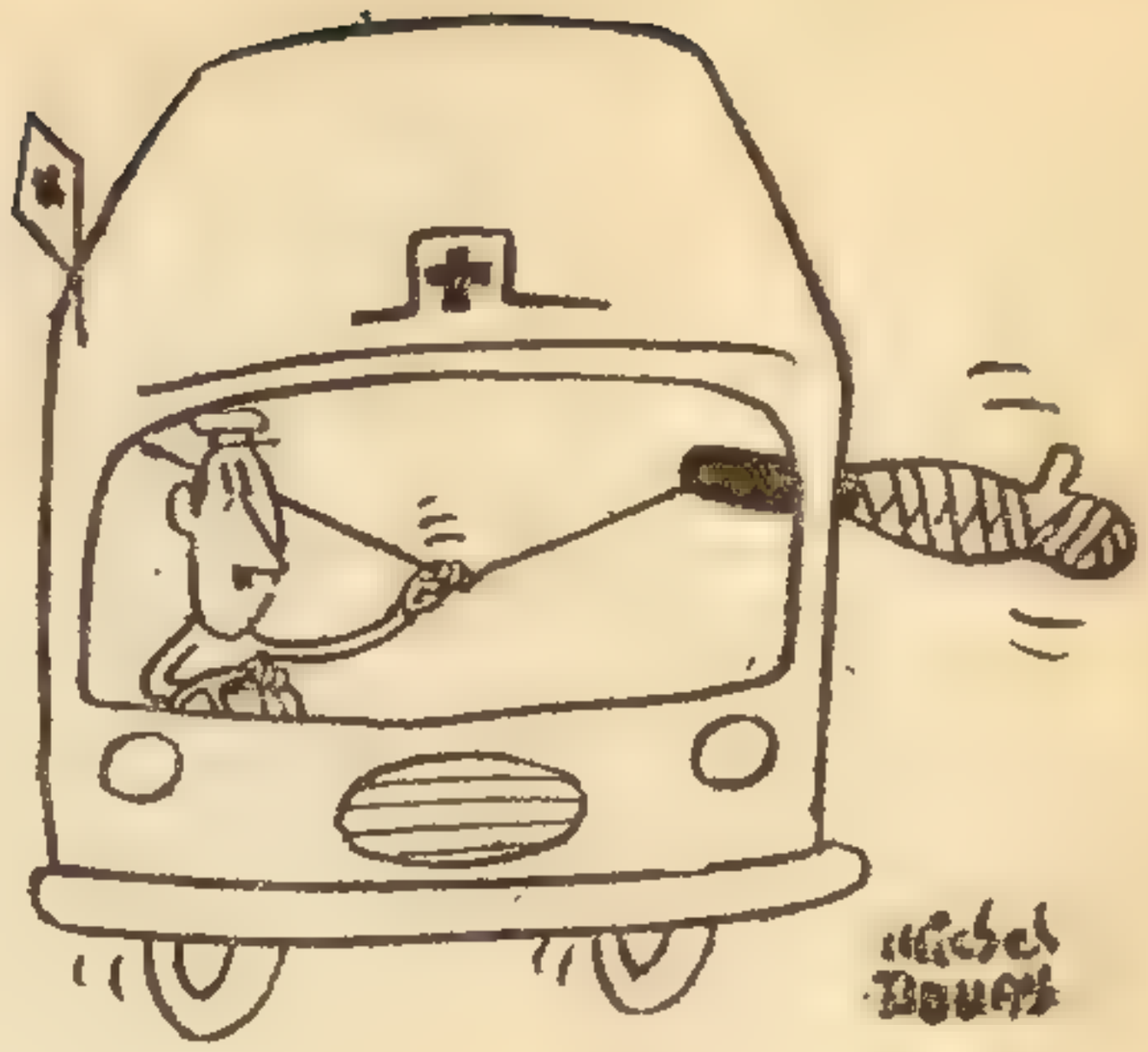

JEAN DÉJOUX

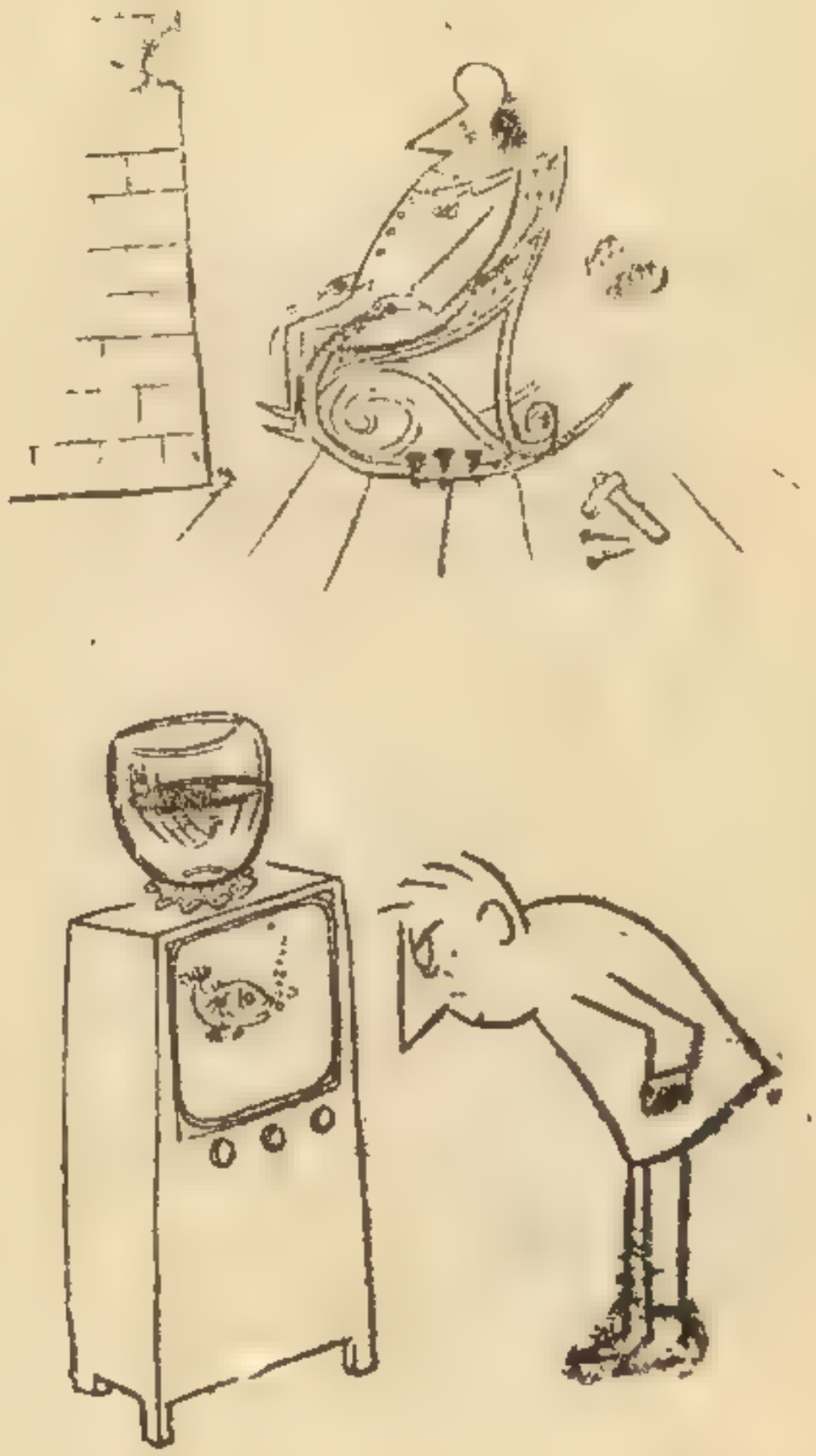

DUBOUT

Bütün dünyada geniş bir şöhrete sahip olan Albert Dubout'yu Türk okuyucuları da yakından tanırlar. 5 yaşındanberi çizen sanatçı 17 yaşında Paris'e geldi. On dokuzuncu yüzyıl insanlarından müteşekkil kalabalık bir dünyası vardır. Şimdi Paris'te çok münzevi bir hayat yaşamakta ve günde 15 saat çalışmaktadır. Don-Kişot'un hayranıdır. 1936 da bunun için Ispanya'ya gitti. Fakat vatandaş harbinin en ateşli zamanı olduğu için fazla kalamıyarak geri döndü. Dizlerine bağladığı terlikler, giydiği geniş bir pardesü ile cüce taklidi yapmak sevdiği muzipliklerdendir Son zamanlarda bir de (Cartoon - Film) yapmıştır.

Bugün için. Dubout, kendine has bir dünya yaratmış olmaktan öteye gitmiş sayılamaz. Yeni karikatüristlerin yanında; gerek çizgisi, gerek konuları yönünden bir hayli eski kalmaktadır.

— Denize yaklaşıyoruz galiba... Ayaklarım ıslanmağa başladı.

UNUTKANLIK

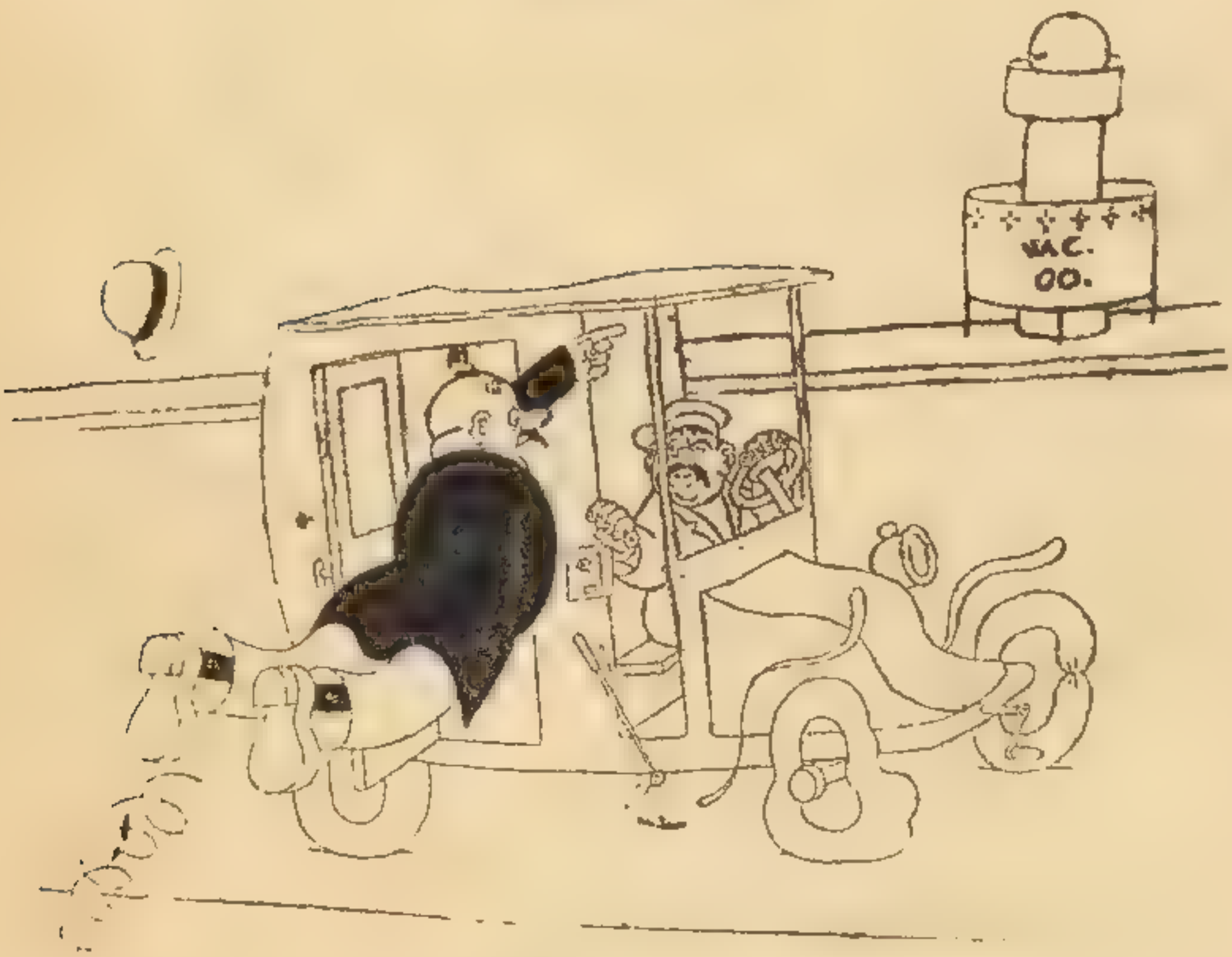

— Çabuk, karşıya!

A. FRANÇOIS

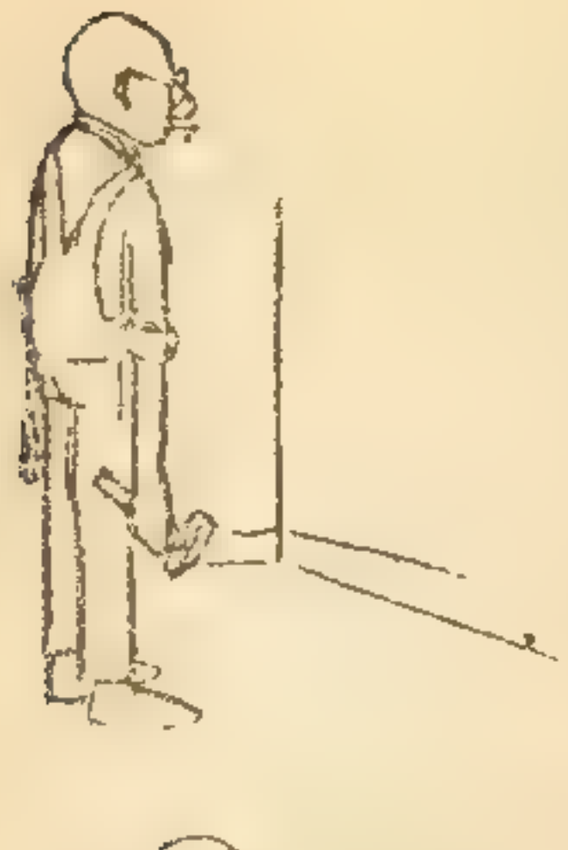

André François, konularında insanı düşündüren bir mizahın en iyi örneklerini verenlerdendir. Çizgilerinde, klâsik ressamların çalışmasını andıran bir üslûp vardır. Fransız basınında çalıştığı gibi, İngilizlerin ünlü mizah dergisi «Punch» da eserlerini basmakta ve onu kendi ailesinden saymaktadır.

Gündelik gazete karikatürlerinde A. François, fazla önemli bir başarı sağlayamamaktadır

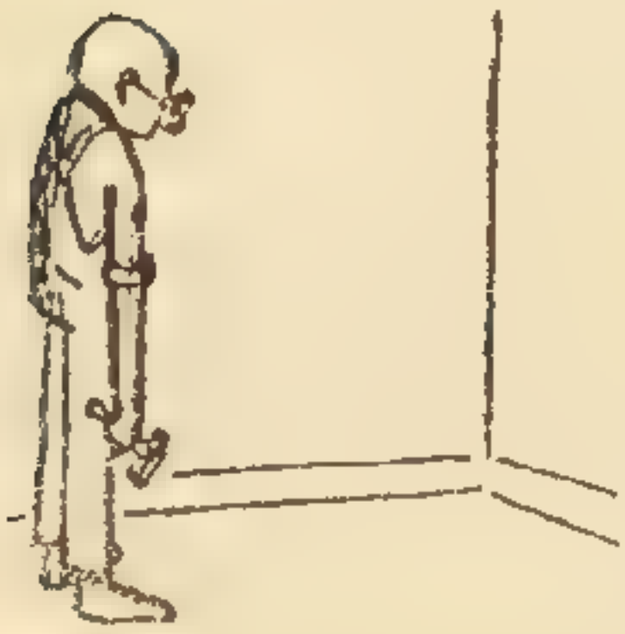

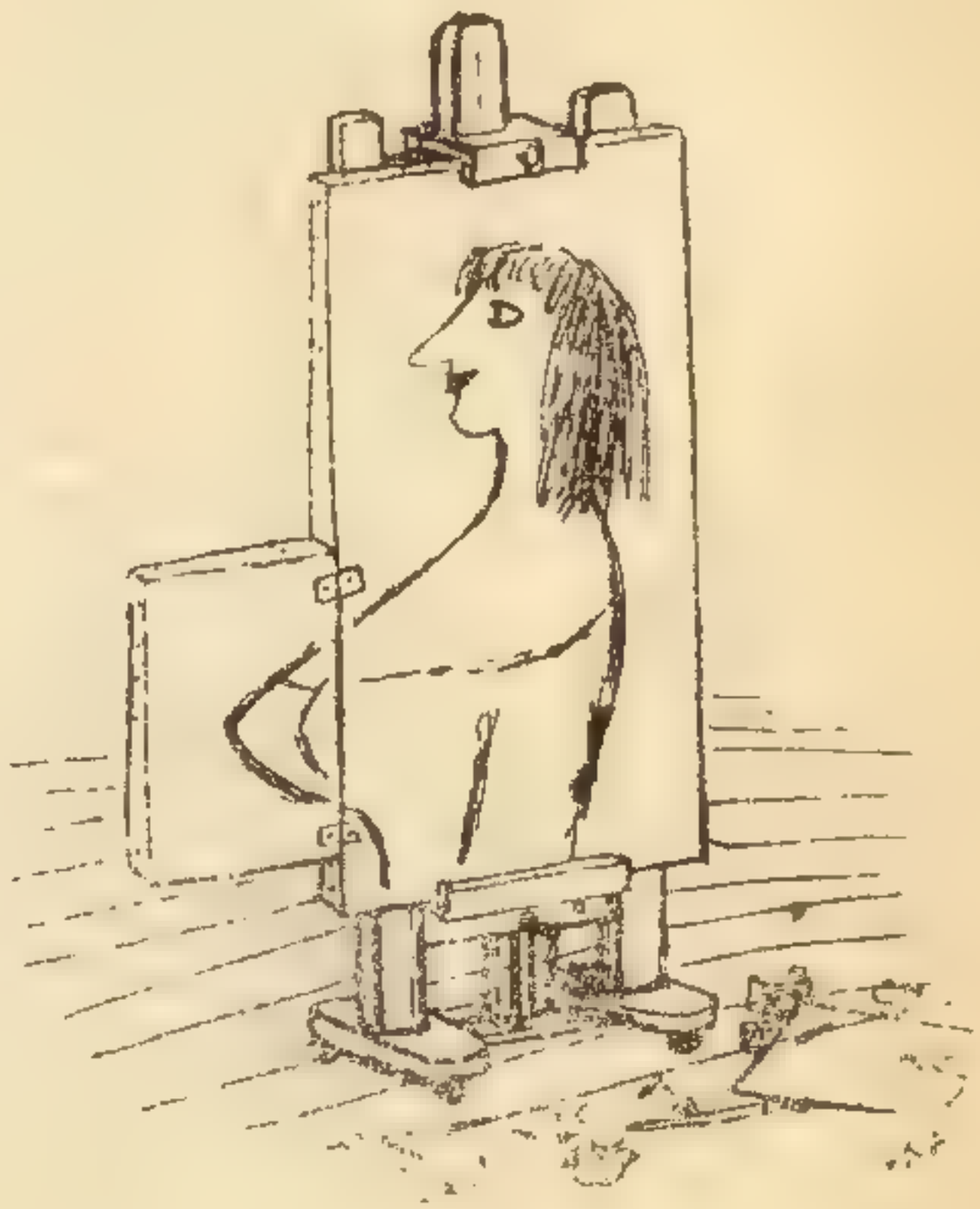

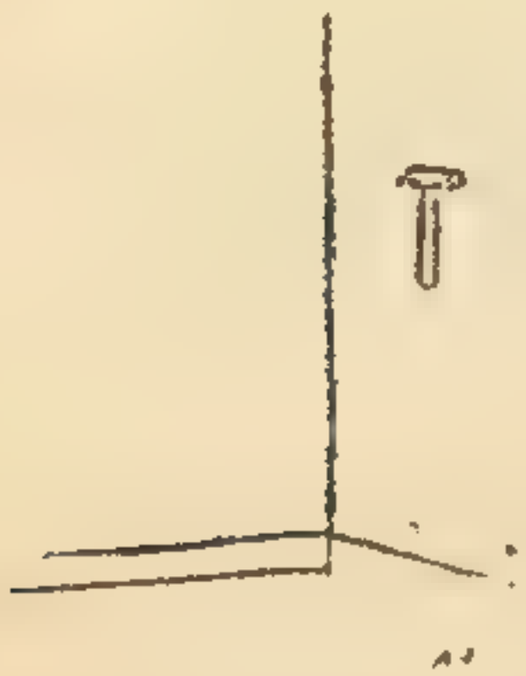

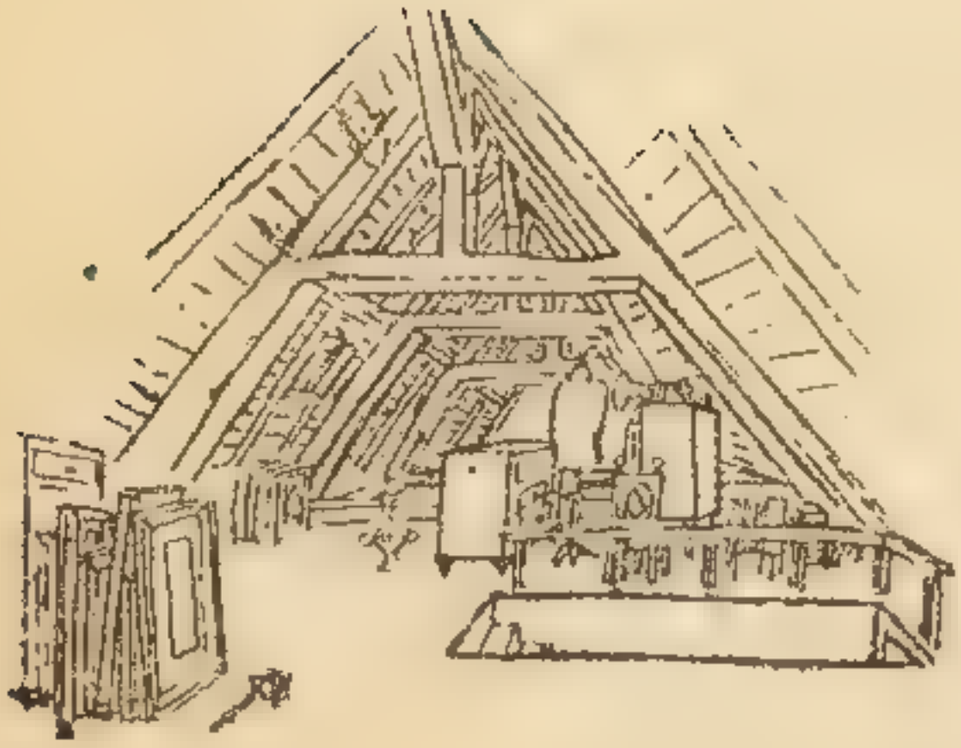

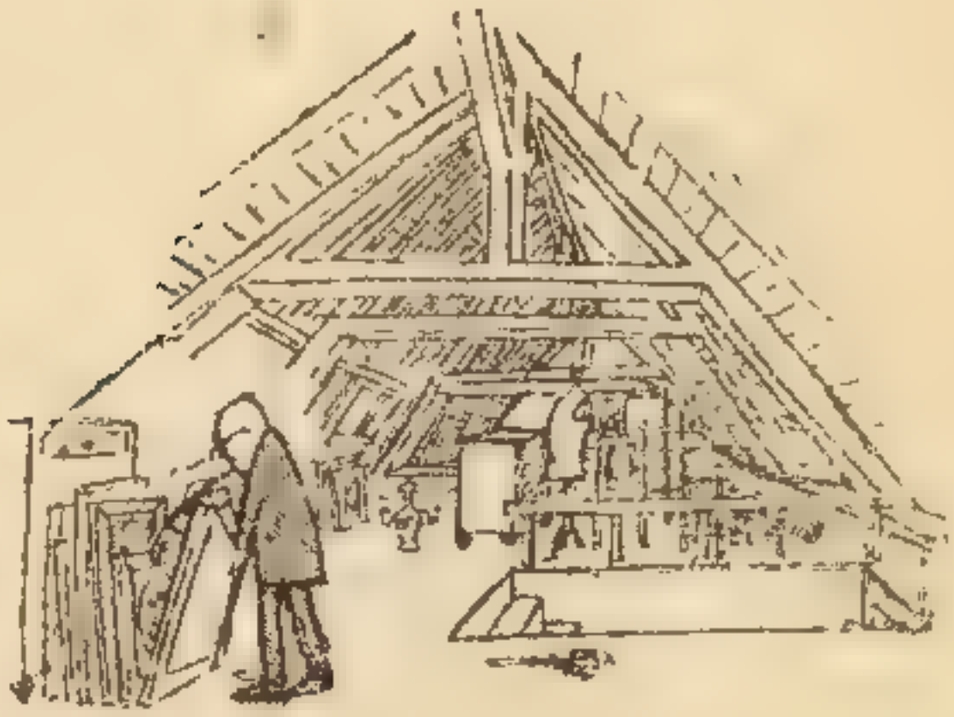

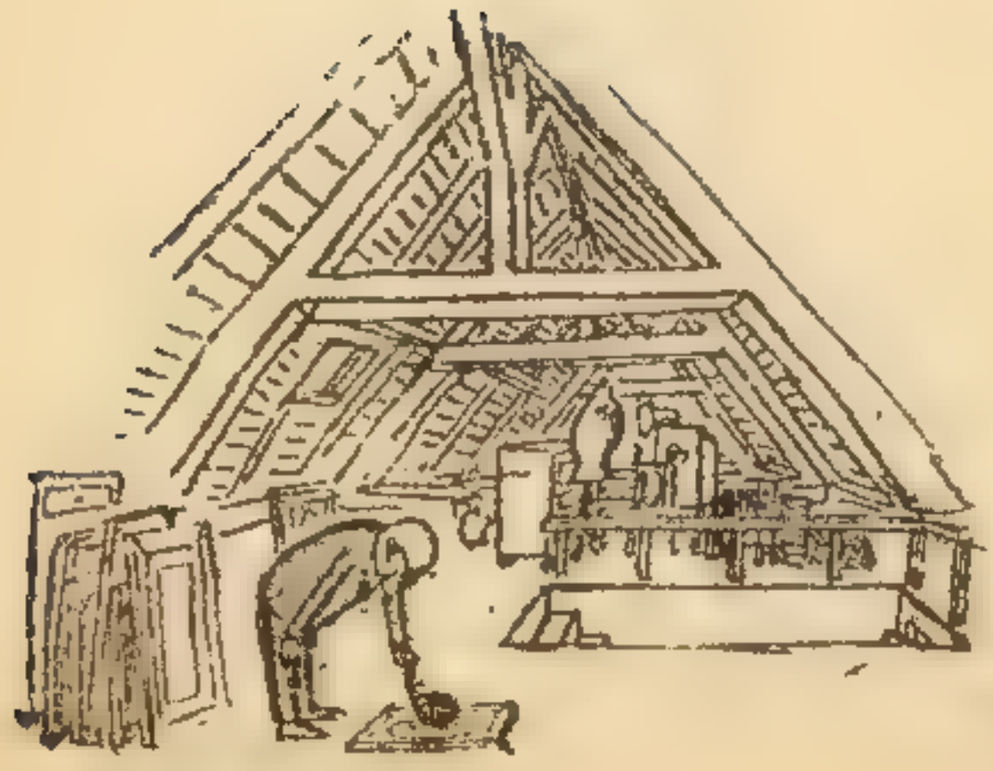

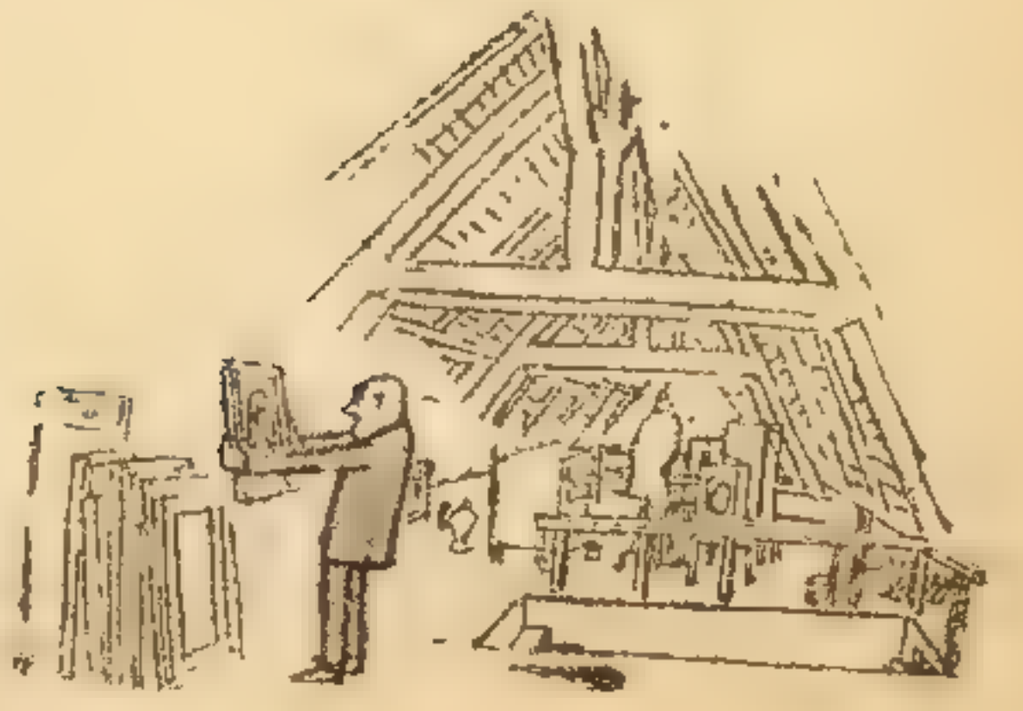

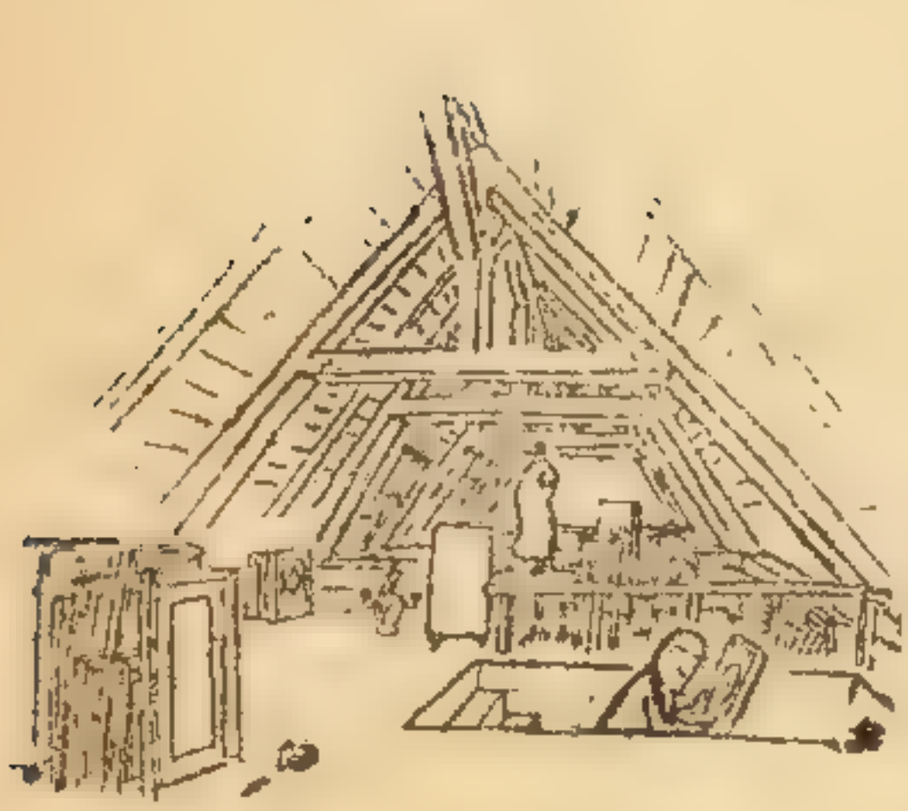

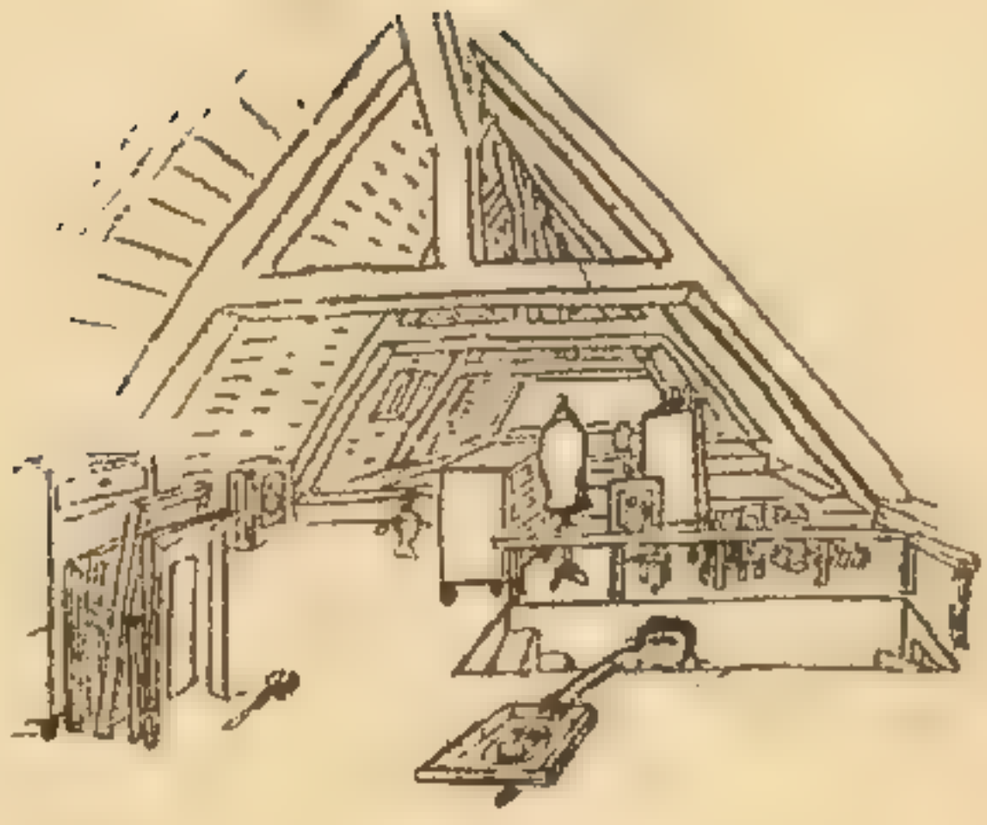

HERVÉ

Otuzunu geçkin olan Hervé, yüzbaşılık, çiftçilik, sinema dekoratörlüğü yaptıktan sonra karikatüre başlamıştır. Günlük hayatın basit olayları ve davranışlarında gizlenen hafif mizahı bulmakta ustadır. Cıvıl cıvıl, hareketli bir çizgisi vardır. Bu bakımdan sanatında konu ve şekil uygunluğu göze çarpar. Sanatçının (Martine) adında başarı ile çizdiği başarı bir genç kız tipi vardır.

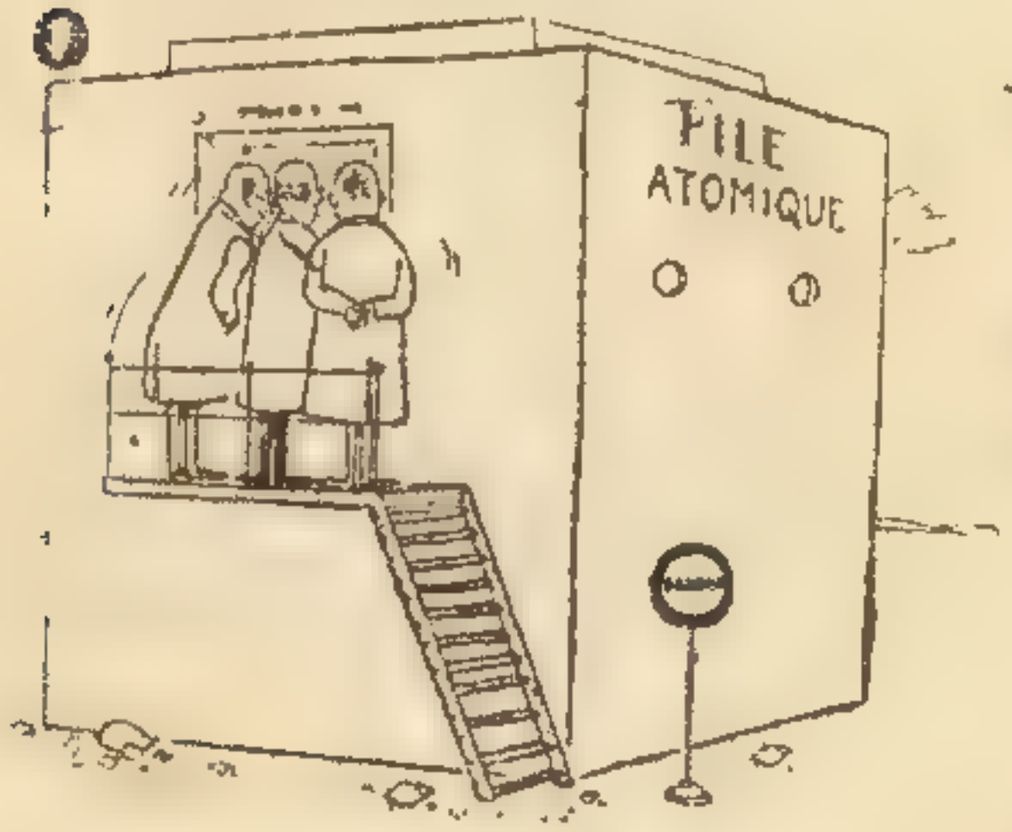

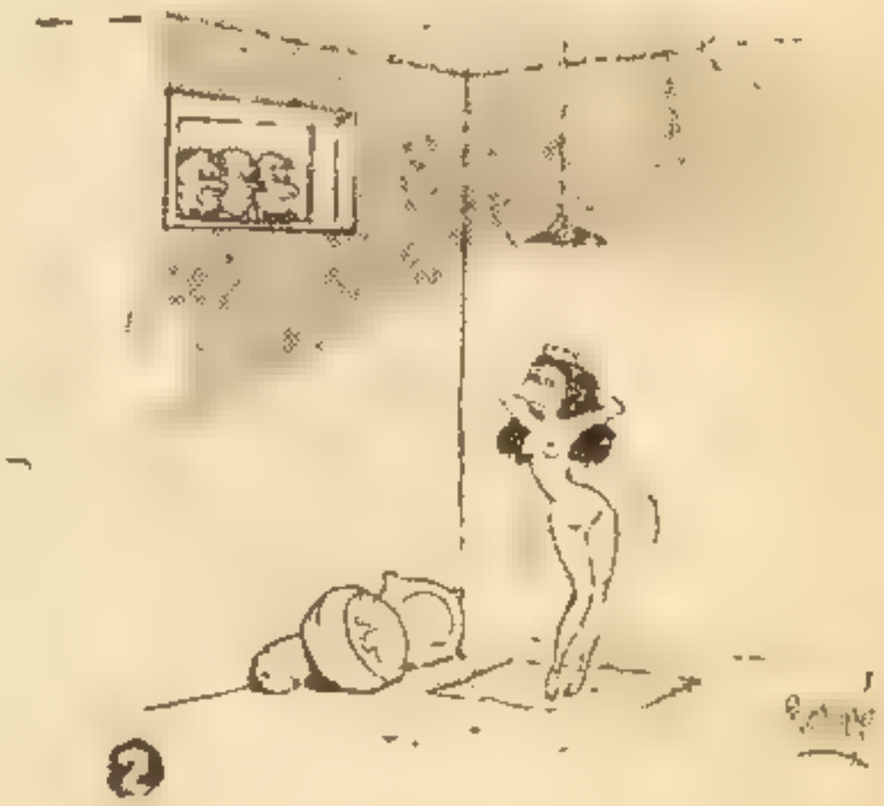

— Müellifi... müellifi...

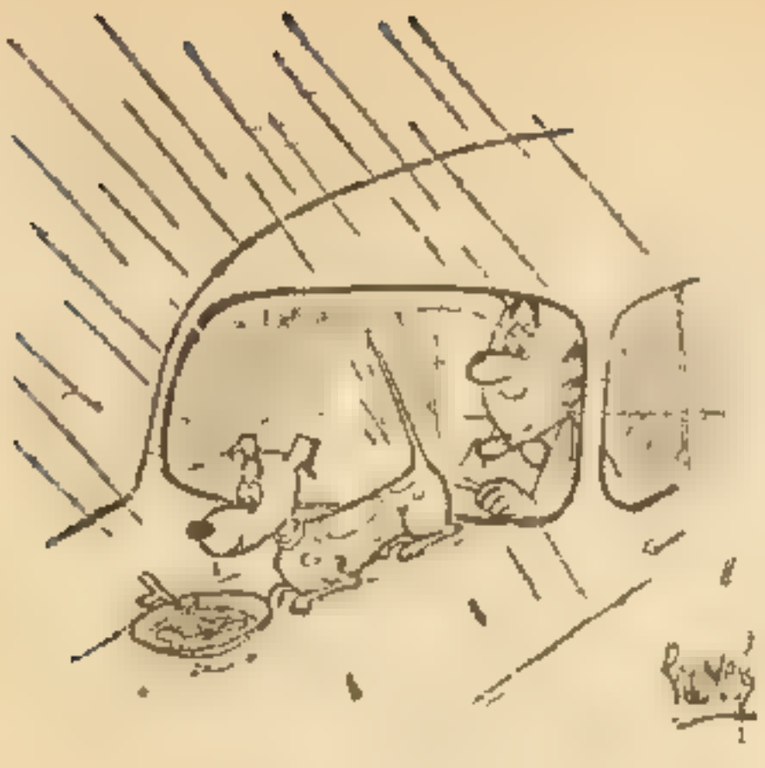

MARTIN
ENTRÉE DE DÉBITEURS DE SANG

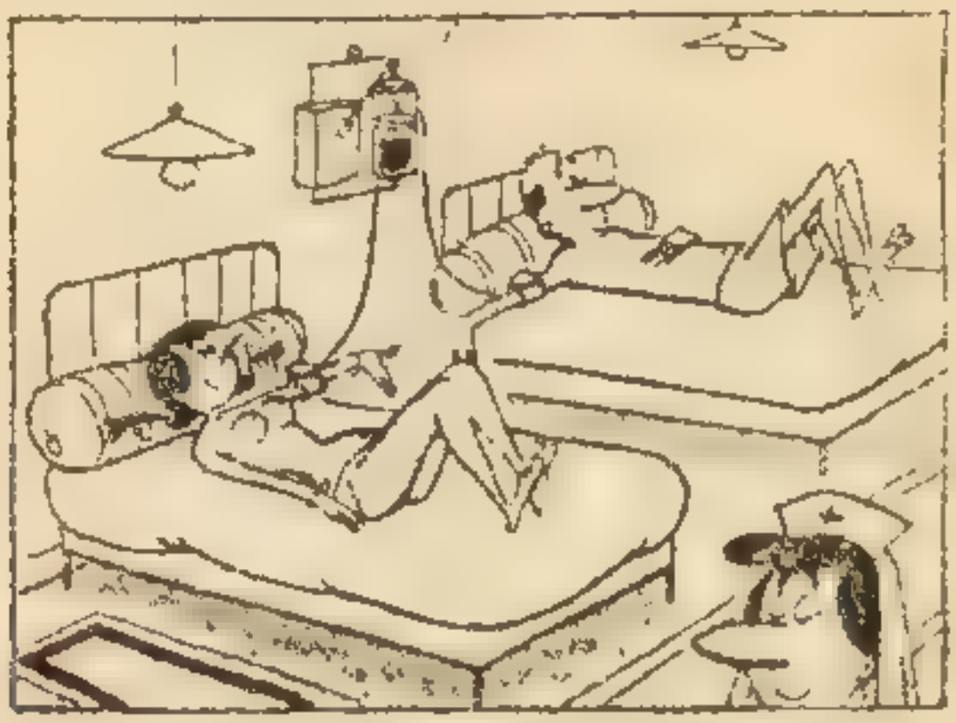

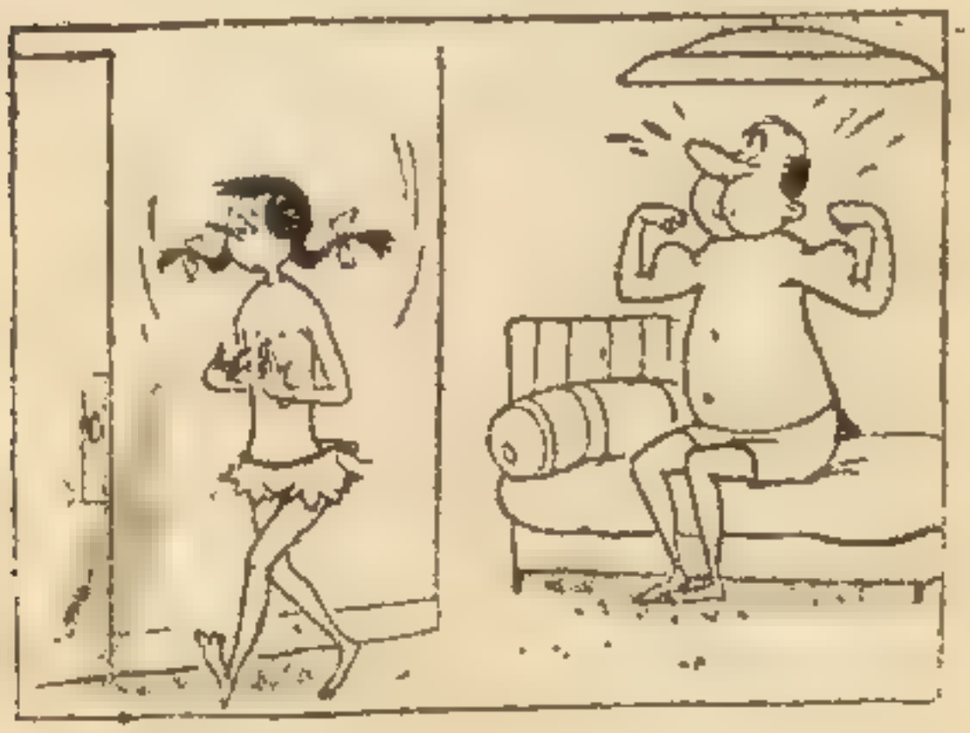

MOALLIC

Marc Moallic; konularında zayıf olmasına karşılık, çizgilerinde kendine has bir anlayışa ulaşmıştır Sade, yumuşak ve sevimli çizgileri olan Moallic'in yandaki portresini kendisi çizmiştir.

— Ne kendini beğenmiş herif, daima bizden daha kabiliyetli olduğunu göstermek ister.

— Oooo... Bugün gazete çok enteresan.

MOSE

Çizgilerinde, konuları kadar başarı gösteremiyen Mose, gerçek karikatür anlayışı yolunda hızla gelişmektedir.

Uzun müddet bekârlık çektikten sonra evlenen Mose'un bir de çocuğu vardır.

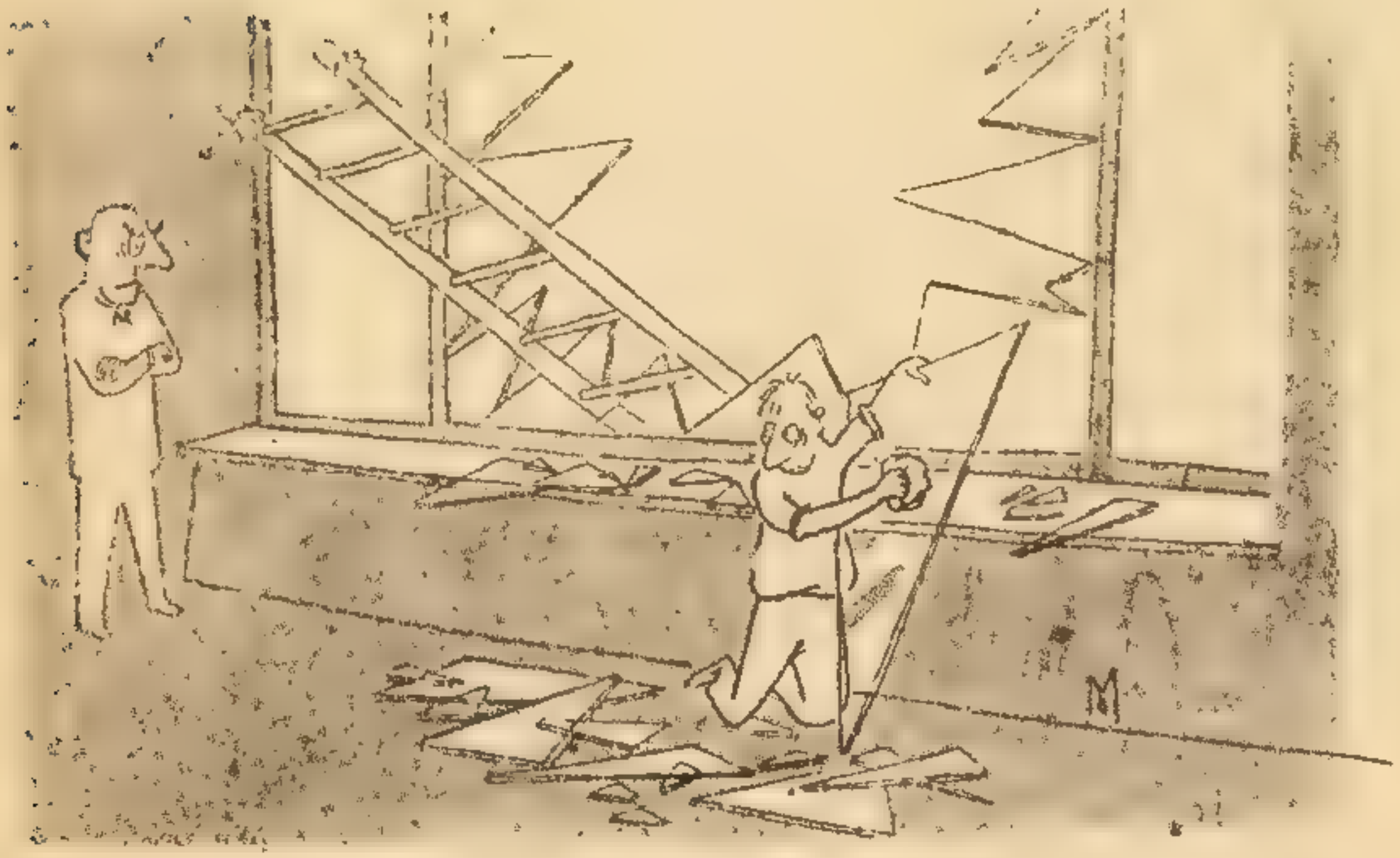

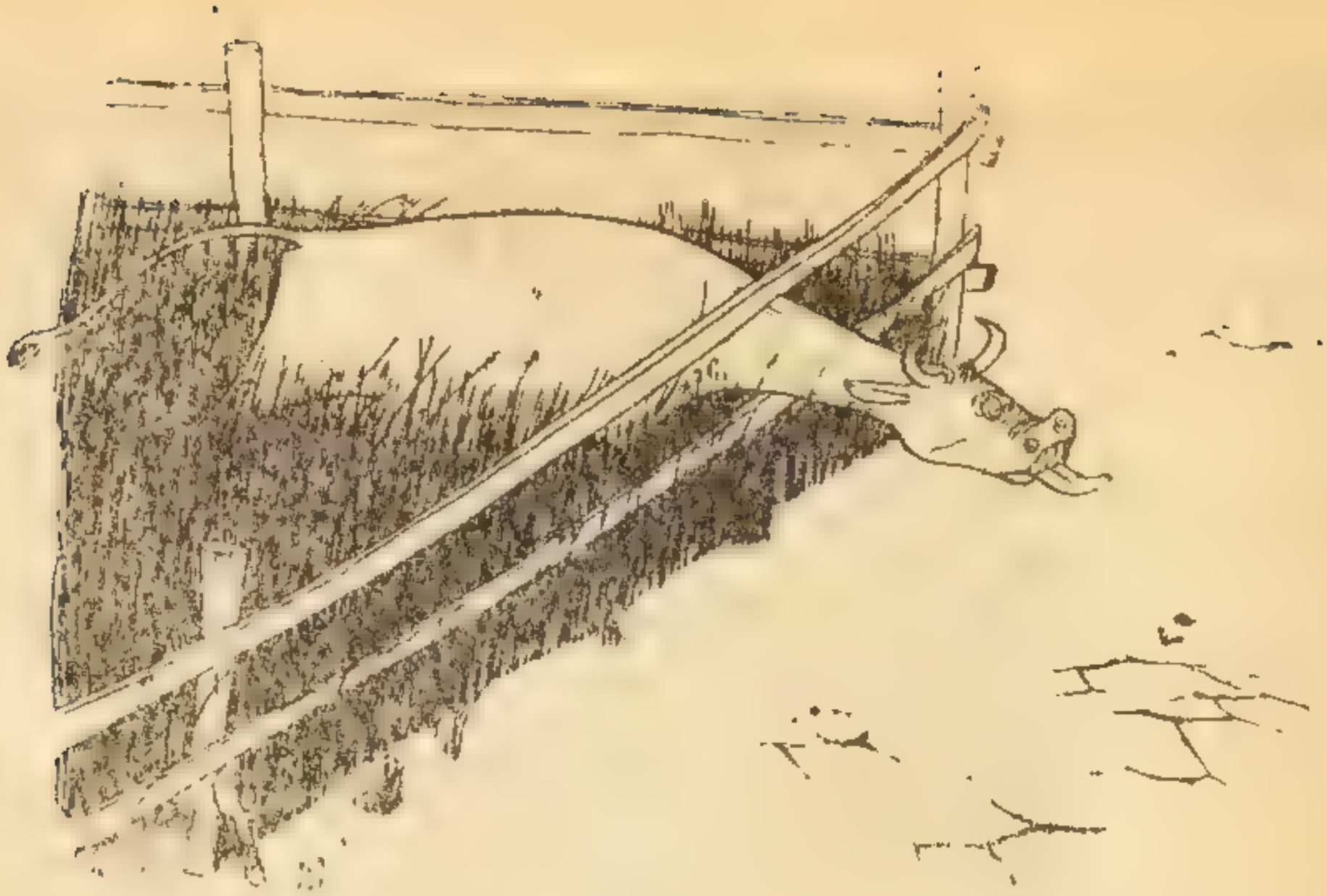

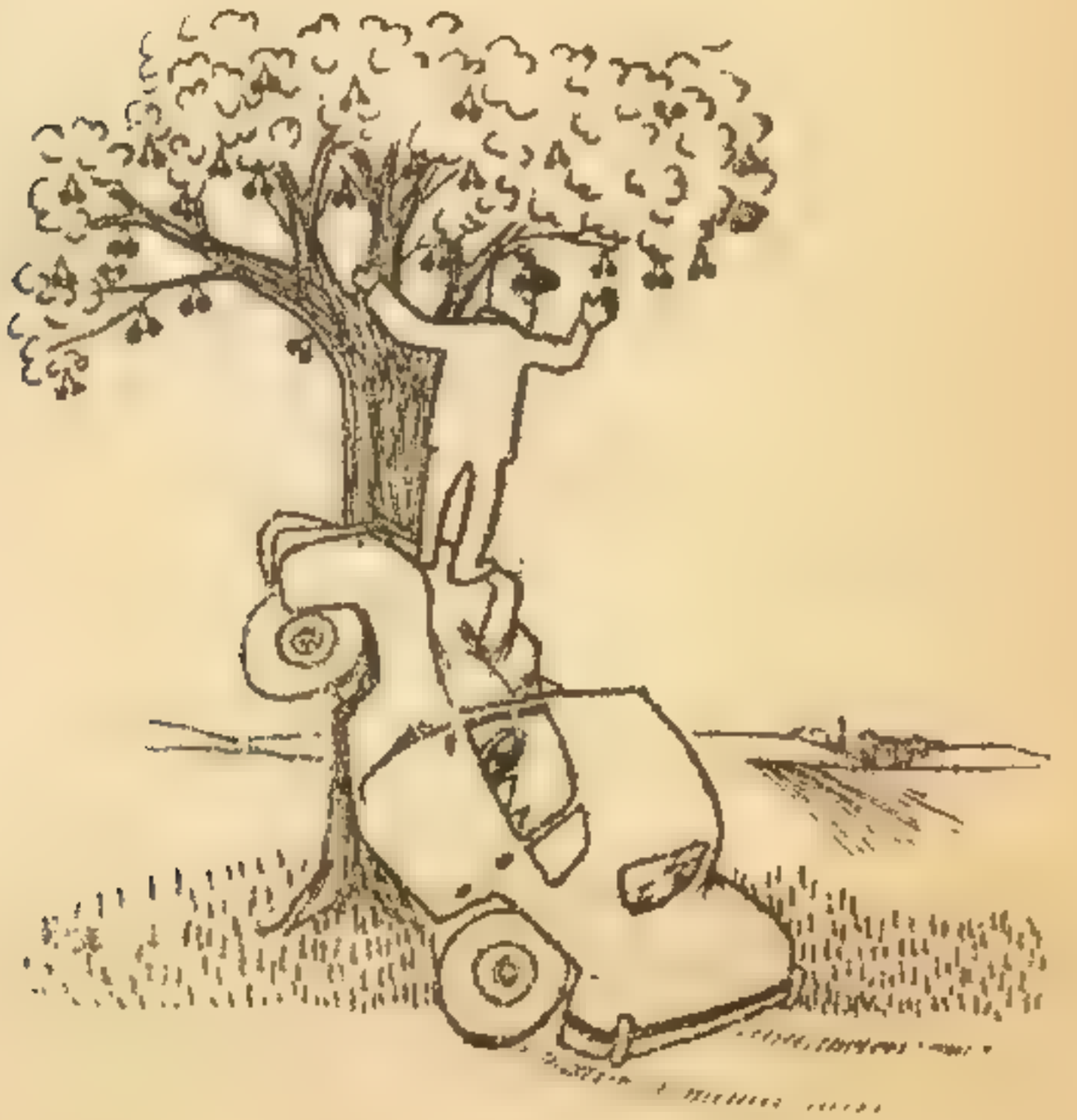

PEYNET

Raymond Peynet çiftçilikle uğraşıyor, bir taraftan da yağlı boya peyzaj ve portreler yapıyordu. Sonra karikatüre heves etti ve kendisinin de dediği gibi, geç başladı bu işe.

Çekingen, içine kapanık bir yaratılışı olan Peynet, karikatürlerini çok zor çizer. Yorulmadan çalışır. Karikatürünün en ufak bir yerini bile beğenmezse yırtıp yeniden çizecek kadar da titiz ve sabırlıdır. Yarattığı, «Küçük Âşıklar» ı ile Fransa'da çok sevilen bir sanatçı olmuştur.

1952 de büyük bir karikatür armağanı kazanmıştır.

Şekil ve konularında «şairane» diyebileceğimiz bir üslûbu vardır. Bundan öteye de geçememiştir.

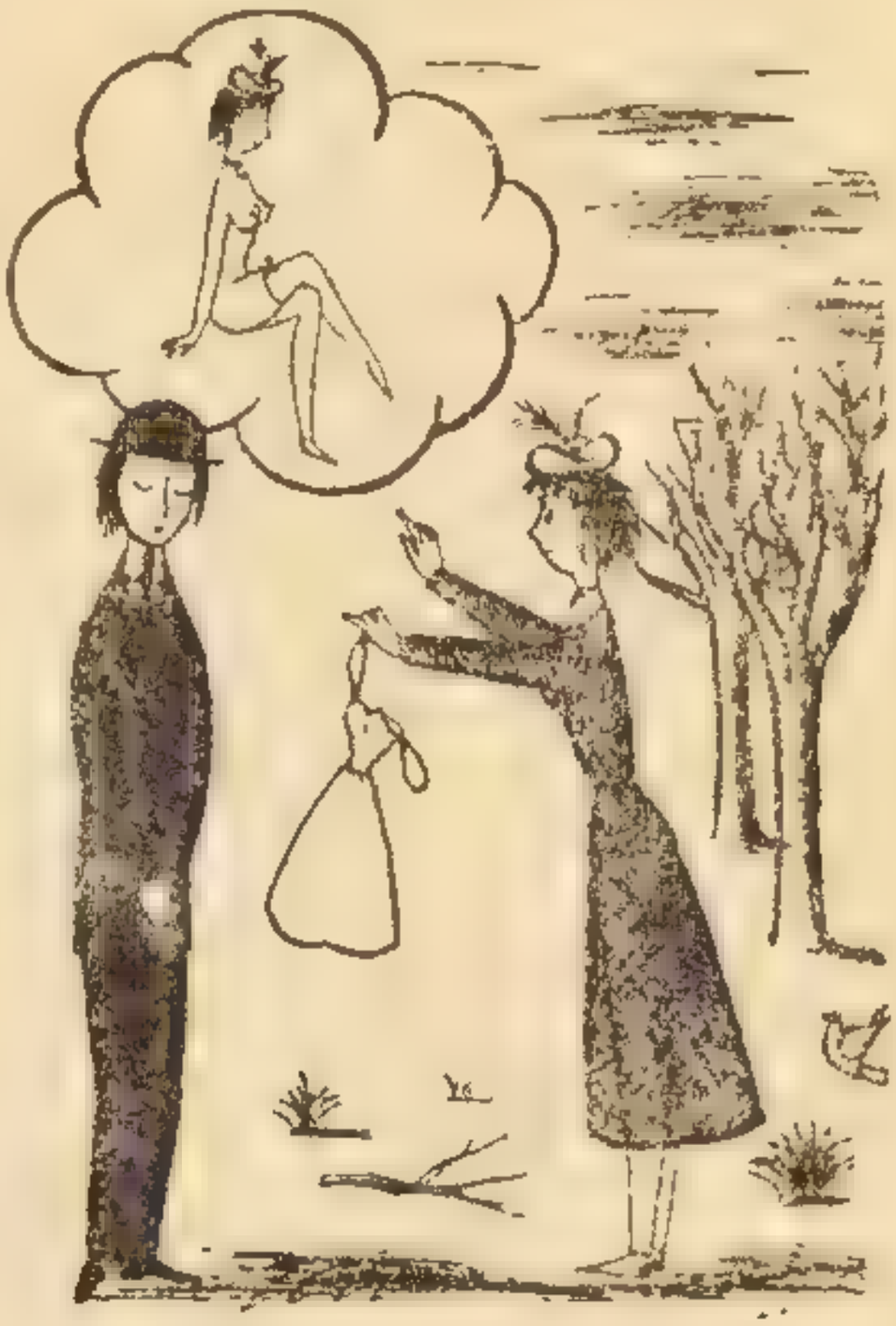

— Çabuk hayaline bunu giydir, utanmaz!

Açık - kalplilik

SINÉ

31 Aralık 1930 da doğmuştur. Kendisi, doğum tarihinin bile nükte yaptığını söyler. Küçük adı Maurice'i müstear isimlere benzemiyor diye değiştiren Siné'nin, gayet acaip bir hayatı vardır. Boş zamanlarında Japon güreşine çalışır. Bundan dört yıl kadar önce bir müzik - holde şarkı söylüyordu. Bakkal olan babasının onu matbaacı yapmak istemesine rağmen karikatürist olan Siné, zaman zaman çok ustaca eserler vermektedir.

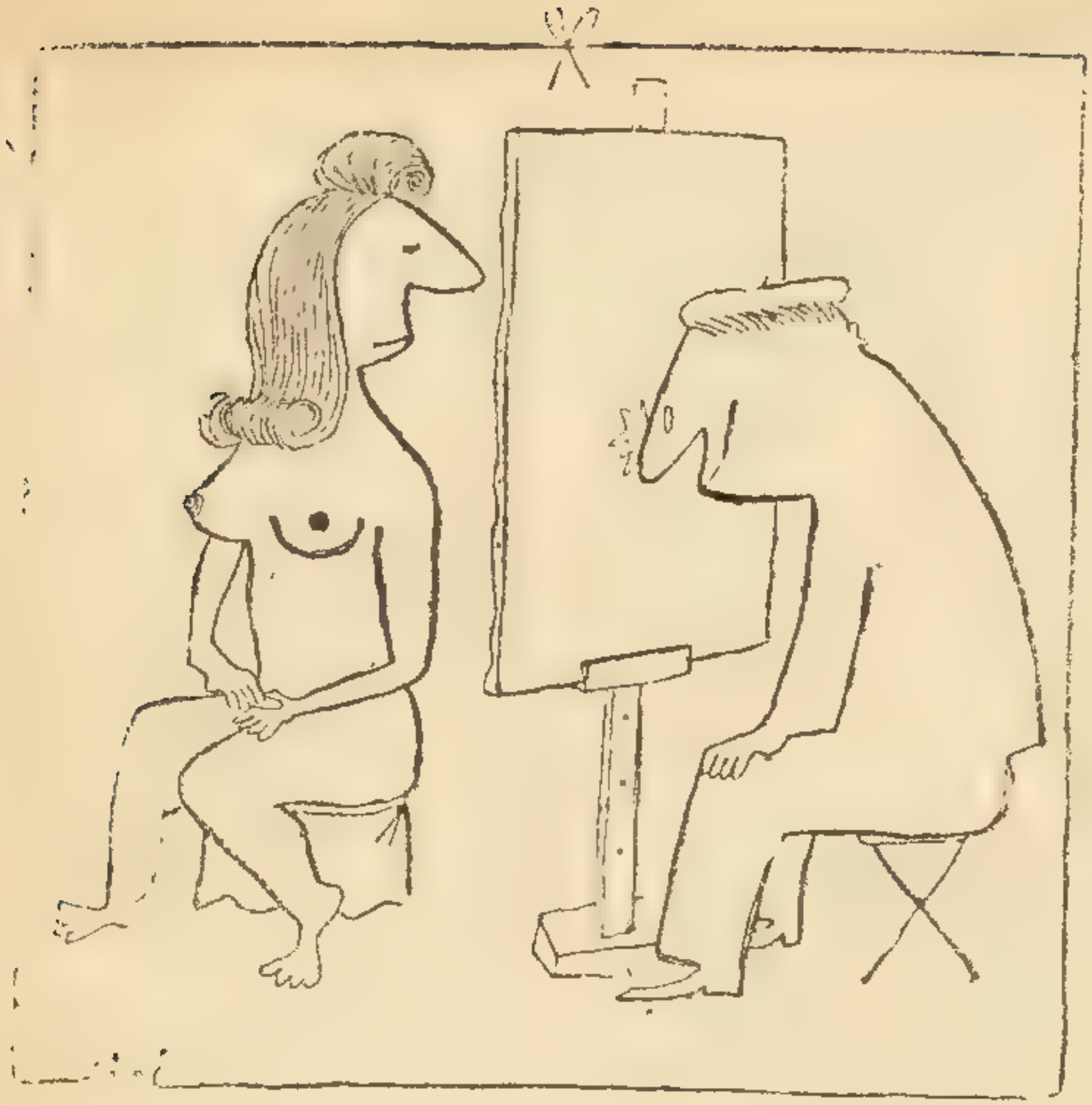

TETSU

Tetsu, şu birkaç yıl içinde çok başarılı karikatürleri ile önde gelen sanatçılardandır. Klâsik resim anlayışını yeni konularla birleştirerek bir üslûp yaratmıştır.

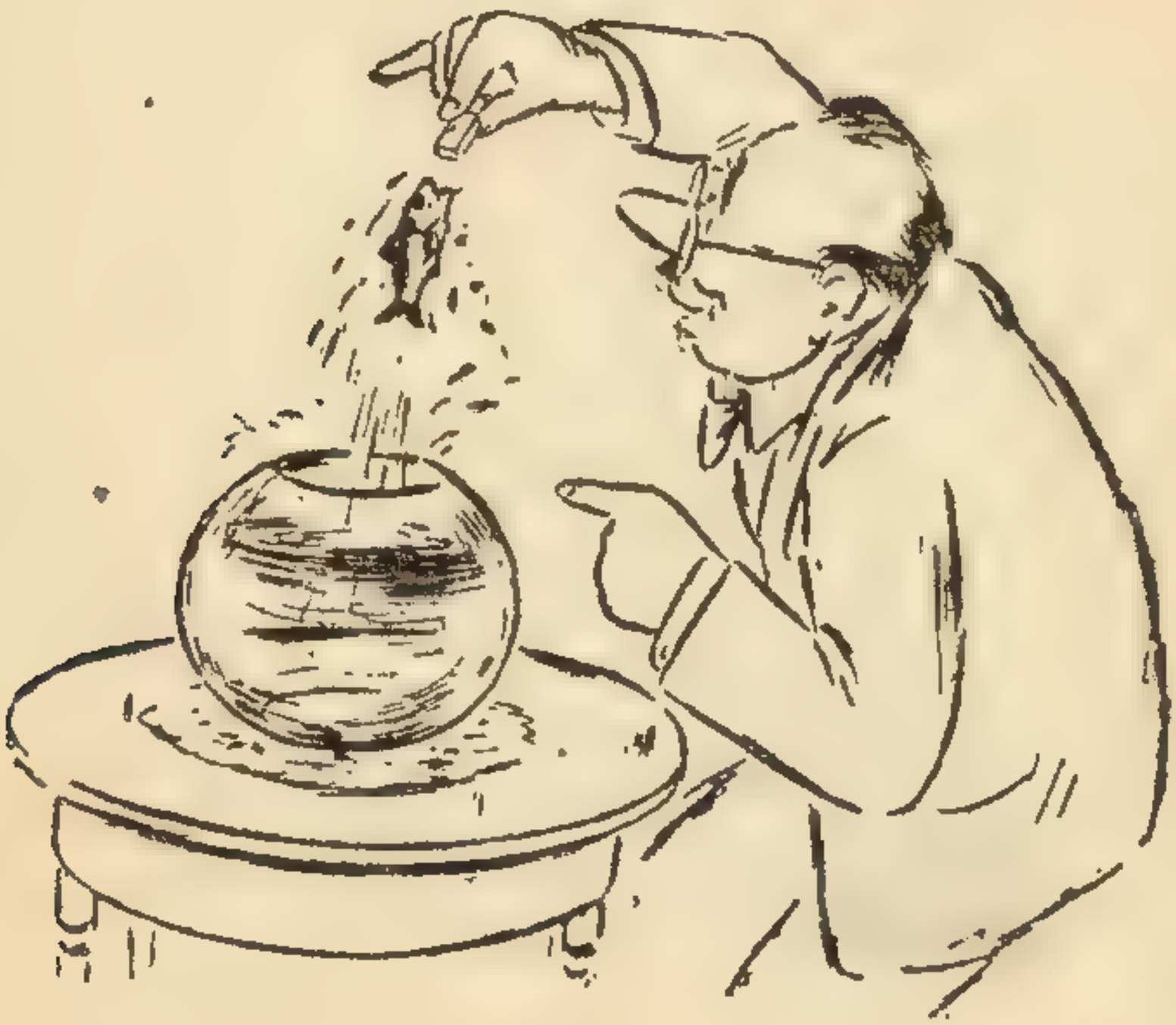

TREZ

Asıl adı Alain Tredez'dir. Hukukçudur. Karikatüre, tiyatroların birinde idareci olarak çalışan Jean Dejoux ile beraber başlamıştır.

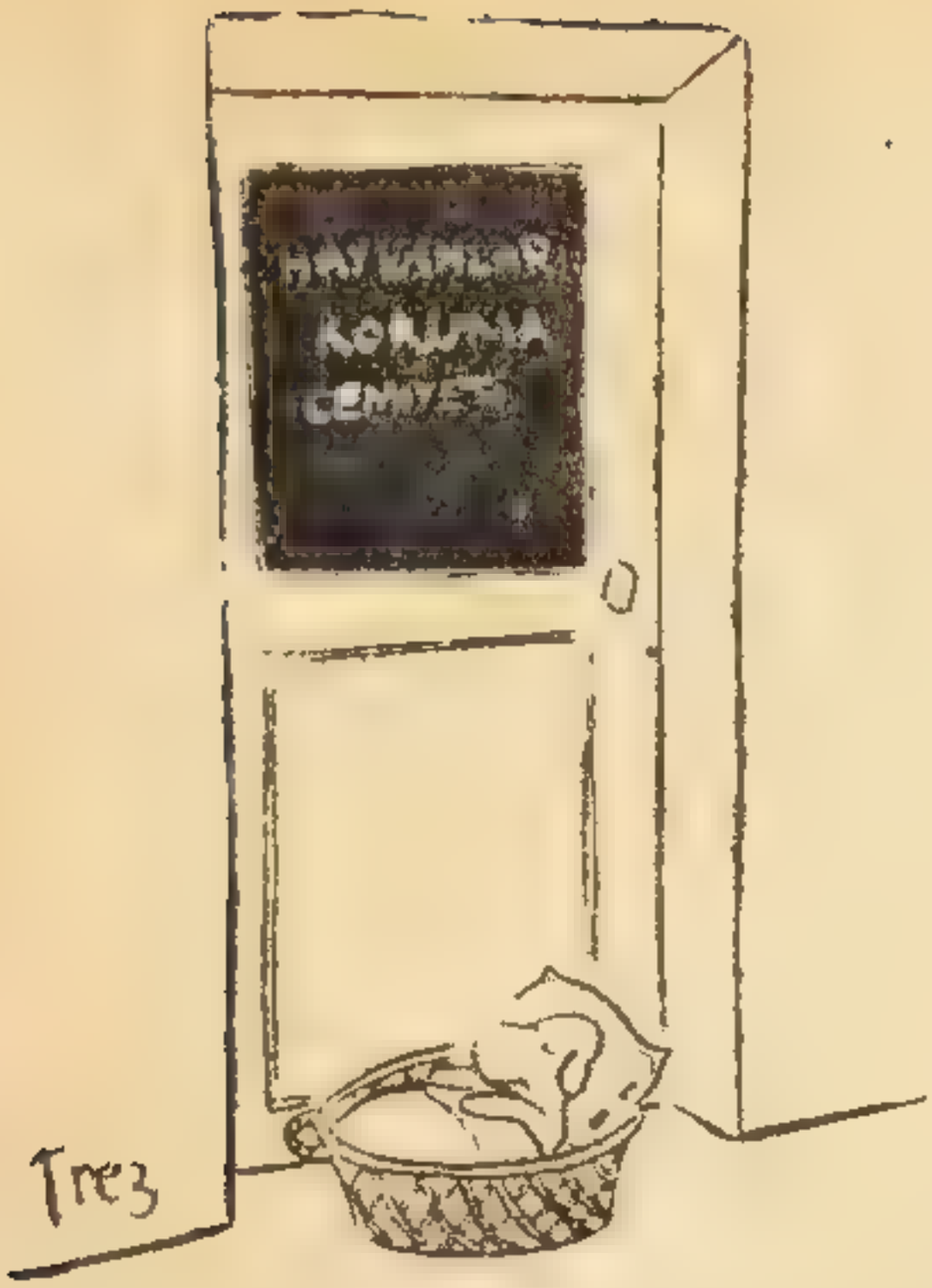

İngiliz Karikatüristleri :

EMETT

İngilizler Emett'e «Büyük Emett» diyorlar. Acayip insanları, acayip dünyası, ile bambaşka bir karikatüristtir. İngilizlerin ünlü dergisi «Punch» Emett'i «Onun deli görünen dünyası, bizim akıllı görünen dünyamızdan çok daha akıllıdır.» diye tahlil etmektedir.

— Bu makinede bir acayiplik var galiba...

DAVID LANGDON

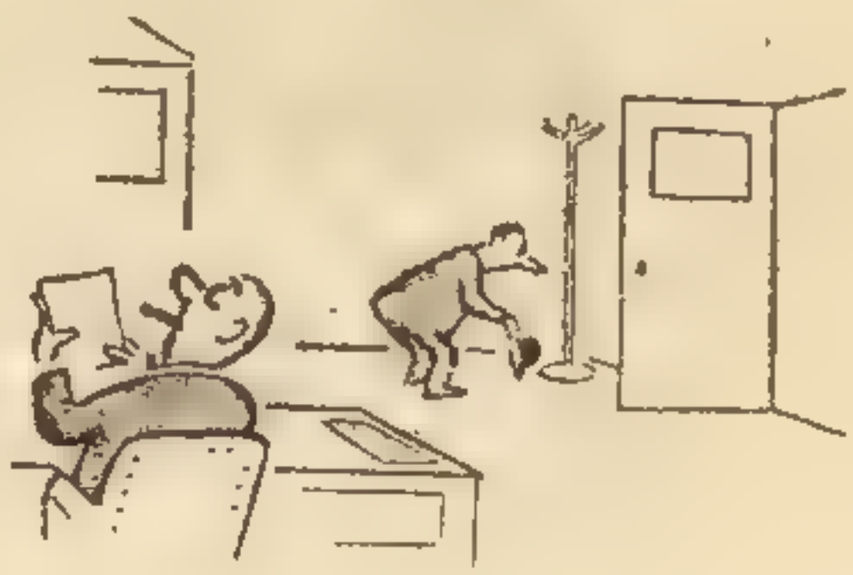

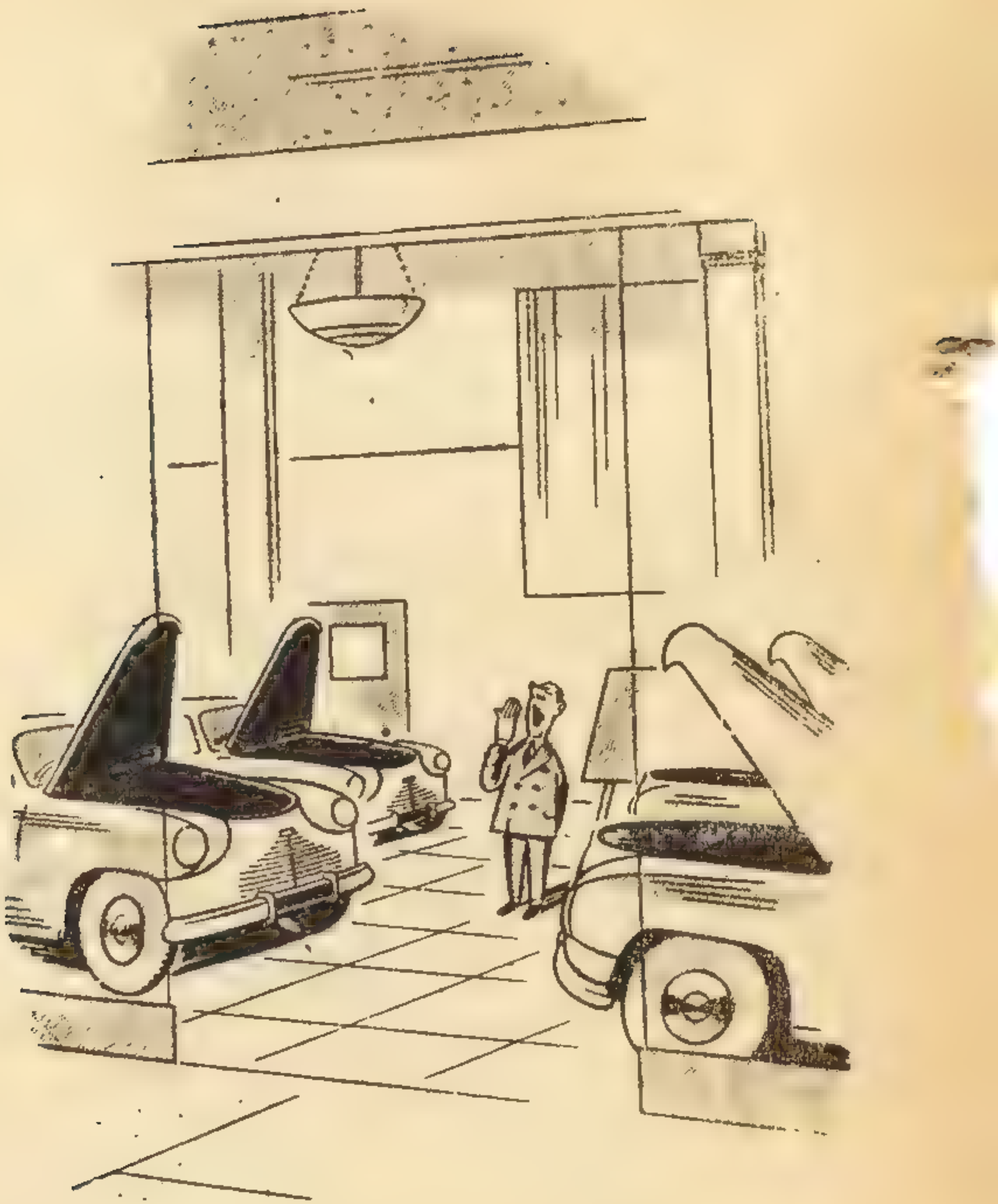

R. SEARLE

1920 de Cambridge'te doğdu. İlk karikatürü 15 yaşında iken Dail News gazetesinde çıktı. Harp başlayıncaya kadar bu gazetede çalıştı. Harpte askere alındı ve 1942 de Singapur'da esir düştü. Üç yıl Japon kamplarında kaldı. Döndükten sonra, çeşitli alanlarda başarı ile çalışmağa başlıyarak kendisine çok geniş ve sağlam bir şöhret sağladı. Karikatürden başka afiş, ilân resimleri, hikâye resimleri de yapmaktadır. «Küçük Kolejliler» adı ile kız öğrencileri hicveden karikatür serisi meşhurdur.

Ronald Searle, karikatür sanatına getirdiği şekil yenilikleri bakımından dikkatle takip edilmesi gereken usta sanatçılardan biridir.

— Bizim aile birbirine çok benzer, hemşire...

— Pekiyi, oraya koyuver.

STARKE

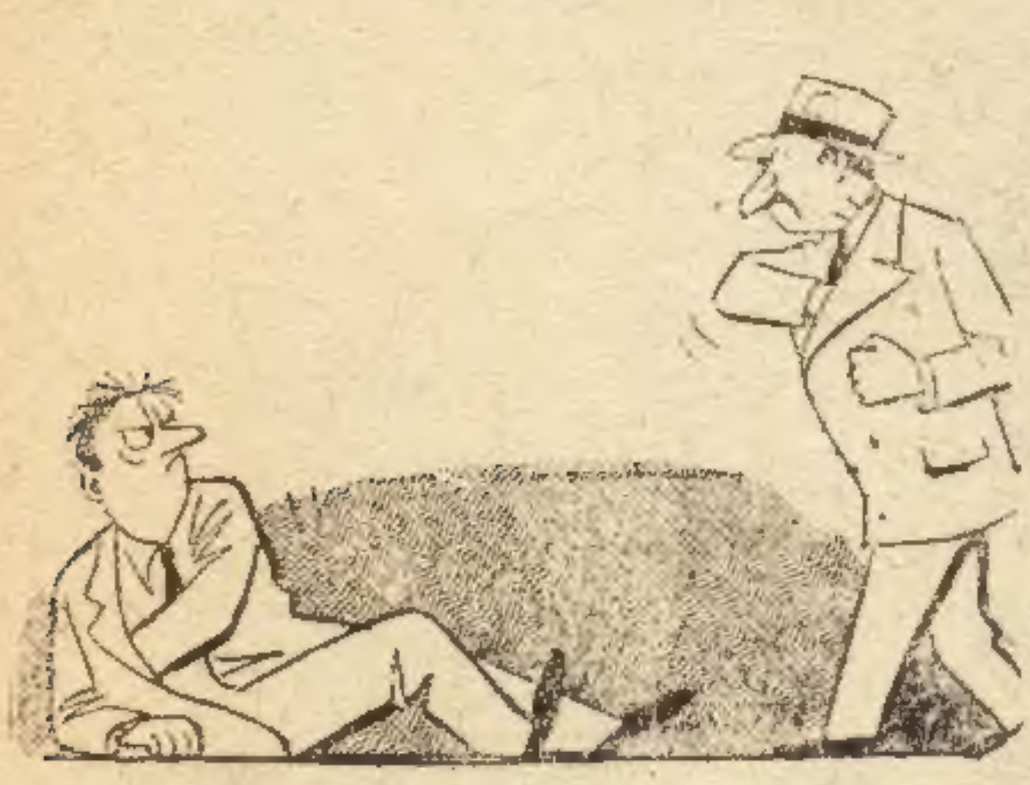

Leslie Starke, ilk İskoç karikatüristidir. Basın hayatına, büyük bir İngiliz gazetesinin küçük ilânlar servisinde çalışarak başladı.

1.80 boyu olan Starke, inatçı ve İskoç hikâyelerine gülen tipik bir gaydacıdır. Karikatür çizerken en çok silgisini ve piposunu kullanır. Londra'da evi, Hayvanat Bahçesinin yanındadır. Kendisi bundan çok memnun olduğunu söylüyor.

— Ansiklopedi fotoğrafçısı imiş...

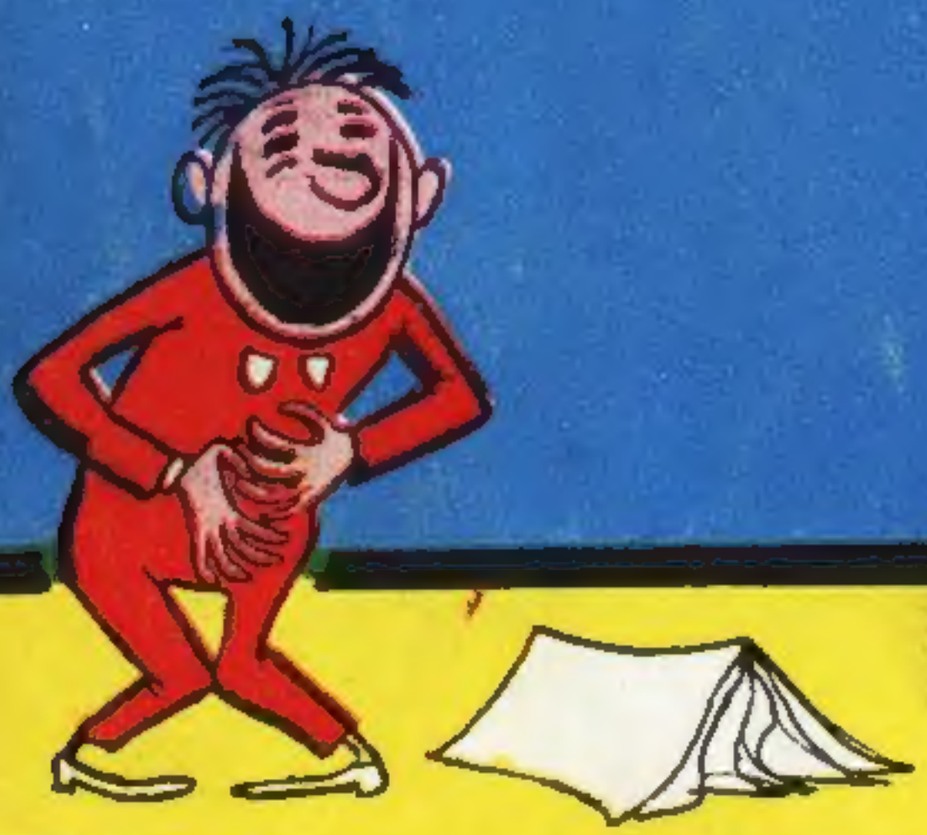
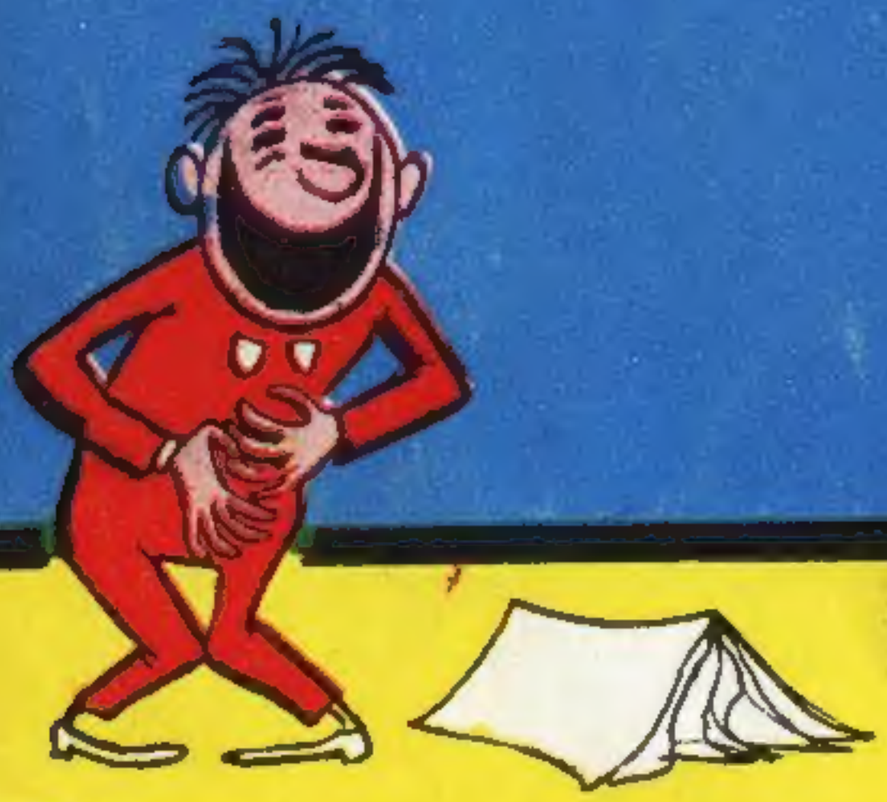
TEF KARİKATÜRİSTLERİ ALBÜMÜ